

Eindrapportage

Tussenevaluatie Stichting Jongerenwerk Utrecht

Marit Verstappen - Manja Coopmans - Mehmet Day

Tussenevaluatie Stichting Jongerenwerk Utrecht

Eindrapportage

Marit Verstappen
Manja Coopmans
Mehmet Day

Met medewerking van:
Rosa Glijn
Liselotte van Loon-Dijkers
Sarah Boelens
Sharon Vlot

Utrecht, december 2024

Inhoud

1	Samenvatting	4
2	Inleiding	6
3	Onderzoeksaanpak	8
3.1.	Documentanalyse	8
3.2.	Literatuurverkenning	8
3.3.	Interviews	9
4	Resultaten	12
4.1.	De bijdrage van Stichting JoU aan de doelstelling onder de Utrechtse jongeren	12
4.2.	Bevorderende en belemmerende elementen	27
4.3.	De invloed van contextfactoren op de uitvoer van de opdracht door Stichting JoU	54
5	Conclusies en aanbevelingen	58
5.1.	Conclusies	58
5.2.	Aanbevelingen	61
	Bronnenlijst	63

1 Samenvatting

Inleiding

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft het Verwey-Jonker Instituut tussen mei en november 2024 een tussenevaluatie uitgevoerd naar Stichting Jongerenwerk Utrecht (JoU). Het doel van deze evaluatie is om inzicht te krijgen in de aannemelijke effecten van de inzet van Stichting JoU op de doelstellingen van het jongerenwerk voor de periode 2020-2026. De doelstellingen van het jongerenwerk zijn gericht op het vroegtijdig en preventief ondersteunen van jongeren in een kwetsbare positie (leeftijd 10-23 jaar) bij hun ontwikkeling naar zelfstandige deelname aan de maatschappij. Dit wordt bereikt door middel van ontmoeting en activiteiten die bijdragen aan de veerkracht, talentontwikkeling en identiteitsontwikkeling van jongeren en het voorkomen van (verergering van) problemen.

Onderzoeksvragen

De evaluatie richt zich op vier hoofdvragen:

- Hoe dragen de activiteiten van Stichting JoU bij aan de doelstellingen voor Utrechtse jongeren?
- Welke aspecten van de inzet van Stichting JoU werken belemmerend of bevorderend?
- Welke invloed hebben contextfactoren, zoals de nasleep van de coronaperiode, op de uitvoering van de opdracht door Stichting JoU?
- Wat zijn de werkzame en belemmerende organisatorische factoren van Stichting JoU?

Aanpak

Voor dit onderzoek hebben we een literatuurverkenning van het jongerenwerk uitgevoerd, een analyse van de beschikbare documentatie over Stichting JoU, en individuele interviews en focusgroepen met verschillende partijen, waaronder betrokken en niet betrokken jongeren, samenwerkingspartners en medewerkers van Stichting JoU. Deze aanpak zorgt voor een breed perspectief op de aannemelijke effecten van het jongerenwerk zoals uitgevoerd door Stichting JoU.

Bevindingen

De resultaten van de evaluatie laten zien dat de activiteiten van Stichting JoU bijdragen aan de doelstellingen die door de gemeente zijn geformuleerd voor de invulling van het jongerenwerk, door:

- Het verbinden van jongeren met hun omgeving, door structurele aanwezigheid en activiteiten in de wijken, in samenwerking met lokale partners. Dit bevordert relaties tussen jongeren, buurtbewoners en andere organisaties.
- Het stimuleren van jongeren om deel te nemen aan school, werk en vrijetijdsbesteding, door een breed scala aan activiteiten te organiseren die hun maatschappelijke betrokkenheid bevorderen. Jongeren worden actief betrokken bij de organisatie van activiteiten, wat hun verantwoordelijkheidsgevoel en zelfontplooiing stimuleert.
- Het begeleiden van jongeren bij een positieve identiteitsontwikkeling, door individuele begeleiding en groepsactiviteiten die zich richten op het (verder) ontwikkelen van hun talenten en op het ontdekken wat ze (niet) leuk vinden. Dit bevordert onder andere hun zelfbewustzijn en zelfwaarde.

- Het voorkomen en signaleren van risicogedrag, door een uitgebreid, consistent aanbod gericht op het begeleiden van jongeren voordat ze risicogedrag vertonen. Hierbij wordt gewerkt vanuit een integrale aanpak, met veel aandacht voor positieve veiligheid en een gelijkwaardige vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongere.

Uit de verschillende bronnen hebben we bevorderende aspecten met betrekking tot de inzet en organisatie van Stichting JoU gestedilleerd.

De vijf belangrijkste bevorderende aspecten die we terugzagen zijn:

- het actief betrekken van jongeren bij het organiseren van activiteiten, waarbij zij regie en verantwoordelijkheid krijgen;
- het aanwezig zijn in en verbinden van de verschillende leefwerelden van jongeren, en de laagdrempelige bereikbaarheid van de jongerenwerker hierbij;
- de nadruk op een gelijkwaardige vertrouwensband tussen jongere en jongerenwerker;
- de focus op een positieve identiteitsontwikkeling van jongeren;
- de multi-methodische aanpak, waarbij actief wordt samengewerkt met partners in het sociaal domein.

De vijf belangrijkste belemmerende aspecten die we vonden zijn:

- het imago van jongerenwerk dat soms bestaat bij samenwerkingspartners en jongeren, dat het alleen hulpverlening biedt en zich uitsluitend richt op probleemjongeren;
- onduidelijkheid over de rol van de schooljongerenwerker, met name over een gelijkwaardige relatie met de leerling versus een gezagsrelatie;
- de vele vragen aan het jongerenwerk, die soms groter zijn dan de capaciteit, en de complexiteit van het maken van keuzes over waar prioriteit aan te geven;

- de kwetsbaarheid van projecten voor personeelsswisselingen, veel hangt namelijk af van de vertrouwensband tussen jongere en jongerenwerker;
- de complexiteit van het samenwerken met partners in het sociaal domein, waarbij rekening moet worden gehouden met verschillende (en soms ontbrekende) opdrachten vanuit de gemeente.

Tot slot zijn er verschillende contextfactoren die invloed hebben op de uitvoering van de opdracht door Stichting JoU, waaronder de coronaperiode, de verschuiving naar de online leefwereld van jongeren en de dalende mentale gezondheid van jongeren. Ook verschillende maatschappelijke ontwikkelingen en wereldgebeurtenissen, als ook veranderingen in de demografie van de wijken in Utrecht, spelen een rol. Stichting JoU lijkt adequaat in te spelen op de effecten van deze contextfactoren op de veranderende behoeften en uitdagingen van jongeren. Ze focussen hierbij op het signaleren en ondersteunen van de veranderende behoeften en uitdagingen van jongeren.

Algemene conclusie en aanbevelingen

We concluderen op basis van de documenten, literatuur en gesprekken dat Stichting JoU een positieve impact heeft op de ontwikkeling van jongeren in Utrecht. Deze evaluatie brengt zowel bevorderende als belemmerende elementen uit de inzet en organisatie van Stichting JoU in beeld, die meegenomen kunnen worden in de verdere beleidsperiode, als ook de nieuwe opdracht voor het jongerenwerk. Aanbevelingen zijn onder andere het extra inzetten op de beeldvorming over het jongerenwerk, het verduidelijken van de rol van de schooljongerenwerker, en de (bredere) afstemming met partners binnen het sociaal domein. Ook wijzen we op het belang van aandacht en ondersteuning voor de randvoorwaarden van langdurige vertrouwensrelaties en continuïteit, die zo belangrijk zijn voor impactvol jongerenwerk. Tot slot adviseren we om te zoeken naar manieren om projecten structureel te monitoren en te evalueren, en zo te blijven leren en ontwikkelen.

2 Inleiding

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft het Verwey-Jonker Instituut in de periode mei-november 2024 een tussenevaluatie uitgevoerd naar Stichting Jongerenwerk Utrecht (JoU). Het doel van deze tussenevaluatie is om inzichtelijk te maken wat de aannemelijke effecten¹ zijn van de inzet van Stichting JoU op de doelstelling uit de opdracht jongerenwerk 2020-2026.

De doelstelling uit deze opdracht jongerenwerk 2020-2026 beschrijft de gemeente Utrecht als:

Het vroegtijdig en preventief ondersteunen van jongeren in een kwetsbare positie (richtlijn leeftijd 10 tot en met 23 jaar) bij het opgroeien op weg naar zelfstandige deelname aan de maatschappij. Dit alles middels ontmoeting en activiteiten die bijdragen aan de veerkracht en talentontwikkeling van jongeren en voorkomen dat problemen verergeren.

¹ Jongerenwerk is hoofdzakelijk preventief: het streven is om door de inzet van jongerenwerk negatieve ontwikkelingen of situaties te voorkomen of te verminderen. Om de effecten van jongerenwerk goed in kaart te brengen, is daarom langdurig onderzoek nodig waarin trends worden geanalyseerd. Zelfs bij een dergelijk langdurig onderzoek is het lastig om deze resultaten direct toe te schrijven aan de activiteiten van jongerenwerk, vanwege de vele andere factoren die een rol kunnen spelen in het leven van jongeren. We spreken daarom van aannemelijke effecten, waarbij we niet uitgaan van bewezen effecten, maar waarbij de nadruk ligt op het vinden van indicaties die wijzen op mogelijke of 'aannemelijke' impact.

De doelstelling laat zich samenvatten in vijf accenten:

- **Verbinden van jongeren met hun omgeving:** Het jongerenwerk is zichtbaar aanwezig in de wijk en zorgt voor verbindingen tussen verschillende groepen jongeren en verbondenheid met hun buurt en de bewoners. Het jongerenwerk draagt zo bij aan prettige, veilige buurten. Jezelf ontwikkelen doe je altijd in relatie tot de samenleving waar je deel van uitmaakt.
- **Stimuleren tot meedoen:** Jongeren stimuleren tot meedoen op het gebied van school, werk/bijbaan en vrije tijd, zodat jongeren nu en in de toekomst deel kunnen nemen aan de samenleving.
- **Begeleiden bij identiteitsontwikkeling:** Voor sommige jongeren is het ingewikkelder om de eigen identiteit te ontwikkelen, omdat ze bijvoorbeeld opgroeien in 'twee werelden'; de wereld thuis en op straat. Het jongerenwerk ondersteunt jongeren waar nodig bij het beantwoorden van belangrijke vragen als: 'Waar hoor ik bij?', 'Wat heeft mijn interesse?', 'Wie wil ik worden?'.
- **Preventie en signalering van risicogedrag:** preventie en signaleren van risico- en grensoverschrijdend gedrag bij jongeren op het gebied van (ondermijnende) criminaliteit en middelengebruik.
- **Kwaliteit en ontwikkeling:** Stichting JoU ontwikkelt en verbetert zichzelf continu om de juiste ondersteuning aan jongeren te kunnen bieden nu en in de toekomst.

In deze tussenevaluatie geven we antwoord op de volgende onderzoeksvragen, waarbij vraag 1 t/m 3 voornamelijk betrekking hebben op de inhoudelijke accenten (1 t/m 4) en onderzoeksvraag 4 betrekking heeft op accent 5 (kwaliteit en ontwikkeling):

- Hoe dragen de verschillende activiteiten² uit de inzet vanuit Stichting JoU bij aan de doelstelling onder de Utrechtse jongeren?
- Zijn er aspecten uit de inzet vanuit Stichting JoU die belemmerend of juist bevorderend werken, zo ja hoe komt dit en welke gevolgen heeft dit?
- Welke invloed hebben contextfactoren, waaronder de (nasleep van de) Coronaperiode, (gehad) op de uitvoer van de opdracht door Stichting JoU?
- Wat zijn de werkzame en meer belemmerende organisatorische factoren van Stichting JoU?

Leeswijzer

In deze rapportage beschrijven we achtereenvolgens: de onderzoeksaanpak, de resultaten van het onderzoek en de belangrijkste conclusies en aanbevelingen op basis van deze resultaten.

² Het gaat hier om de volgende activiteiten: (a) jongerenwerk op straat; (b) groepsactiviteiten; (c) online jongerenwerk; (d) individuele begeleiding; (e) jongerenwerk op school; (f) informatie en advies aan jongeren; (g) contacten met ouders/verzorgers.

3 Onderzoeksaanpak

In lijn met de Utrechtse aanpak in het sociaal domein (Gemeente Utrecht, 2020), staat in dit onderzoek het samen (met partners) leren en ontwikkelen centraal. Voor het beantwoorden van bovenstaande onderzoeksvragen zijn daarom naast het uitvoeren van een literatuurverkenning en een document-analyse, individuele interviews en focusgroepen gehouden met verschillende partijen. Op deze manier zijn diverse perspectieven in beeld gebracht: van (zowel betrokken als niet betrokken) jongeren, van samenwerkingspartners en van Stichting JoU zelf. Ook is geput uit inzichten opgedaan tijdens de gesprekken met de accounthouders van het jongerenwerk vanuit de gemeente Utrecht, waarin is gereflecteerd op de uitvoering van Stichting JoU.

De verslagen van de interviews zijn thematisch geanalyseerd en vervolgens samengebracht met de resultaten uit de literatuurverkenning en documentanalyse. Door het combineren van de verschillende databronnen wordt met zowel cijfers als verhalen inzichtelijk gemaakt wat de aannemelijke effecten van de inzet van Stichting JoU zijn op de doelstelling uit de opdracht jongerenwerk 2020-2026, wat hieraan bijdraagt en wat hierin belemmerend werkt.

3.1. Documentanalyse

Er is een analyse uitgevoerd van documenten die gaan over Stichting JoU, gebaseerd op documentatie aangeleverd door de gemeente Utrecht en Stichting JoU. Het gaat hierbij om reeds bestaande (externe) onderzoeken en interne rapportages over Stichting JoU, waaronder jaarrapportages en kwartaalverslagen. Deze data bieden naast duidelijke cijfers rondom bijvoorbeeld het aanbod en bereik van activiteiten, ook een eerste indruk van de ervaringen van verschillende betrokkenen. Een overzicht van de gebruikte documenten is te vinden in de bronnenlijst.

3.2. Literatuurverkenning

Tevens is er een literatuurverkenning uitgevoerd. Er is gekeken naar de literatuur van de afgelopen 10 jaar die in bredere zin gaat over de invloed en impact van jongerenwerk in Nederland. Hierbij is op papier gezet wat bekend is aan aannemelijke (preventieve) effecten van jongerenwerk, werkzame elementen, en randvoorwaarden om deze aannemelijke effecten te bereiken. Ook hebben we aanvullend daarop een verdiepende literatuurzoektocht uitgevoerd om verschillende voorbeelden van onderzoek naar specifieke aanpakken of focusgebieden van jongerenwerk in beeld te brengen die naar voren kwamen als belangrijke actuele vraagstukken binnen het jongerenwerk. Een overzicht van de gebruikte literatuur is te vinden in de bronnenlijst.

3.3. Interviews

In de tweede fase van het onderzoek zijn we in gesprek gegaan met (betrokken en niet betrokken) jongeren, jongerenwerkers, beleidsmedewerkers en management van Stichting JoU, en samenwerkingspartners van Stichting JoU. De interviews zijn ingestoken vanuit het waarderend bevragen en onderzoeken. Bij deze methode wordt ingezoomd op wat goed gaat en waar het soms nog moeizaam gaat. De vragen die gesteld worden maken zichtbaar wat mensen belangrijk vinden en waarderen, welke strategieën ze inzetten om hun doel te bereiken en wat ze nodig hebben om hun werk nog beter te kunnen uitvoeren.

Hierbij is het belangrijk te benoemen dat het gezien de relatief kleine steekproef van respondenten niet gaat om een representatief beeld, maar om een zo divers mogelijk verkennend beeld vanuit de verschillende betrokken professionals. Voor het werven van jongerenwerkers en jongeren is door de onderzoekers een kader opgesteld. Voor jongerenwerkers ging het om voldoende variatie in rollen, spreiding over de verschillende wijken in Utrecht, en duur van werkzaamheid bij Stichting JoU. Voor jongeren ging het om variatie in de mate waarin ze bekend zijn met of actief zijn bij Stichting JoU, als ook de manier waarop ze in aanraking zijn gekomen met Stichting JoU. Stichting JoU heeft op basis van deze kaders, in afstemming met de onderzoekers, jongerenwerkers geworven voor de focusgroepen. Ook het werven van jongeren die al bekend waren met Stichting JoU is op deze manier gedaan. De focusgroep met jongeren die nog niet bekend waren met Stichting JoU is opgezet in afstemming met de gemeentelijke contactpersoon van de jongerencommissie Young Minds Utrecht.

Verder zijn samenwerkingspartners uit het sociaal domein benaderd die vanuit verschillende rollen en belangen met Stichting JoU samenwerken. Deze partijen zijn benaderd in samenwerking met Stichting JoU, waarna door de onderzoekers met de verschillende partijen is afgestemd wie vanuit deze partij deelnam aan het interview, en of dit gesprek in groepsverband werd gehouden.

In sommige instanties is dit door praktische redenen nog aangepast (o.a. ziekte, langdurige afwezigheid).

Voor alle gesprekken in groepsverband geldt dat respondenten hierover vooraf zijn geïnformeerd. Ook werden respondenten uitgenodigd, om wanneer er dingen waren die zij liever niet in groepsverband deelden, dit achteraf nog met ons te delen. Verder is aangegeven dat alles wat gezegd werd, anoniem verwerkt zou worden.

In totaal zijn 11 focusgroepen en interviews uitgevoerd:

- 3 focusgroepen met jongerenwerkers van Stichting JoU. Een focusgroep met zes regisseurs, een focusgroep met vijf jongerenwerkers en een focusgroep met drie jongerenwerkers.
- 2 focusgroepen met jongeren die bekend zijn met Stichting JoU. Een focusgroep met vier rolmodellen en een focusgroep met vier jongeren uit een meidengroep.
- 1 focusgroep met jongeren die niet actief zijn bij Stichting JoU, van in totaal 6 jongeren.
- 1 focusgroep met beleidsmedewerkers en management van Stichting JoU: de directeur en drie stafmedewerkers.
- 4 interviews met 5 samenwerkingspartners van Stichting JoU:
 - Een interview met twee professionals van de Buurtteams Jeugd & Gezin en één wijkagent.
 - Een interview met twee professionals van DOCK: een stagecoördinator en een projectontwikkelaar.
 - Een interview met één professional van SportUtrecht.
 - Een interview met een directeur van een PO-school, een zorgcoördinator van een VO-school en een cultuurcoördinator van een andere VO-school.

Daarnaast zijn verschillende gesprekken gevoerd met de accounthouders van het jongerenwerk bij de gemeente Utrecht om te reflecteren op de uitvoering van Stichting JoU.

In gesprek met jongerenwerkers van Stichting JoU

We hebben een gevarieerde groep van veertien jongerenwerkers geïnterviewd, in verschillende rollen (o.a. regisseur, individuele begeleiding, activiteiten-begeleiding) en verspreid over de tien wijken waarin Stichting JoU actief is. Sommige van deze jongerenwerkers werken al bij Stichting JoU sinds de oprichting, anderen nog maar net. Tijdens deze focusgroepen zijn we dieper ingegaan op de verschillende activiteiten georganiseerd door Stichting JoU en elementen in de opzet en uitvoering daarvan, die bevorderend dan wel belemmerend werken volgens de jongerenwerkers. Ook bespraken we verschillende organisatorische factoren, waarbij we stil stonden bij randvoorwaardelijke elementen binnen de organisatie, zoals omgaan met werkdruk en mogelijkheden voor ontwikkeling, als ook externe of contextuele elementen, waaronder de samenwerking met andere partijen en de subsidieverstrekking vanuit de gemeente.

Tijdens de groepsgesprekken hebben we de jongerenwerkers naar hun eigen ervaringen gevraagd, als ook naar hun observaties van wat speelt bij andere collega's en jongeren.

In gesprek met jongeren

In totaal hebben we 14 jongeren geïnterviewd, waarvan 8 goed bekend waren met Stichting JoU. We spraken drie groepen jongeren, die variëren in hun bekendheid en ervaring met Stichting JoU, als ook in de manier waarop ze bij Stichting JoU terecht zijn gekomen:

- jongeren die binnen JoU actief zijn als rolmodel (n = 4);
- jongeren die in een meidengroep zitten (n = 4);
- jongeren die bij een bijeenkomst van Young Minds Utrecht waren (n=6).

Tijdens de focusgroepen met jongeren die betrokken zijn bij Stichting JoU hebben we gefocust op de mogelijke bijdrage die jongerenwerkers hebben gehad op verschillende levensdomeinen (o.a. stage of werk, identiteitsontwikkeling, verbinding met de wijk en omgeving, vriendschappen), om daarmee meer diepgaand te kunnen achterhalen wat de impact hiervan is geweest op het leven van jongeren. We hebben jongeren onder andere gevraagd hoe zij te weten zijn gekomen van Stichting JoU, wat hen bij Stichting JoU liet blijven, wat het jongerenwerk van Stichting JoU hen heeft gebracht, en of ze zichzelf kunnen zijn bij Stichting JoU. Ook hebben we gevraagd wat er beter kan in het jongerenwerk van Stichting JoU en waar zij graag een focus op zien in de toekomst.

De rolmodellen zijn het meest actief betrokken bij Stichting JoU. Dit zijn jongeren die in samenspraak met de jongerenwerkers een voorbeeldrol hebben gekregen. Zij waren allemaal op een manier actief bij het jongerenwerk, en vroegen bijvoorbeeld zelf om vaker groepen te begeleiden, of anderen te helpen. De jongeren in de meidengroep die we spraken zijn bekend met Stichting JoU, maar hebben een minder specifieke rol. Zij zijn actieve deelnemers aan (ontmoetings)activiteiten bij Stichting JoU. Ze komen veelal voor de gezelligheid bij elkaar. Ook organiseren zij wel eens activiteiten in het buurthuis³ voor bijvoorbeeld buurtbewoners of jongere jongeren.

3 De ruimtes waar Stichting JoU gebruik van maakt in de buurthuizen en buurtcentra worden 'jongerenhuiskamers' genoemd. Omdat zowel in de gesprekken met jongeren, jongerenwerkers en andere partijen als in de documenten over Stichting JoU echter gebruik wordt gemaakt van het woord 'buurthuis', houden we deze term in de eindrapportage aan.

Tot slot hebben we jongeren geïnterviewd tijdens een bijeenkomst van de Young Minds Utrecht. Dit is een groep jongeren die zich samen met de Gemeente Utrecht inzet voor de jongeren in de stad. Deze groep bestaat uit jongeren die in principe op dit moment niet betrokken zijn bij het jongerenwerk van Stichting JoU. Sommigen van hen kennen het jongerenwerk wel, een enkele weet waar het buurthuis is. Anderen weten niet van het bestaan van Stichting JoU af. Eén jongere is betrokken geweest bij Stichting JoU toen ze jonger was. In deze focusgroep hebben we gefocust op drie onderwerpen waar we hun mening als niet betrokken jongeren graag over wilden horen: de buurthuizen van Stichting JoU (o.a. de toegankelijkheid daarvan), jongeren die moeilijker te bereiken zijn door Stichting JoU, en het schooljongerenwerk door Stichting JoU. Uit de documentanalyse en literatuurverkenning kwamen deze thema's naar voren als aandachtspunten die om extra toelichting en nadere duiding vroegen. We hebben alle jongeren, bekend en onbekend met Stichting JoU, gevraagd om tips voor het jongerenwerk.

In gesprek met beleidsmedewerkers en management

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen zijn we bovendien in gesprek gegaan met beleidsmedewerkers en het management van Stichting JoU. Dit gesprek is gevoerd met de directeur en drie stafmedewerkers. Het doel van de focusgroep met beleidsmedewerkers en management van Stichting JoU was voornamelijk om informatie te verkrijgen over de kwaliteit en ontwikkeling van Stichting JoU, door te vragen naar bevorderende en belemmerende organisatorische factoren van Stichting JoU. Ook hadden we in dit gesprek aandacht voor de vraag wat de impact is van organisatorische factoren op de activiteiten voor jongeren.

In gesprek met samenwerkingspartners

Omdat Stichting JoU een belangrijke partner is in het sociaal domein, zijn er vier interviews uitgevoerd met verschillende samenwerkingspartners, waarvan sommigen in groepsverband:

- SportUtrecht
- DOCK
- Buurtteams Jeugd & Gezin en politie
- VO-scholen en PO-scholen

In deze gesprekken lag de nadruk op de huidige samenwerking en verbeterpunten voor de toekomst. Omdat de samenwerkingspartners op uiteenlopende manieren met Stichting JoU samenwerken, verschilde de inhoud van deze gesprekken enigszins. Vanuit DOCK namen twee professionals deel: één projectontwikkelaar (o.a. Tienerwerk op school en Utrecht Zijn We Samen) en één coördinator (o.a. stages). Vanuit SportUtrecht nam een coördinator deel die intensief samenwerkt met Stichting JoU. Vanuit de Buurtteams zijn twee gezinswerkers uit Team Jeugd en Gezin geïnterviewd, die op verschillende thema's met Stichting JoU samenwerken (o.a. schooljongerenwerk, SpoorO30 en BuKoJoU). Vanuit de politie is een wijkagent geïnterviewd die met Stichting JoU samenwerkt op veiligheidsvraagstukken rondom jongeren. Daarnaast is één PO-school geïnterviewd die sinds vorig jaar Tienerwerk op school heeft, en twee VO-scholen waar Stichting JoU in meer en mindere mate aanwezig is.

4 Resultaten

Dit hoofdstuk geeft vanuit de opgehaalde informatie uit de literatuurverkenning, documentanalyse en interviews antwoord op: Hoe de activiteiten vanuit Stichting JoU bijdragen aan de doelstelling onder de Utrechtse jongeren (4.1), welke aspecten uit de inzet en organisatie door Stichting JoU hierin belemmerend of juist bevorderend werken (4.2), en wat de invloed is geweest van contextfactoren op de uitvoering van het jongerenwerk door Stichting JoU (4.3).

4.1. De bijdrage van Stichting JoU aan de doelstelling onder de Utrechtse jongeren

Jongerenwerk gaat over de begeleiding van jongeren die steun nodig hebben om zich te ontwikkelen. De vier voornaamste inhoudelijke accenten van het jongerenwerk in Utrecht bestaan uit: (1) het verbinden van jongeren met hun omgeving; (2) het stimuleren tot meedoen; (3) het begeleiden bij identiteitsontwikkeling; (4) preventie en signalering van risicogedrag. Hieronder bespreken we per accent hoe het jongerenwerk volgens de literatuur bijdraagt aan deze accenten, en hoe de activiteiten uit de inzet vanuit Stichting JoU bijdragen aan deze accenten, blijkend uit de documentanalyse en interviews.

4.1.1. Accent 1: verbinden van jongeren met hun omgeving

Literatuur over jongerenwerk

Onderzoek naar jongerenwerk in Nederland toont aan dat het jongerenwerk een belangrijke rol speelt in het verbinden van jongeren met hun omgeving. Dit gebeurt onder andere door jongeren te helpen bij het leggen van sociale contacten en het vinden van vrijetijdsbesteding, en door het bevorderen van zelfbewustzijn, sociale vaardigheden en toekomstperspectief (Metz, 2020). Deelname aan het jongerenwerk leidt ertoe dat jongeren in kwetsbare situaties meer participeren, meer eigen verantwoordelijkheid laten zien en meer gebruik maken van hun eigen mogelijkheden (Sonneveld, Metz & Manders, 2019). Zo is er een toename zichtbaar in de omvang en kwaliteit van hun sociale netwerk, hun relationele vaardigheden en maatschappelijke participatie. Wanneer jongeren langer participeren in jongerenwerk, is ook een toename in pro-sociaal gedrag en vrijwilligerswerk zichtbaar. Jongerenwerkers realiseren deze resultaten via een gecombineerde inzet van groepswerk, individuele begeleiding, informatie en advies, en ambulant jongerenwerk.

Ook studies naar de rol van jongerenwerk in de preventie van jeugdcriminaliteit benadrukken de positieve impact die het jongerenwerk heeft op jongeren door de focus die jongerenwerk legt op de samenwerking in de gemeenschap en het hebben van positieve relaties en sociale steun (Koetsenruijter, Tuncay, Manders & Sieckelinck, 2024). Het creëren van ontplooiingsmogelijkheden voor jongeren in de wijk wordt genoemd als een belangrijke activiteit bij interventies gericht op de preventie van problematisch antisociaal of delictgedrag (Hanrath, van der Herberg & Donker, 2023). Daarnaast worden ook steun aan ouders, versterken van een veilige opgroeisituatie en een veilige ontwikkeling op school genoemd.

Verder is ook de manier waarop het jongerenwerk verbindingen legt tussen verschillende groepen jongeren en met hun buurt en de bewoners belangrijk. Wat jongeren zelf vooral belangrijk vinden aan faciliteiten in de buurt die bedoeld zijn om verbinding met de omgeving te bevorderen (zowel binnen- als buitenruimten), is een plek waar ze zich veilig en welkom voelen, kunnen leren van elkaar en in verbinding staan met de buurt (Young Connected, 2024). Inclusiviteit en gemeenschapsgevoel zijn volgens hen cruciaal, evenals ruimte voor eigen verantwoordelijkheid. Ook willen ze "begeleiding wanneer nodig, iemand onder de 30 of die niet te ver weg staat van jongere, zich kan inleven in hen en ze echt begrijpt". Jongeren geven verder aan belang te hechten aan diversiteit in activiteiten en voorzieningen, en een omgeving die creativiteit en talentontwikkeling stimuleert.

Documentatie over Stichting JoU

In de jaarrapportages geeft Stichting JoU een duidelijk beeld van hoe zij aan de verschillende accenten, ook wel doelstellingen genoemd, bijdragen. De doelstellingen hebben zij overzichtelijk ondergebracht in verschillende hoofdstukken. In de jaarrapportage 2023 wordt benadrukt dat jongerenwerkers bijdragen aan het verbinden van jongeren met hun omgeving door zichtbaar aanwezig te zijn in de wijk en door activiteiten te organiseren die de sociale cohesie bevorderen (JoU staf, 2023). Dit doen ze door:

- ambulant jongerenwerk;
- (online) informatie en advies aan jongeren (o.a. via JoU030);
- consultatiefunctie en contact met ouders/verzorgers en professionals.

Tabel 1 toont een overzicht van het aantal jongeren op straat, ouders/opvoeders en (onderwijs)-professionals die Stichting JoU heeft bereikt in de afgelopen jaren (JoU staf, 2021; 2022; 2023). Hieruit is zichtbaar dat Stichting JoU consistent is in het preventief bereiken van jongeren op straat, als ook ouders, en dat dit bereik in 2023 is toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. De groei in

bereik van Stichting JoU sluit aan bij de landelijke trend in het professioneel jongerenwerk, die ook zichtbaar was in de vergelijking van het professioneel jongerenwerk in 2019 ten opzichte van 2009 (De Meere & Stoutjesdijk, 2019).

Tabel 1. Overzicht aantallen bereikte jongeren, ouders/opvoeders, professionals en bewoners. (Cijfers uit jaarrapportages Stichting JoU)

Jaar	Jongeren op straat	Geregistreerd contact met ouders	Georganiseerde ouder-bijeenkomsten	Workshops voor ouders/professionals/bewoners
2023	1562	1383	94	450
2022	1500	1159	80	300
2021	1500	1219	59	*

*Door Corona zijn in dit jaar slechts weinig workshops gegeven, wordt in de Jaarrapportage 2021 van Stichting JoU aangegeven.

Verder gaf Stichting JoU in 2023 onder andere voorlichtingen i.s.m. bureau HALT aan jongeren en ouders over vuurwerk, bereikte jongeren door businzet, en werkte Stichting JoU samen met Bibliotheek Utrecht/Mediateam en verschillende middelbare scholen aan het project Antifilterbubble. In de jaarrapporten is een volledig overzicht te vinden van de uitgevoerde activiteiten.

Ook online was Stichting JoU actief. In de onderstaande tabel is te zien dat Stichting JoU in 2023 147.000 bezoekers op de website had. Dat dit een afname is ten opzichte van voorgaande jaren, komt volgens Stichting JoU doordat bezoekers steeds vaker via andere social media kanalen Stichting JoU opzoeken. Dit is bijvoorbeeld te zien in de toename van volgers en leden op Instagram. In de jaarrapportage van 2023 noemt Stichting JoU daarnaast verschillende andere sociale media kanalen waar jongeren Stichting JoU in toenemende mate vinden, zoals via TikTok (1.250 jongeren, met 48,5K likes, een verdubbeling ten opzichte van het jaar daarvoor).

Tabel 2. Online bereik Stichting JoU (Cijfers uit jaarrapportage Stichting JoU)

Categorie	2021	2022	2023
Bereik van jongeren online (leden Instagram accounts)	8.238	10.000	11.000
Aantal volgers op Instagram @jou_030	4.900	5.200	5.425
Totaal aantal volgers op 10 wijk-Instagram-accounts	8.238	10.000	9.125
Unieke bezoekers op de website van JoU030	248.000	278.820	147.000
Pageviews op JoU030	292.000	666.594	514.000

Uit de jongerenpeiling die Stichting JoU uitvoerde in 2023 onder 172 jongeren uit verschillende wijken in Utrecht, wordt zichtbaar dat jongeren erg positief zijn over Stichting JoU, met een gemiddeld cijfer van een 9. Verder is:

- 83% van de jongeren het eens met de stelling dat hun ouders / opvoeders positief zijn over JoU;
- 63% van de jongeren het eens met de stelling dat de jongere veel kan leren van de JoU activiteiten;
- 60% van de jongeren het eens met de stelling dat de activiteiten van JoU helpen om beter deel te nemen op school, thuis of in de wijk.

Ook noemen jongeren in de jongerenpeiling: "JoU helpt met het verbeteren van contact tussen jongeren en de samenleving", "Ze helpen goed in de wijk voor- namelijk als er een probleem is waarbij JoU 99% [van] de proble[m]en oplost" en "Erg belangrijk voor de jongeren en de wijk. Veel positieve ervaringen in minder positieve tijden." Verder noemt een jongere: "De Instagram page van JoU Leidsche Rijn ziet er uitmuntend uit".

Uit het visiedocument Young Connected (2024) blijkt dat niet alle jongeren die deelnamen aan het opstellen van dit visiestuk bekend zijn met de huiskamers die in beheer zijn van Stichting JoU. Sommige jongeren zijn er wel bekend mee, maar maken er geen gebruik van. Eén jongere geeft in de gesprekken rondom het visiedocument aan:

"Ik fiets wel eens langs en dan denk ik dat ziet er gaaf uit! Maar ik durf niet naar binnen omdat ik geen jongeren zoals ik zie en niemand nodigt me uit of vraag of ik mee wil doen!"

Interviews over Stichting JoU

De jongeren in de focusgroepen noemen allereerst dat ze het vooral leuk en gezellig vinden om bij de jongerenwerkers in de buurthuizen te komen. Wanneer we doorvragen naar wat voor activiteiten ze hebben gedaan en wanneer de jongerenwerkers er voor hen waren, krijgen we antwoorden waar we een aantal onderwerpen uit kunnen halen, die bij kunnen dragen aan doelstelling 1 van het jongerenwerk. Zo geven jongeren uit de meidengroep aan dat ze door het jongerenwerk betrokken zijn bij het organiseren en bijwonen van activiteiten in de wijk. Bovendien komen ze veel bij de buurthuizen. Ze helpen mee met het organiseren van buurtfeesten of praten met de ouders in het buurtcentrum.

Eén van de rolmodellen zegt ook actief te zijn op een voetbalveldje in de buurt en in het Griftpark. Dit geeft hij als voorbeeld van het gevoel verbonden te zijn met de wijk:

"Ik voel me wel een beetje verbonden met de buurt. Elke woensdag zitten hier in het buurtcentrum ouderen, ik loop vaak in een Stichting JoU trui en dan sinds kort praat ik met hun en als ik ze dan in de wijk zie dan praat ik ook met ze. En op het veldje en in de Griftpark zijn we echt in de wijk actief."

■ Rolmodel

Een ander rolmodel laat weten zich altijd al verbonden te hebben gevoeld met de wijk, omdat hij hier al vanaf zijn 7e jaar woont. Wel geeft hij aan dat hij door Stichting JoU meer inzicht heeft gekregen in de wijk. Eén jongere in de meidengroep en één jongere van de rolmodellen benadrukken dat ze zich wel verbonden voelen met het buurthuis, maar niet per se met de rest van de buurt. Met deze activiteiten krijgen de jongeren ontplooiingsmogelijkheden aangeboden.

Ook samenwerkingspartners vertellen over activiteiten die de jongeren verbinden aan hun omgeving. Door deze activiteiten worden jongeren gemotiveerd om sociale contacten te leggen en vinden zij een vrijetijdsbesteding, wat weer helpt bij het verbinden aan hun omgeving. Ook geeft een coördinator van SportUtrecht een voorbeeld van de link die Stichting JoU legt tussen leerlingen die niet sporten en die zij spreken via het schooljongerenwerk en SportUtrecht. SportUtrecht kan hen begeleiding bieden in hun eigen wijk om te gaan sporten. Doordat dit gebeurt in dezelfde wijk zijn de lijntjes kort, en kunnen jongeren verbonden worden aan sport in hun wijk. Ook prijzen verschillende samenwerkingspartners de jongerenwerkers voor het aanwezig zijn in de wijk en het goed weten wat er speelt in de wijk. Een medewerker van DOCK vertelt dat zij de trainingen die Stichting JoU heeft ontwikkeld over het werken in de wijk zelf ook gebruikt.

Eén van de professionals van de scholen die we spraken, vertelt dat zij op hun basisschool in het speciaal onderwijs begonnen zijn met jongerenwerk op school omdat kinderen bij hun op school verspreid door de hele stad wonen en vaak niet meedoen met activiteiten of clubjes in hun wijk. Daarom worden leerlingen van deze school nu uitgenodigd bij een jongerencentrum waar ze kunnen hangen en spelletjes kunnen doen en jongerenwerkers aanwezig zijn. Een professional van een andere school voegt hieraan toe dat zij merkt dat, ondanks dat zij ook leerlingen hebben uit verschillende wijken, de lijntjes van school naar de buurthuizen gemakkelijk gelegd worden.

Samenvattend

- **Zichtbaar aanwezig in de wijk:** Stichting JoU is zichtbaar aanwezig in de wijk en bevordert verbindingen tussen jongeren, buurtbewoners en andere organisaties in de buurt. Dit sluit aan op de literatuur over de rol van jongerenwerk in het verbinden van jongeren met hun omgeving, waarin de samenwerking in de gemeenschap en het hebben van positieve relaties en sociale steun wordt benadrukt. De structurele aanwezigheid en de samenwerking met lokale partners vergroot de kans op impact.
- **Groei in bereik van jongeren op straat en ouders:** Stichting JoU organiseert diverse activiteiten die de sociale cohesie bevorderen en jongeren helpen om zich verbonden te voelen met hun omgeving. Het aantal jongeren op straat dat Stichting JoU bereikt, als ook ouders, is toegenomen van 2021 tot 2023, wat wijst op een versterkte betrokkenheid van de gemeenschap. Ook in de literatuur worden naast het belang van een plek bieden waar jongeren zich veilig en welkom voelen, het versterken van een veilige opgroeisituatie en steun aan ouders genoemd.
- **Betrokkenheid jongeren:** Jongeren die bekend zijn met Stichting JoU noemen het betrokken worden bij het organiseren en bijwonen van activiteiten in de wijk als belangrijke meerwaarde, aansluitend op de literatuur over een toename in het nemen van eigen verantwoordelijkheid, het gebruik maken van eigen mogelijkheden en maatschappelijke participatie. Niet alle jongeren die nog niet bekend zijn met (de buurthuizen van) Stichting JoU voelen zich er direct welkom.

4.1.2. Accent 2: stimuleren tot meedoen

Literatuur over jongerenwerk

Een tweede accent van de doelstelling van het jongerenwerk is het stimuleren van jongeren om deel te nemen aan school, werk en vrijetijdsbesteding. Onderzoek laat zien dat jongerenwerk in Nederland inderdaad

bijdraagt aan de sociale en economische participatie van jongeren, niet alleen door hen te helpen bij het leggen van sociale contacten en het vinden van vrijetijdsbesteding, maar ook door het begeleiden naar onderwijs en werk (Metz, 2015). Ook leidt deelname aan het jongerenwerk ertoe dat jongeren in kwetsbare situaties meer participeren en meer eigen verantwoordelijkheid laten zien en meer gebruik maken van hun eigen mogelijkheden (Sonneveld, Metz & Manders, 2019).

Verder concludeert onderzoek dat de implementatie van jongerenwerk op school een positieve impact heeft op de gehele ontwikkeling van leerlingen en een positief en veilig schoolklimaat (Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023). Al tijdens de opstartfase wordt door de scholen en leerlingen in het onderzoek van Van Dijk en collega's (2023) ervaren dat het jongerenwerk een bijdrage levert aan vroegsignalering op school, als ook aan de ondersteuning en begeleiding van leerlingen. Ook geeft een ruime meerderheid van de scholen aan dat het jongerenwerk op school schoolpersoneel helpt te ontlasten. Bijna alle scholen ervaren na twee jaar het jongerenwerk op school als een verlengstuk van de wijk in de school en omgekeerd (Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023).

Documentatie over Stichting JoU

In de jaarrapportages (JoU Staf, 2023) wordt genoemd dat Stichting JoU jongeren stimuleert om deel te nemen aan verschillende activiteiten, zoals school, werk en vrijetijdsbesteding, door hen te ondersteunen en te begeleiden. Als voorbeelden noemt Stichting JoU in de jaarrapportages:

- Groepsactiviteiten (o.a. huiswerkbegeleiding, Urban Mix events, stedelijke evenementen)
- Urban Culture (o.a. gamen, muziek en cultuur, sport)
- Participatie van jongeren (o.a. rolmodellen, Young Leaders, JoU Werk)
- Jongerenwerk op scholen (o.a. schooljongerenwerk op middelbare scholen, Tienerwerk op basisscholen)

Een vergelijking met de jaarrapportages uit 2022 en 2021 toont dat de inzet op doelstelling 'stimulering tot meedoen' grotendeels consistent is gebleven, met enkele uitbreidingen en toevoegingen in 2023, zoals het Next Gen project binnen Urban Culture. In de jaarrapportage 2023 wordt genoemd dat de groepsactiviteiten worden georganiseerd op basis van de wensen en voorkeuren van jongeren (JoU staf, 2023). Voorbeelden zijn Girl You Matter (een project speciaal voor 14+ meiden over jezelf leren kennen en zelfvertrouwen, in samenwerking met o.a. Buurtteams Jeugd & Gezin en Pretty Woman), groepen tegen eenzaamheid (in samenwerking met Join Us) en BuKoJoU (een project tegen mentale klachten, in samenwerking met Buurtteams Jeugd & Gezin en KOOS)/BONO groepen (tegen mentale klachten).

Tabel 3 toont het bereik van jongeren via verschillende activiteiten, waarbij te zien is dat het aantal jongeren dat bereikt wordt via groepsactiviteiten is toegenomen. Dit laat zien dat Stichting JoU actief is in het stimuleren van jongeren om mee te doen en hier ook in groeit. Ook zijn verschillende projecten die in eerdere jaren nog relatief nieuw en/of klein waren (o.a. de BuKoJoU / BONO groepen, rolmodellen, schooljongerenwerk), gestaag gegroeid. Zo werd in 2019 geconstateerd dat jongerenwerk op school en meidenwerk werkwijzen in opkomst waren onder het professioneel jongerenwerk in Nederland (De Meere & Stoutjesdijk, 2019). Onderstaande cijfers laten zien dat Stichting JoU de afgelopen jaren actief op jongerenwerk op school heeft ingezet. De begeleiding naar een stage, bijbaan of werk via JoU Werk is minder hoog dan de beoogde 120 jongeren in 2023, doordat 1 van de 2 JoU Werk collega's langdurig ziek was. Stichting JoU geeft aan organisatie breed te werken aan het versterken van de aandacht hiervoor.

Tabel 3. Bereik van jongeren via verschillende activiteiten. (Cijfers uit jaarrapportages Stichting JoU)

Jaar	Jongeren via groeps-activiteiten	Groepen jongeren	Bijzondere activiteiten ⁴	Jongeren via JoU Werk	Jongeren via school-jongeren-werk	Jongeren via tienerwerk
2023	5346	201	245	73	3650	600
2022	3612	176	301	144	2537	270
2021	2991	168	183	112	1900	-

Naast de evaluaties die te lezen zijn in de jaarrapportages, zijn er verschillende andere publicaties die evaluaties bevatten van groepsactiviteiten van Stichting JoU. Zo blijken veel jongeren na afronding van de BuKoJoU groepsbijeenkomsten nog samen te komen in de buurthuizen en ontstaan er vriendschappen binnen de groep (Sonneveld & Snijder, 2024). De activiteiten lijken jongeren dus te helpen om onderdeel uit te maken van een veilige groep en daar sociale steun te vinden. Uit eerste evaluaties blijkt dat jongeren hun eigen klachten beter begrijpen en kunnen hanteren. Ook hebben meerdere jongeren aangegeven zich niet meer alleen te voelen en te weten bij wie ze terecht kunnen.

Uit een evaluatie van het schooljongerenwerk (RadarAdvies, 2023) blijkt ook dat scholen over het algemeen tevreden zijn over de inzet van Stichting JoU. Ook vinden scholen dat schooljongerenwerk zorgt voor een plek waar jongeren terecht kunnen voor ondersteuning. In gesprekken die de gemeente Utrecht voerde met 16 scholen in het kader van school en veiligheid zijn de scholen die gebruik maken van de inzet van Stichting JoU ook tevreden (Gemeente Utrecht, 2024). Zo geeft een school aan dat de toegevoegde waarde van inzet van JoU is dat ze niet van de school zijn, waardoor ze voor leerlingen heel benaderbaar zijn.

4 Bijzondere activiteiten zijn activiteiten met een participatieve kant: jongeren participeerden in de organisatie van activiteiten en deden iets terug voor de buurt en andere jongeren. Dit zijn activiteiten die buiten de normale groepsactiviteiten in het buurthuis vallen, zoals koken voor ouderen in een nabijgelegen bejaardenhuis.

Tegelijkertijd geven verschillende scholen waar de gemeente mee sprak, aan dat ze gestopt zijn met de inzet van Stichting JoU. De meest voorkomende reden die door hen genoemd wordt, is dat Stichting JoU geen gezagsrelatie maar een meer gelijkwaardige relatie heeft met jongeren; hetgeen deze scholen lastig vinden in een onderwijscontext. Op deze gelijkwaardige relatie wordt bij Accent 4 (4.1.4) uitgebreider ingegaan. Ook zijn er scholen die geen gebruik maken van schooljongerenwerk omdat er volgens henzelf weinig speelt op deze scholen.

Stichting JoU geeft verder aan jongeren actief te betrekken bij de verschillende activiteiten, waarbij jongeren zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen en activiteiten organiseren voor henzelf en anderen, zowel in buurthuizen als in speciale projecten, zoals rolmodellen of Young Leaders (JoU staf, 2023). In de jongerenpeiling (Stichting JoU, 2023) geeft een jongere aan:

“Ik vind dat ze het goed doen op het gebied van jongeren bij elkaar brengen het is mooi om te zien dat meerdere culturen bijeenkomen. Ook helpen de begeleiders de jongeren goed zo kan ik mijn gevoelens uiten en heeft een van begeleiders me geholpen een baan te krijgen.”

Interviews over Stichting JoU

Een aantal van de geïnterviewde betrokken jongeren zijn in aanraking gekomen met Stichting JoU via het schooljongerenwerk op hun school, waarvan sommigen recentelijk en anderen twee jaar geleden. Sommigen zaten niet lekker in hun vel en werden aangesproken door een schooljongerenwerker bij hen op school. Tegen één van de jongeren zei een schooljongerenwerker bijvoorbeeld: er is een clubje in het buurthuis in jouw wijk, misschien vind je het leuk om daarbij aan te sluiten. Andere jongeren zijn in aanraking gekomen met Stichting JoU doordat ze jongerenwerkers op straat tegenkwamen of bij een buurtfeest. Enkele jongeren vertellen ook dat jongerenwerkers hun vrienden of familie zoals oudere broers, zussen, neven of nichten al kenden, en ze zo in aanraking zijn gekomen met Stichting JoU.

Volgens de jongeren die we spraken in zowel de focusgroep met de meiden-groep als de focusgroep met de rolmodellen motiveren de jongerenwerkers jongeren om te gaan werken en goed met school bezig te zijn. Zo wil een van de rolmodellen voetbaltrainer worden, en krijgt daarop aanmoedigende reacties en goede tips van jongerenwerkers. Een ander rolmodel wil een eigen bedrijf opzetten en wordt daarin gemotiveerd, en krijgt kansen om bij het jongerenwerk een workshop te geven. Weer een andere jongere is begonnen met de opleiding Social Work omdat hij, nog voordat hij rolmodel werd, de jongerenwerkers van Stichting JoU zag en ook jongerenwerker wilde worden. Een medewerker van DOCK laat ons weten dat zij het project 'Grijp je kans' hierin ook mooi vindt, omdat jongeren hierin gemotiveerd worden om een opleiding te doen waarmee ze door kunnen stromen naar niveau 4 Sociaal Werk:

"Dan zie ik dat dat dan vaak de motivatie is om dan zo'n opleiding te gaan doen waarmee je jongerenwerker kunt worden. Ik vind 'Grijp je kans' ook mooi, dat is voor niveau 1 en 2 van Helpende Zorg en Welzijn die begeleid worden door JoU met taken die niet héél veel vragen, maar voor die studenten genoeg is. En op die manier kunnen ze zichzelf ontwikkelen en kunnen ze doorstromen naar niveau 4 sociaal werk."

■ Medewerker van DOCK

Jongeren geven verder aan dat ze er door het organiseren van verschillende activiteiten voor buurtgenoten en andere jongeren achter komen wat ze leuk vinden om te doen. Zo zegt één van de jongeren uit de meidengroep het volgende: "Soms doen we dingen die ik zelf nooit zou doen, maar dan kom ik erachter dat ik het toch wel leuk vind. Dus dan kom je achter meer dingen die je leuk vindt".

De geïnterviewde jongeren hebben zelf verschillende trainingen gedaan, zoals de Girl You Matter training, en de Young Leaders training. Jongeren geven aan dat ze in de Girl You Matter training over zaken hebben gepraat waar ze normaal gesproken nooit over praten. Naast dat de activiteiten jongeren stimuleren tot meedoen, kunnen de genoemde activiteiten dus ook bijdragen aan de identiteitsontwikkeling van jongeren (doelstelling 3).

Door de verantwoordelijkheid van een rol als rolmodel te krijgen geven de jongeren verder aan zich serieus genomen te voelen en vertellen dat ze zichzelf ook serieuzer en professioneler gaan gedragen ten opzichte van bijvoorbeeld jongere kinderen. De verantwoordelijkheid die zij krijgen waarderen deze jongeren heel erg. Ze benoemen dat ze hierdoor leren waar ze goed in zijn, leren op mensen en andere jongeren af te stappen, anderen te helpen, met anderen te praten. De rolmodellen geven zelf aan dat het hun sociale vaardigheden helpt verbeteren. Ook de jongeren uit de meidengroep zijn zichtbaar enthousiast over de verantwoordelijkheden die zij krijgen bij het organiseren van activiteiten in het buurthuis.

Ook jongerenwerkers van Stichting JoU geven aan de resultaten van jongeren verantwoordelijkheden geven terug te zien. Een van de jongerenwerkers zegt:

"En aan het begin ga je een beetje kijken wie welke taak krijgt en dan zie je ook uiteindelijk dat dan past bij hun. De voorloper aan het begin pakt later dan ook dingen op. Je laat ze zelf groepjes maken, en je monitort wel en je stuurt een beetje aan."

■ Jongerenwerker

Bovendien zien samenwerkingspartners zoals DOCK en SportUtrecht dat de activiteiten die zij, soms in samenwerking met elkaar, organiseren, zoals de Urban Mix (een sportief culturele activiteit in de schoolvakanties), ervoor zorgen dat jongeren geactiveerd worden om mee te doen, ook aan toekomstige activiteiten.

Samenvattend

- **Toename in deelname aan en diversiteit in activiteiten:** Stichting JoU biedt een breed, groeiend scala aan activiteiten aan om jongeren te stimuleren om mee te doen, zowel op het gebied van school (en werk) als op het gebied van vrijetijdsbesteding, waaronder sport en cultuur. Deze vormen van ondersteuning en begeleiding dragen volgens de literatuur bij aan de sociale en economische participatie van jongeren.
- **School als een verlengstuk van de wijk en omgekeerd:** Stichting JoU zet actief in op schooljongerenwerk en biedt jongeren niet alleen ondersteuning, maar zorgt ook voor de verbinding tussen school en wijk. Zowel een veilig, positief schoolklimaat als de verbinding met de wijk worden ook in de literatuur als belangrijke bijdragen van het jongerenwerk benoemt.
- **Geven van regie en verantwoordelijkheid:** Groepsactiviteiten worden georganiseerd op basis van de wensen en voorkeuren van jongeren, waardoor jongeren zich serieus genomen voelen. Ook worden jongeren actief betrokken bij de uitvoering hiervan en geven jongerenwerkers jongeren verantwoordelijkheden, wat hun zelfvertrouwen en participatie vergroot, en hen helpt om erachter te komen wat ze leuk en niet vinden, aansluitend op de literatuur.

4.1.3. Accent 3: begeleiden bij identiteitsontwikkeling

Literatuur over jongerenwerk

Professioneel jongerenwerk draagt bij aan de identiteitsontwikkeling van jongeren door het bevorderen van zelfbewustzijn, sociale vaardigheden en toekomstperspectief; ook voelen jongeren zich ondersteund in hun persoonlijke ontwikkeling en leren omgaan met problemen (Metz, 2015). Verder is onder jongeren die participeren in jongerenwerk onder andere een toename zichtbaar in de omvang en kwaliteit van hun sociale netwerk, hun relationele

vaardigheden, gevoel van zelfwaarde en eigenaarschap (Sonneveld, Metz & Manders, 2019). Jongeren geven zelf bovendien aan dat zij het belangrijk vinden dat een omgeving voor hen wordt gefaciliteerd die creativiteit en talentontwikkeling stimuleert (Young Connected, 2024).

De actieve verkenning naar de betekenis van de eigen identiteit begint vaak vanaf het midden van de adolescentie (14-15 jaar). Volgens de literatuur zijn er daarbij drie onderliggende psychosociale aspecten die gezien kunnen worden als voorlopers van een gezonde en sterke ontwikkeling: (1) het vertrouwen in ouderlijk support; (2) het ontwikkelen van zelfvertrouwen en zelfeffectiviteit; en (3) toekomstperspectief (Marcia, 1983). Jongerenwerk richt zich vooral op de laatste twee aspecten, aangezien deze aspecten de brede ontwikkeling in alle levensdomeinen ondersteunen en zich niet per se hoofdzakelijk in het thuisdomein hoeft af te spelen. Jongerenwerkers kunnen hierbij een unieke positie en rol innemen, omdat zij als professionals vaak dichterbij de leefwereld van jongeren opereren dan andere professionals. Deze positie stelt jongerenwerkers in staat om vertrouwelijk contact op te bouwen met jongeren, waardoor ze als veilige en toegankelijke figuren worden gezien door jongeren (Day, Voorwinden & Yassine, 2022).

Uit onderzoek blijkt verder dat jongeren met een migratieachtergrond over het algemeen vaker specifieke uitdagingen tegenkomen in hun identiteitsvorming (Day, Badou & van Breda, 2020). Jongerenwerkers kunnen hen daarbij ondersteunen door bijvoorbeeld aandacht te geven aan hun culturele achtergrond, rolmodellen te bieden, en gemeenschappelijke activiteiten te organiseren die bijdragen aan een positieve culturele identiteitsvorming van jongeren. Jongerenwerk kan jongeren niet alleen de ruimte bieden om hun eigen culturele en persoonlijke identiteit te ontdekken, maar het jongerenwerk kan ook ondersteunen in het navigeren tussen de verschillende identiteiten in een vaak complexe sociale context (Day, Voorwinden & Yassine, 2022).

Documentatie over Stichting JoU

Stichting JoU laat zien actief in te zetten op het begeleiden bij de identiteitsontwikkeling van jongeren (JoU Staf, 2023). In de jaarrapportage 2023 noemt Stichting JoU bijvoorbeeld: "Bij ons kunnen ze uitspreken waar ze tegenaan lopen en we kunnen hen nieuwe perspectieven meegeven. En vooral ook dat we leuke dingen met ze kunnen doen en daarmee hun talenten versterken. Want daar halen ze hun veerkracht vandaan". Dit doen ze onder andere door:

Coaching (o.a. door laagdrempelige individuele aandacht, toolkit voor positieve identiteitsontwikkeling)

- Meidenwerk (o.a. meidenhuiskamers, gemengde groepen)
- Doorgaande lijn 10-14 jaar (o.a. activiteiten rondom overgang naar voortgezet onderwijs, stedelijke bijeenkomst met DOCK en SportUtrecht)

In tabel 4 zijn enkele cijfers te zien uit de jaarrapportages voor 2023, 2022 en 2021 (JoU Staf, 2023; 2022; 2021). Ook hier is Stichting JoU consistent in het bereik van de verschillende doelgroepen en is voor sommige groepen een lichte groei zichtbaar. Er is geen specifieke informatie beschikbaar over het bereik van jongeren met een migratieachtergrond.

Tabel 4. Aantallen geregistreeerde jongeren per jaar (Cijfers uit jaarrapportages Stichting JoU)

Categorie	2021	2022	2023
Geregistreeerde jongeren	2412	2800	2726
Gecoachte jongeren	889	1294	1477
Geregistreeerde meiden (10-23 jaar)	828	954	984
Geregistreeerde jongeren 10-14 jaar	627	743	750

In de methodiekbeschrijving van de IB'er (Hilverdink & Van Woudenberg, 2023) wordt beschreven hoe Stichting JoU vanuit een pedagogische relatie werkt aan de veerkracht van jongeren door in te zetten op beschermende factoren. Dit draagt bij aan de identiteitsontwikkeling van jongeren. Ook is in 2023 extra ingezet op de doelstelling 'begeleiden bij identiteitsontwikkeling' door het ontwikkelen van een toolkit, die bedoeld is om jongerenwerkers te ondersteunen bij het bieden van laagdrempelige steun en advies aan jongeren, met een focus op het bevorderen van een positieve identiteitsontwikkeling. Deze toolkit wordt op dit moment verder geïmplementeerd.

Uit de jongerenpeiling van Stichting JoU (2023) komt verder naar voren dat:

- 89% vindt dat JoU de diversiteit van jongeren en de verschillende culturen respecteert;
- 80% van de jongeren vindt dat JoU goed luistert naar hun meningen en ideeën;
- 76% van de jongeren ervaart dat als er een probleem is, ze dat kunnen delen met jongerenwerkers.

Jongeren noemen in de peiling verder nog: "Coaching is erg goed", "JoU is een goed middel om je ei kwijt te laten. Je voelt je veilig bij JoU, je kan er alles kwijt en je voelt je niet anders", "je kan jezelf zijn", "de jongerenwerkers geloven in mij" en "je kan gewoon je verhaal kwijt".

Jongeren zelf noemen verschillende keren de bijdrage die de activiteiten georganiseerd door Stichting JoU levert aan hun identiteitsontwikkeling. Naast het voorbeeld dat gegeven werd bij Accent 2 (erachter komen wat ze leuk vinden, praten over zaken waar ze normaal gesproken nooit over praten), vertellen jongeren ook dat ze door het jongerenwerk beter weten wat ze leuk vinden, maar ook beter weten wat ze niet willen in hun leven, doordat ze bijvoorbeeld verhalen van andere jongeren horen en daarover praten. Jongerenwerkers kunnen ook van waarde zijn in het ontwikkelen van de waarden van jongeren:

"Ik weet nu wel een beetje wat m'n waarden zijn. Als je in gesprekken zit met een jongerenwerker, omdat je het moeilijk hebt thuis of met vrienden, dat daaruit komt dat jongerenwerkers zeggen; dit kan je niet accepteren en dan wordt je gevoel dat het niet kan bevestigd."

■ Rolmodel

Wanneer gevraagd werd welke doelstelling de meeste invloed heeft op jongeren, geven verschillende medewerkers van Stichting JoU aan dat dit het begeleiden bij identiteitsontwikkeling is. Zij benoemen bijvoorbeeld dat ze in gesprek gaan met jongeren in het buurthuis of op school over wie ze zijn, waar ze tegenaan lopen. Soms zetten ze een spel in, of een toolkit om te praten over identiteitsontwikkeling. Ook zijn er specifieke groepen voor jongeren om bijvoorbeeld over mentale gezondheid te praten (BuKoJoU-groepen), over genderidentiteit (bijv. een groep in Leidsche Rijn), en verschillende meidengroepen. Het onderdeel zijn van deze groepen draagt bij aan de identiteitsontwikkeling van deze jongeren, noemt een jongerenwerker.

Jongeren over het communiceren met jongerenwerkers:

"Toen ik het moeilijk had op de middelbare school, toen kon ik beter met [de jongerenwerker] praten dan met docenten. Van hem krijg ik beter advies. Jongerenwerkers gaan echt met jongeren om, hebben inlevingsvermogen, ze spreken de taal. Docenten zijn meer van het de stof geven."

"Jongerenwerkers worden echt getraind om contact te leggen met jongeren, om met hun te praten."

"Jongerenwerkers kennen veel situaties van jongeren, hebben veel gezien, soms zelf ook meegemaakt."

"[De jongerenwerker] is een luisterend oor, als er wat is kan ik altijd bij haar terecht. Ze voelt ook aan dat er wat aan de hand is, en ze stuurt dan een appje. Ik kan dingen tegen haar zeggen die ik aan niemand anders vertel. Ik kan ook advies vragen."

"Doordat jongerenwerkers op de middelbare school zijn, merk ik dat jongerenwerkers tussen de docent en leerlingen zit. De drempel is veel lager, je kan er veel makkelijker terecht als leerling."

Ook de professionals van de Buurtteams Jeugd & Gezin vinden deze doelstelling het belangrijkste:

"Want de activiteiten op talentontwikkeling en identiteitsontwikkeling zorgen er juist voor dat je voorkomt dat het in dat thema veiligheid belandt."

■ **Buurtteammedewerker**

Een onderwijsprofessional van een van de VO-scholen vertelt dat schooljongerenwerkers bij haar op school bijdragen aan de identiteitsontwikkeling van haar leerlingen door specifieke uren gericht op hun ontwikkeling. Zij vertelt dat dit een diepgaande impact op de leerlingen heeft.

Een professional van een andere VO-school merkt op dat deze specifieke uren bij haar op school niet gegeven worden door schooljongerenwerkers. Zij vindt de doelstelling 'begeleiden bij identiteitsontwikkeling' daardoor het minst zichtbaar op school. Ook een professional van een Buurtteam vertelt dat de doelstelling 'begeleiden bij identiteitsontwikkeling' het minst zichtbaar is voor externe partijen en samenwerkingspartners. Deze laatste persoon voegt hieraan toe dat dit meer zichtbaar gemaakt zou kunnen worden, ook in het kader van het imago dat volgens haar om het jongerenwerk heerst dat het alleen voor 'probleemjeugd' zou zijn, terwijl het ook gaat om identiteitsontwikkeling, talent en sociale vaardigheden.

Samenvattend

- **Individuele en groepsactiviteiten rondom identiteitsontwikkeling:** Stichting JoU biedt zowel individuele begeleiding als groepsactiviteiten aan om jongeren te ondersteunen bij hun identiteitsontwikkeling. Het bereik hiervan is grotendeels consistent door de jaren heen. Voor sommige doelgroepen is een groei zichtbaar, waaronder meiden en gecoachte jongeren.
- **Inzet op het versterken van talent:** Stichting JoU focust op activiteiten waardoor jongeren hun talenten (verder) leren ontwikkelen en ontdekken wat ze leuk en niet leuk vinden. Dit sluit aan op de literatuur, die onder andere het bevorderen van zelfbewustzijn, zelfwaarde en eigenaarschap benoemt als belangrijke uitkomsten van het jongerenwerk. Ook talentontwikkeling wordt in de literatuur benadrukt door jongeren.
- **Positieve identiteitsontwikkeling belangrijk aandachtspunt:** Stichting JoU focust nadrukkelijk op positieve identiteitsontwikkeling. In 2023 is hiervoor een toolkit ontwikkeld. Verschillende betrokkenen benoemen dit als de belangrijkste, meest impactvolle doelstelling van Stichting JoU. Deze doelstelling is volgens verschillende samenwerkingspartners niet altijd direct zichtbaar. Ook de literatuur benoemt de impact van het jongerenwerk op de identiteitsontwikkeling van jongeren, en specifiek jongeren met een migratieachtergrond.

4.1.4. Accent 4: preventie en signalering van risicogedrag

Literatuur over jongerenwerk

Onderzoek laat zien dat jongerenwerk bijdraagt aan het verminderen van een beroep op de jeugdzorg, doordat jongeren ervaren dat jongerenwerk hen ondersteunt bij het vinden van hulp en advies, en groeikansen biedt voor hun persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie, wat kan leiden tot minder behoefte aan specialistische jeugdzorg (Metz, 2015; Rijnders et al., 2021; Sonneveld, 2021; Sonneveld et al., 2021). Jongerenwerkers faciliteren en ondersteunen de 'empowerment' van jongeren: ze helpen jongeren de middelen en het vertrouwen te krijgen om zelf beslissingen te nemen en hun leven te verbeteren. Ook leggen ze verbindingen met initiatieven, organisaties en netwerken in de wijk. Hun kennis en ervaring met jongerenparticipatie is in andere beroepsgroepen veel minder vanzelfsprekend. Ook draagt de niet-medicaliserende benadering binnen het jongerenwerk bij aan het mentaal welbevinden van jongeren (Sonneveld & Snijder, 2024). Juist door groepsactiviteiten ontwikkelen jongeren veerkracht, zelfvertrouwen en eigen antwoorden op hun problemen. Een nauwe samenwerking met jeugdzorg kan deze groeikansen van jongeren versterken. Ook verwijzen jongerenwerkers jongeren waar nodig door naar professionele hulp en dragen ze eraan bij dat jongeren met zware problemen stabiel blijven (Sonneveld, Metz & Manders 2019). Dit veronderstelt dat er korte lijnen zijn, er transparantie is over wat wordt gedeeld en er helderheid is over doelen, rollen en taakverdeling.

Daarnaast wordt benoemd in onderzoek dat jongerenwerk essentieel is in het voorkomen van jeugdcriminaliteit (Koetsenruijter, Tuncay, Manders & Sieckelinck, 2024). Jongerenwerkers spelen hierbij een cruciale rol door vroegtijdig in te grijpen en jongeren te begeleiden voordat ze verder afglijden in criminaliteit, waarbij met name de focus op positieve veiligheid en samenwerking in de gemeenschap wordt benadrukt. Ook hebben ze een opvoedrol door het ondersteunen van jongeren bij hun ontwikkeling en het bieden van alternatieven voor crimineel gedrag, waarbij de aandacht ligt op het vergroten

van beschermende factoren, waaronder het hebben van positieve relaties, goede schoolervaringen en toekomstperspectieven, en het verkleinen van risicofactoren, waaronder gebrek aan sociale steun, slechte schoolprestaties, en criminele rolmodellen in de omgeving.

Onderzoek naar preventie van problematisch antisociaal of delict gedrag benadrukt daarnaast het belang van interventies die zich richten op gedrag, cognities, sociaal leren en interactievaardigheden (Hanrath, van der Herberg & Donker, 2023). Het effect van deze interventies wordt versterkt wanneer ze multimodaal worden aangeboden, door te combineren op niveaus van preventie op de categorieën kind, familie, school en buurt.

Op school is het verder belangrijk dat de jongerenwerkers en het schoolpersoneel een andere positie innemen (Limburg, 2022; Rijnders et al., 2020; Sonneveld & van Oosterum, 2024). Het schoolpersoneel wordt door jongeren gezien als een controlerende functie die schoolregels handhaaft en de leerplicht vertegenwoordigt. Jongerenwerkers nemen daarentegen een andere rol in, omdat leerlingen op vrijwillige basis op hen af kunnen stappen. Hierdoor is het mogelijk om een andersoortige en een meer gelijkwaardige relatie op te bouwen met leerlingen (Koops et al., 2013, in Rijnders et al., 2020). Deze relatie, waarbij er een nadruk ligt op de vertrouwensband, stimuleert een positief pedagogisch klimaat op school doordat leerlingen op school ondersteund worden bij het bespreken van en omgaan met maatschappelijke vraagstukken en de zoektocht naar hun identiteit (Limburg, 2022; Rijnders et al., 2020).

De presentiebenadering ondersteunt het belang van een vertrouwensband tussen de jongerenwerker en de jongere (Baart, 2003; Sieckelinck, 2022). Volgens deze benadering is juist het ontwikkelen van een relatie tussen cliënten en hulpverleners belangrijk. De hulpverlener, in dit geval de jongerenwerker, is daarin een medereiziger, die niet alleen kennis en vaardigheden deelt met cliënten (jongeren), maar ook persoonlijke elementen meebrengt. Uit steeds meer onderzoek blijkt dat een goede werkrelatie gebaseerd op vertrouwen een belangrijke voorspeller is van effectieve hulp bij jeugd. Jongerenwerkers, die

ook ervaringsdeskundigen zijn, kunnen zich goed invoelen in de leefwereld van jongeren en dit 'insidersperspectief' kan de kwaliteit van de jeugdhulpverlening verbeteren (Sonneveld, 2022).

Echter kan het voorkomen dat een jongerenwerker situaties te horen krijgt die bespreekbaar gemaakt moeten worden met bijvoorbeeld het schoolpersoneel. Uit een artikel van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ("Jongerencoach als veilig baken op school", z.d.) blijkt dat als een jongerenwerker toestemming vraagt aan de jongere om dit te bespreken, zonder alle details te noemen, het vaak mogelijk is om dit wel te delen. Zij benoemen ook dat een jongerenwerker niet alleen de jongeren motiveert, maar dat het soms ook nodig is om de jongeren te begrenzen, bijvoorbeeld als ze ongepast gedrag vertonen. Dit lukt het beste door een combinatie van motiveren en begrenzen. Dit kan door enerzijds te eisen dat er verbetering nodig is en door het maken van duidelijke afspraken, maar anderzijds uit te spreken dat je in ze gelooft en hen respecteert. Door te benadrukken dat het getoonde gedrag niet is zoals ze echt zijn, worden jongeren gemotiveerd om te veranderen en de jongerenwerker niet teleur te stellen ("Jongerencoach als veilig baken op school", z.d.).

Documentatie over Stichting JoU

Stichting JoU geeft aan in te zetten op preventie en signalering van risicogedrag door vroegtijdig in te grijpen en jongeren te begeleiden, onder andere via:

- Veiligheid (o.a. aanpak jeugdgroepen, aanpak rondom drugscriminaliteit en ondermijning (door o.a. rolmodellen en #samenbloeien i.s.m. HALT), en Grenzen Stellen en Perspectief Bieden (GSPB), inzet op polarisatie en radicalisering (Utrecht Zijn We Samen), Aanpak Straatintimidatie, inzet Armoedecoalitie, middelengebruik i.s.m. Jellinek)
- Samen voor Overvecht (o.a. extra inzet op de preventieve aanpak 10-14 jaar)
- Individuele Begeleiding (via groepen of partners; o.a. Welzijn op Recept (WoR) Jeugd pilot, en de BuKoJoU-groepen)

In de jaarrapportage 2022 wordt genoemd dat er 1740 meldingen van jongerenoverlast werden gedaan bij de wijkbureaus, wat 20% lager is dan in 2021 (JoU staf, 2022). In 2023 waren dit 1165 meldingen, wat een verdere afname suggereert. Dit is echter niet goed te vergelijken, omdat over is gegaan op een ander systeem. Bij de politie waren er 3352 meldingen van overlast door jeugd, wat 34% minder was dan in 2021 (JoU staf, 2022). In 2023 waren dit er 2930, wat zo'n 10% minder is dan in 2022 (JoU staf, 2023). Ook waren er in 2023 slechts 2 problematische groepen met een integrale aanpak, ten opzichte van 7 in 2022.

Deze cijfers ondersteunen de aannemelijke effectiviteit van de preventieve aanpak in de gemeente Utrecht, waaronder het werk vanuit Stichting JoU. In de jongerenpeiling in 2023 noemen jongeren onder andere: "JoU helpt jongeren om activiteiten te doen waardoor we bezig zijn en niet andere dingen doen op straat", "Goed hoe ze met jongeren werken en helpen met problemen en conflicten", "Als er wat is kan je altijd bij ze terecht, ze proberen je zo goed mogelijk te helpen" en "met hulp van m'n jongerenwerker heb ik nu geen schulden meer".

Uit eerste evaluaties van de BuKoJoU groepsbijeenkomsten komt naar voren dat mentale klachten van jongeren verminderen, of tenminste voor hen beter te begrijpen en te hanteren zijn (De Meere & Stoutjesdijk, 2019). Meerdere jongeren, van wie veel op de wachtlijst stonden voor individuele hulpverlening, hebben aangegeven dat ze geen individueel hulptraject meer nodig hebben, zich niet meer alleen voelen en weten bij wie ze terecht kunnen. De evaluatie suggereert dat deze activiteiten hiermee zorgen voor minder druk op de individuele hulpverlening.

Wel geeft Stichting JoU in haar jaarrapportage 2023 aan dat er minder jongeren individueel begeleid werden dan ze beoogd hadden: 321 in plaats van 400. De reden hiervoor was dat geschikte individueel begeleiders lastig te vinden waren.

In de evaluatie van schooljongerenwerk door Stichting JoU (RadarAdvies, 2023) wordt geconcludeerd dat ook het jongerenwerk op school een belangrijke rol speelt binnen preventie van radicalisering en polarisatie, door het leggen van goed contact met jongeren en het zorgen voor een klimaat op school waar iedereen zich thuis voelt (RadarAdvies, 2023). Scholen zijn over het algemeen tevreden met de inzet van Stichting JoU. Wel komt naar voren dat sommige scholen een meer officiële rol van Stichting JoU binnen de signalering missen. Volgens hen zit de vertrouwensband en het gebrek aan een rol binnen het kernpartneroverleg hierin in de weg. Dit eerste aspect wordt ook benoemd door enkele scholen in de gesprekken over school en veiligheid gevoerd door de Gemeente Utrecht (Gemeente Utrecht, 2024). Tegelijkertijd wordt in het evaluatierapport ook genoemd dat schooljongerenwerkers juist door deze vertrouwensband, snel op de hoogte zijn van mogelijk relevante signalen, zoals polarisatie, en dit daardoor al in een vroeg stadium bespreekbaar kunnen maken en hierop inspelen (RadarAdvies, 2023). Ook uit de literatuurverkenning kwam naar voren dat het juist belangrijk is dat jongerenwerkers en het schoolpersoneel een andere positie innemen, waarbij verschillende auteurs voorstander zijn van een zogenaamde presentiebenadering en juist de professionele distantie bekritisieren die verschillende scholen aangeven te missen.

Interviews over Stichting JoU

De inzet op de doelstelling 'preventie en signalering' is terug te zien in verschillende verhalen van de betrokken jongeren die we spraken. Zo geven jongeren in de meidengroep en in de groep rolmodellen aan dat ze door het jongerenwerk beter weten wat ze wel en niet willen in hun leven en dat ze door jongerenwerkers worden gemotiveerd om positieve keuzes te maken. Eén jongere vertelt dat, toen hij omging met jongeren uit de buurt die de verkeerde kant op dreigden te gaan, hij hierover praatte met een jongerenwerker. Hij heeft na de gesprekken besloten om de vriendengroep uit te stappen.

Twee andere jongeren geven aan dat het mentaal niet goed ging met hen, en dat zij aangesproken werden door schooljongerenwerkers en zo terecht kwamen bij het jongerenwerk in hun buurt. Hier signaleerden de schooljongerenwerkers dat deze jongeren ondersteuning konden gebruiken.

De onderwijsprofessionals die we interviewden vertellen dat ze op hun school voornamelijk de inzet op deze doelstelling, inzetten op preventie en signalering, terugzien. Ook andere samenwerkingspartners als DOCK, de Buurtteams Jeugd & Gezin en de politie benoemen dat ze de inzet van Stichting JoU op preventie en signalering heel erg terugzien. Jongerenwerkers kijken in gesprekken met de school waar een groot deel van de leerling populatie vandaan komt, en zetten jongerenwerkers uit de wijk op de desbetreffende scholen. Wanneer de schooljongerenwerkers dus in dezelfde wijk werkzaam zijn als waar de school staat (iets wat sinds 2023 standaard beleid is vanuit de wijk-gerichte aanpak van Stichting JoU; RadarAdvies, 2023), is deze inzet op deze doelstelling nog duidelijker zichtbaar volgens de scholen. Scholen noemen hierbij ook dat ze zien dat jongerenwerkers dit voor elkaar krijgen door de jongeren (meer) te verbinden met hun omgeving, waarbij ze verwijzen naar doelstelling 1. Een zorgcoördinator van een VO-school vertelt dat de andere rol die jongerenwerkers hebben tegenover mentoren erg waardevol is:

"Ze gaan gesprekken aan als leerlingen alleen zijn in pauze. Groepen verbinden doen ze ook, bijvoorbeeld door te gaan schaken. Ze hebben een andere rol dan de mentor. Ze hebben dat stukje vertrouwen; laagdrempelig op nog een andere manier. Jongeren worden echt gezien. En dat is net een andere insteek dan mentoren. De jongerenwerkers zullen wel altijd benoemen dat ze iets moeten bespreken met hun mentor of daar iets in benoemen. Het is heel goed voor de leerlingen. Echt van meerwaarde dat het zo laagdrempelig is."

■ **Onderwijsprofessional VO-school**

De wijkagent die wij spraken waardeert de inzet van Stichting JoU op het veiligheidsvraagstuk. Hij benadrukt dat het voor de politie erg belangrijk is dat jongerenwerkers laagdrempelig bereikbaar zijn voor jongeren. Belangrijk hierbij is voor beide partijen, volgens hem, dat het vertrouwen dat jongeren hebben in de jongerenwerkers niet geschaad wordt. Dit betekent dat wat jongerenwerkers met de politie delen soms begrensd wordt:

"Voor ons is het belangrijk dat ze laagdrempelig een verlenging van ons zijn in het in kaart brengen van wat er speelt onder jongeren. Op het moment dat er iets speelt willen ze niet als een snitch gezien worden en willen wij dat vertrouwen wel bewaken ook dat jongeren bij hun hebben. En dat is heel complex, per casus bekijken we wat de mogelijkheden zijn. Soms zeggen ze; als we dit vertellen dan weten ze dat het van ons komt en dat kan niet. Dus dat begrenzen is soms wel nodig."

■ Wijkagent

Ook in de gesprekken met jongeren wordt deze vertrouwensband gezien als een cruciaal element. Wanneer het gaat over jongerenwerk op school, geven alle jongeren in de Young Minds bijeenkomst bijvoorbeeld aan het erg belangrijk te vinden dat een schooljongerenwerker zich opstelt als "een professionele vriend". Dit is volgend hen iemand die los staat van de school, een neutrale derde partij is en met wie je een vertrouwensband kan ontwikkelen:

"Het moet een soort professionele vriend zijn. Waar je wel gewoon naar toe kan gaan, die je advies geeft op een heel laagdrempelige manier, maar die ook kan zeggen dat het niet goed gaat en dan aan je vraagt wat er met je aan de hand is."

■ Young Minds jongere

Eén van de jongeren vertelt dat, doordat de jongerenwerkers vaak maar 5 tot 6 jaar ouder zijn, ze zich eerder begrepen voelen en vertrouwd bij hen voelen. Echter benoemen de jongeren dat het belangrijk is dat ze zich wel professioneel

opstellen en dat ze niet 'één van de jongeren' zijn. Wanneer jongeren zeker weten dat ze terecht kunnen bij de jongerenwerker voor meer informatie, hulp en eventuele doorverwijzingen zijn ze meer geneigd een vertrouwensband met hen op te bouwen, vertellen enkele jongeren uit de Young Minds ons. Deze professionele en deskundige houding blijkt dus van belang. De jongerenwerkers kunnen daarmee een schakel vormen tussen docent en leerling, maar ook tussen leerlingen:

"Jongerenwerkers als derde partij moeten kundig genoeg zijn om de signalen te herkennen. Als school aan de bel trekt bij jongerenwerk is het vaak al geëscaleerd, en dan is het heel moeilijk om het probleem te de-escaleren. De jongerenwerker kan dat als neutrale derde partij snel zien, bijvoorbeeld tussen docent en leerling maar ook tussen leerlingen onderling, en daarbij is initiatief nemen belangrijk."

■ Young Minds jongere

Als de jongerenwerker een derde, neutrale partij is volgens de geïnterviewde jongeren, betekent dit dat het niet erg is als de jongerenwerker school er toch bij moet betrekken, bijvoorbeeld als er een misverstand is ontstaan. Een leraar hierbij betrekken is dan juist belangrijk.

Een jongere geeft aan dat het ook goed zou zijn als een jongerenwerker benadrukt dat bepaald gedrag niet goed is, maar wel met de voorwaarde dat jongeren zeker willen weten dat de jongerenwerker er echt voor hen is:

"Een jongerenwerker mag zeker overleggen met de leraar, dat is juist heel belangrijk, maar wel vanuit het perspectief van de jongeren en vanuit het perspectief van de school. Ik zou willen weten dat de jongerenwerker er voor mij is. De jongerenwerker mag ook zeggen waar het op staat om te kijken hoe problemen voorkomen kunnen worden. Met alle partijen in gesprek gaan, ook met de leraar, is belangrijk."

■ Young Minds jongere

- **Zichtbaar op inzet preventie en signalering:** Stichting JoU heeft een uitgebreid, consistent aanbod gericht op het begeleiden van jongeren voordat ze risicogedrag gaan vertonen. Verschillende samenwerkingspartners noemen dat dit de doelstelling is van Stichting JoU die het meest zichtbaar is in hun werk. Stichting JoU wordt ervaren als een belangrijke partner op het gebied van preventie en veiligheid, onder andere door het leggen van goed contact met jongeren, hun integrale aanpak en het zorgen voor een veilig en positief (school)klimaat. Dit sluit aan op de focus op positieve veiligheid en samenwerking in de gemeenschap benoemd in de literatuur over de preventieve werking van jongerenwerk.
- **Nadruk op een gelijkwaardige vertrouwensband:** Stichting JoU zet nadrukkelijk in op een gelijkwaardige vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongere. Ook in de literatuur wordt veelvuldig benadrukt dat een dergelijke werkrelatie gebaseerd op vertrouwen een belangrijke voorspeller is van effectieve hulp bij jongeren, en daarmee cruciaal voor de inzet op preventie van risicogedrag. Door scholen wordt deze focus op een gelijkwaardige relatie soms als minder positief ervaren. Jongeren benadrukken dat de meerwaarde van jongerenwerkers is dat zij naast een vertrouwensrol, ook een professionele rol hebben, en daarmee vaak als een derde, neutrale partij kunnen functioneren.
- **Daling van risicogedrag:** Het aantal meldingen van jongerenoverlast bij zowel de gemeente als de politie is gedaald van 2021 tot 2023, als ook het aantal problematische jeugdgroepen, wat een mogelijke indicatie is van de aannemelijke effectiviteit van de (bredere) preventieve aanpak van de gemeente Utrecht, waaronder ook het werk van Stichting JoU. Ook hebben jongeren minder behoefte aan individuele trajecten in de jeugdzorg na deelgenomen te hebben aan activiteiten vanuit Stichting JoU.

4.2. Bevorderende en belemmerende elementen

Een overkoepelende aanpak

Om meer inzicht te krijgen in mogelijke bevorderende en belemmerende elementen uit de inzet en organisatie van Stichting JoU, beschrijven we eerst wat bekend hierover is in de literatuur naar jongerenwerk in Nederland (4.2.1 en 4.2.3). Vervolgens beschrijven we wat hierover naar voren komt in de documentatie en interviews over Stichting JoU (4.2.2 en 4.2.4). Onder bevorderende elementen verstaan we onder andere methodische uitgangspunten, succesfactoren en randvoorwaarden. Onder belemmerende elementen verstaan we de uitdagingen en risico's waar het jongerenwerk mee te maken heeft.

Omdat veel van de elementen die genoemd worden in de literatuur zich niet richten op één specifiek accent van het jongerenwerk, maar veelal overkoepelend zijn, beschrijven we ook de resultaten in dit gedeelte van het rapport op deze manier: overkoepelend. Dat de doelstellingen van het jongerenwerk niet los van elkaar te zien zijn, zien we ook terug in de gevoerde interviews. Wanneer we met de regisseurs en jongerenwerkers van Stichting JoU reflecteren op de verschillende (sub)doelstellingen, geven verschillende respondenten terug dat het jongerenwerk aan alle doelstellingen werkt, en dat alles met elkaar samenhangt. Een van de jongerenwerkers benoemt dat het niet zou werken om activiteiten of producten te leveren die inzetten op één van deze doelstellingen:

“Het is juist het integrale, het brede. Je kijkt naar de behoeftes van de jongeren of zo’n groep.”

We nemen hierbij niet alleen de vier hierboven besproken inhoudelijke accenten van de doelstelling van het jongerenwerk door Stichting JoU mee, maar ook een vijfde accent, wat vooral op organisatorisch niveau speelt binnen de organisatie, namelijk *kwaliteit en ontwikkeling*. In bovenstaande bespreking van de inzet van Stichting JoU kijkend naar de vier inhoudelijke accenten (of doelstellingen), kwamen op verschillende plekken ook al organisatorische elementen aan bod – een onderbouwing van de overkoepelende aanpak die we aanhouden bij het bespreken van bevorderende en belemmerende elementen hieronder.

4.2.1. Bevorderende elementen

Literatuur over jongerenwerk

De handelingen van jongerenwerkers in contact met jongeren en hun omgeving worden binnen de jongerenwerkmethodieken omschreven in methodische uitgangspunten. Er zijn twee typen methodische uitgangspunten: methodische stappen en methodische principes. De stappen geven structuur aan de begeleiding van jongeren, terwijl de principes inhoudelijk richting geven aan het contact met jongeren in een bepaalde methodiek (Metz & Sonneveld, 2018). De stappen die benodigd zijn om aan te sluiten bij de ontwikkelingsbehoeften van jongeren, zoals genoemd in de literatuur, zijn: (1) oriënteren; (2) bekendheid en toegankelijkheid vergroten; (3) signaleren; (4) contact leggen/krijgen; (5) contact onderhouden en relatie opbouwen; (6) behoeften peilen; (7) perspectief bieden (Metz, Sonneveld & Rijnders, 2020; Todorovi et al., 2023; Metz, 2020).

De methodische principes die benoemd worden in deze literatuur zijn: (1) betekenisrelatie en veiligheid; (2) aansluiten bij en vergroten van de leefwereld; (3) aansluiten bij de behoeften van jongeren; (4) aanleren en bewust maken van vaardigheden en leren door 'doen'; (5) nabijheid; (6) jongeren in hun kracht zetten; (7) werken met de omgeving; (8) praktische hulp bieden; (9) werken met regels en grenzen; (10) positief bekrachtigen en belonen; (11) 1-op-1 contact; (12) peer support.

Verder wordt in de literatuur over preventieve interventies genoemd dat inzetten op gedrag, cognities, sociaal leren, sociale informatieverwerking en interactievaardigheden belangrijk is (Hanrath, van der Herberg & Donker, 2023). Het effect van de interventies wordt versterkt als deze multimodaal worden aangeboden door te combineren op verschillende niveaus van preventie in de categorieën kind, familie, school en buurt. Om vanuit het jongerenwerk een verantwoord alternatief te bieden ten aanzien van de druk op de specialistische jeugdzorg, is het belangrijk dat het jongerenwerk beschikt over laagdrempelige voorzieningen in de wijk waarbinnen jongeren zich veilig genoeg voelen om deel te nemen aan activiteiten en ondersteuning te ontvangen, dat jongerenwerkers over voldoende tijd, middelen en kennis beschikken om aan te sluiten bij individuele ondersteuningsvragen van jongeren en een groepsgericht aanbod kunnen arrangeren gericht op specifieke ontwikkelbehoeften van deze doelgroep, en dat zorgprofessionals weten welke ontwikkel- en ondersteuningsmogelijkheden het jongerenwerk hun cliënten kan bieden en op welke manier zij binnen hulptrajecten met jongerenwerkers kunnen samenwerken (Sonneveld, 2021).

Verder laat onderzoek zien dat de impact van jongerenwerk afhangt van de duur. Bij jongeren die langer dan 7 maanden in het jongerenwerk participeren laat onderzoek vooral een toename zien in de omvang en kwaliteit van hun sociale netwerk, hun relationele vaardigheden, gevoel van zelfwaarde en maatschappelijke participatie. Jongeren die langer dan 3 jaar deelnemen scoren daarnaast ook hoger op eigenaarschap, prosociaal gedrag en vrijwilligerswerk (Sonneveld, Metz & Manders, 2019). Dat pas vanaf 7 maanden resultaten optreden, wordt onder andere verklaard door het belang van de betekenisrelatie met de jongerenwerker, die gemiddeld zo'n 6 maanden nodig heeft om te groeien.

Schooljongerenwerk

In onderzoek naar schooljongerenwerk worden verschillende elementen geïdentificeerd die een succesvolle samenwerking tussen het jongerenwerk en de scholen bevorderen: (1) een gelijkwaardig partnerschap tussen jongerenwerk, school en partners, waarbij gewerkt wordt aan hetzelfde doel en duidelijkheid is over rollen en verantwoordelijkheden; (2) regelmatige afstemming waarbij de aanpak wordt besproken en signalen gedeeld, met een vast contactpersoon vanuit de school; (3) bekendheid onder leerlingen en personeel van school over de rollen, taken en aanwezigheid vanuit het jongerenwerk; (4) toegankelijkheid van het jongerenwerk voor leerlingen en onderwijsprofessionals: bereikbaarheid en benaderbaarheid (Rijnders, Manders & Metz, 2021).

Randvoorwaarden die hierbij worden geïdentificeerd zijn: (1) een structurele financiering die langdurige samenwerking weet te waarborgen; (2) draagvlak creëren en behouden, waarin de positie van jongerenwerk binnen de school ook op managementniveau wordt ondersteund; (3) facilitering van het jongerenwerk, onder andere door een vaste contactpersoon vanuit school en ruimtes beschikbaar te stellen (Rijnders, Manders & Metz, 2021). Ook in ander onderzoek naar schooljongerenwerk wordt tijd benoemd als randvoorwaarde om een sterk partnerschap te creëren en continuïteit in het aanbod mogelijk te maken (Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023), wat een cruciale variabele is voor goed jongerenwerk (Sonneveld, 2022 in: Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023) en jongerenwerk op school in het bijzonder (Sarti, Manders, Metz & Rijnders, 2019 in: Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023). Ook wordt het doorlopend blijven versterken van de samenwerking genoemd, door uitwisseling van ervaringen en kennis te stimuleren en door ervoor te zorgen dat scholen en jongerenwerkers terug kunnen vallen op de hierboven aangegeven randvoorwaarden.

Social media

Ook het gebruik van social media wordt benoemd als een mogelijk bevorderend element in het jongerenwerk, omdat jongerenwerkers op deze manier mogelijk nieuwe doelgroepen jongeren kunnen bereiken, die offline onzichtbaar blijven, zoals jongeren die eenzaam zijn, teruggetrokken, moeilijk aansluiting vinden, gameverslaafden, vanuit huis niet naar buiten mogen om verschillende redenen, of een handicap hebben (Manders & Todorović, 2021). Het is hierbij van belang dat jongeren snel online in contact kunnen komen met jongerenwerkers. Verder wordt nog benoemd dat jongerenwerk in de online leefwereld, en specifiek het begeleiden van jongeren, mogelijk meer effectief is wanneer het wordt gecombineerd met face-to-face contact (Manders & Todorović, 2021). De auteurs noemen dat het feit dat voor jongeren de online en offline leefwereld door elkaar heen lopen, van het jongerenwerk vraagt dat zij het online en offline werken weloverwogen integreren.

Waar volgens de geraadpleegde literatuur nog minder zicht op is, zijn randvoorwaarden in (de organisatie en aansturing voor) het uitvoeren van jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren (Manders & Todorović, 2021; Todorović, Koetsenruijter, Manders & Sieckelinck, 2023), als ook het vaststellen van issues en/of kaders rondom (het waarborgen van de) privacy van jongeren (en hun omgeving) en jongerenwerkers, bijvoorbeeld in het doorzetten van signalen.

4.2.2. Documentatie en interviews over Stichting JoU

Stichting JoU heeft verschillende documenten gepubliceerd waarin hun aanpakken en methodieken bij deze aanpakken beschreven worden, als ook werkzame elementen, op basis van zowel eigen als extern onderzoek. In deze documenten wordt een uitgebreide koppeling gemaakt met de meest recente landelijke kennis vanuit onderzoek naar het professioneel werken met jongeren. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de methodiekbeschrijving van de IB'er (Hilverdink & Van Woudenberg, 2023), en ook in het document 'Aanpak schooljongerenwerk

op school Utrecht' (Stichting JoU, z.d.), waarin Stichting JoU toelicht wat het schooljongerenwerk inhoudt, wordt gebruik gemaakt van onder andere het onderzoek vanuit het lectoraat Youth Spot – wat ook hierboven opgenomen is in de literatuur-verkenning, om de mogelijke effecten en resultaten te duiden, als ook werkzame elementen en randvoorwaarden, en risico's.

Ook uit de interviews met de verschillende betrokkenen komen mooie voorbeelden naar voren van zowel bevorderende als belemmerende elementen uit de inzet en organisatie van Stichting JoU ten behoeve van de inhoudelijke doelstellingen van het jongerenwerk. Deze sluiten grotendeels aan bij de elementen die we identificeerden in de literatuur over jongerenwerk. We bespreken hieronder eerst elementen die bevorderend lijken te werken, en vervolgens belemmerende elementen die naar voren komen (paragraaf 4.2.4). Een overzicht van de belangrijkste bevorderende en belemmerende elementen op een rij is te vinden onderaan dit hoofdstuk (paragraaf 4.2.5).

Eenduidige, multi-methodische pedagogische aanpak

Wat op meerdere plekken aan bod komt in de documenten vanuit Stichting JoU, is de nadruk op het handelen vanuit een pedagogische relatie, waarbij de nadruk ligt op de ontwikkeling van jongeren. Zo wordt in de handreiking 'Methodiek van de Individueel begeleider bij JoU' (Hilverdink & Van Woudenberg, 2023) beschreven hoe Stichting JoU vanuit een pedagogische relatie werkt aan veerkracht onder jongeren, door in te zetten op beschermende factoren. Dit is ook op de website van Stichting JoU terug te vinden.

In het document 'Aanpak schooljongerenwerk op school Utrecht' (Stichting JoU, z.d.) wordt genoemd dat jongerenwerkers werken volgens de Vreedzame wijkmethodiek, om zo met dezelfde pedagogische visie in verschillende leefwerelden met jongeren te werken. Per school worden er afspraken gemaakt over: de taakverdeling, het afstemmen van signalen, inzet en uren, omgaan met AVG en een heldere communicatie.

Deze eenduidige aanpak en het multi-methodisch werken werkt bevorderend. Een medewerker van Stichting JoU zegt hierover:

"We hebben verschillende methodieken die op elkaar aansluiten. Als we zeggen; we doen alleen maar jongerenwerk op school dat gaat niet werken want dan mis je de connectie met de buurt. En andersom met alleen de buurt zou ook niet werken. En met social media. Juist dat met elkaar verbinden is denk ik het belangrijkste. Anders versnipperd het"

■ **Regisseur**

Een andere regisseur van Stichting JoU zegt hierover dat deze eenduidigheid impact heeft op het gedrag van jongeren:

"Dat zelfs bij de bushalte iemand aan het stoeien is en een beleidsmedewerker met een JoU-jasje aan daar ook aan komt lopen en dat die jongeren zeggen; oh je bent van JoU. En dat ze dan hun gedrag aanpassen. Dat is het effect."

■ **Regisseur**

Laagdrempeligheid en bereikbaarheid

Een van de werkende elementen die wordt genoemd in de tussenevaluatie van subsidietenders in 2022 (Gemeente Utrecht, 2022), is de toegankelijkheid van Stichting JoU. Hierbij wordt onder andere het aanwezig zijn in het leven van jongeren genoemd, door samen met partners activiteiten te organiseren. Ook vanuit de gesprekken met zowel samenwerkingspartners, medewerkers als jongeren zelf komt naar voren dat de laagdrempeligheid van Stichting JoU bevorderend werkt, en bijdraagt aan het kunnen *signaleren* en werken aan *preventie*, zowel op veiligheidsvlak voor anderen, als op mentaal vlak voor henzelf.

Uit de jongerenpeiling in 2023 (Stichting JoU, 2023) komt onder andere naar voren dat 94% van de jongeren vindt dat JoU goed bereikbaar is. De anonieme 'Whatsup' wordt veel gebruikt door jongeren om hulpvragen te stellen zonder

dat zij en de jongerenwerkers elkaar kennen. Jongeren hoeven geen afspraak te maken met jongerenwerkers en kunnen hen whatsappen en zo contact zoeken. Jongerenwerkers zijn van 's morgens 10:00 uur tot 's avonds 23:00 uur bereikbaar, zelfs tijdens feestdagen. Wanneer iemand bijvoorbeeld een bericht stuurt dat het thuis niet goed gaat, kan er snel geschakeld worden. Er wordt dan gevraagd uit welke wijk de jongere komt, en dan wordt de jongerenwerker die daar werkt aan de jongere gekoppeld en kunnen zij in een één-op-één-traject verder gaan.

Ook een van de samenwerkingspartners geeft aan dat dit snel schakelen nodig is bij de doelgroep jongeren:

"Wat jongeren nodig [hebben] in een hulpverlener is dat het snel moet. Je kunt niet zeggen dat er over drie weken een kennismakingsgesprek is. Dat netwerken, snel schakelen, flexibel werken dat is nodig."

■ **Buurtteammedewerker**

In de tussenevaluatie uit 2022 (Gemeente Utrecht, 2022) wordt ook het snelle schakelen met partners als werkend element van Stichting JoU benoemd. Dit snelle schakelen is goed zichtbaar in de methodiekhandreiking voor individuele begeleiding (Hilverdink & Van Woudenberg, 2023), bijvoorbeeld in het oppikken van meldingen van partners of signalen van jongeren of collega's, als ook de flexibele insteek die jongerenwerk hierbij hanteert, waaronder 'zoveel contactmomenten als nodig' en 'zo lang als nodig'.

In de gesprekken geven jongerenwerkers zelf aan dat zij heel fluïde zijn, net als jongeren zelf. Dit botst nog wel eens met scholen, die volgens de jongerenwerkers statischer zijn en een curriculum al afhebben voor het hele jaar. Jongerenwerkers zien zichzelf als de partij daartussen, die zowel de school kan laten zien hoe naar de leerlingen en hun fluiditeit te kijken, als ook de jongeren te laten zien wat de gevolgen van hun acties zijn.

Niet alleen de toegankelijkheid van de jongerenwerkers, maar ook de toegankelijkheid van de buurthuizen werkt bevorderend voor het jongerenwerk. Jongeren geven aan dat het een fijne plek is om te zijn, omdat ze niet overal buiten mogen hangen. Zo zegt één van de meiden van de meidengroep:

"Je kan elke dag binnenlopen als je iemand nodig hebt. Ook voor de plek, hangjongeren mag niet meer, dus dit is een fijne plek."

■ **Jongere uit meidengroep**

Vertrouwen en gelijkwaardigheid in communicatie

Onder laagdrempeligheid valt ook de manier waarop jongerenwerkers met jongeren communiceren. Uit de jongerenpeiling in 2023 (Stichting JoU, 2023) komt onder andere naar voren dat 89% van de jongeren de sfeer bij JoU prettig vindt en 74% van de jongeren vindt dat het contact met JoU goed is. Zo zegt één jongere: "altijd leuke sfeer, ik kom er graag" en noemt een andere jongere "dat ze goed luisteren en dat ze goed met je om gaan".

In de gevoerde focusgroepen komt eenzelfde beeld naar voren. Jongeren noemen dat de jongerenwerkers hen beter begrijpen dan bijvoorbeeld een zorgcoördinator op school. Ook noemen ze de jongerenwerkers een 'luisterend oor', noemen ze het contact persoonlijker, waarderen ze de mogelijkheid om te kunnen whatsappen, waarderen ze het krijgen van advies, benoemen ze dat ze het gevoel hebben dat ze altijd bij de jongerenwerker terecht kunnen, en dat de jongerenwerker zelf aanvoelt wanneer er iets aan de hand is met de jongere. Ook waarderen jongeren dat de jongerenwerkers niet altijd serieus zijn, en dat je ook grappen met ze kunt maken.

Uit de evaluatie van het schooljongerenwerk (RadarAdvies, 2023) komt ook naar voren dat jongerenwerkers door het goede contact en vertrouwensband met leerlingen snel op de hoogte zijn van en in staat om in te spelen op zorgwekkende ontwikkelen, zoals polarisatie, ook als bijvoorbeeld een docent dit niet kan.

Tijdens de gesprekken die we voerden met jongerenwerkers vertelt één jongerenwerker over een jongere die zij op de school waar ze werkt donkere tekeningen zag tekenen:

"In het buurthuis is het ook een stukje ontspanning, en tuurlijk kijk je naar het gedrag dat ze vertonen en kun je daarop sturen. Eén van de leerlingen bij mij op school zag ik twee jaar geleden donkere tekeningen in haar boek tekenen. En dan ga je eerst af en toe gedag zeggen, kort vragen hoe is het. En die kon heel goed tekenen en die mocht dan een tekening maken voor de gemeente die dan op een JOP-plek (jongerenontmoetingsplek) kon hangen. En daar heb ik geduld, af en toe een spelletje doen, tekenduel, vragen hoe het gaat in gestopt. En die is dan uiteindelijk steeds vaker naar het buurthuis gekomen en naar mij. En nu durft ze het wel te delen met mij, en nu gaat het balletje rollen met andere hulpverlening dat het niet goed gaat met haar. Maar daar heb ik dan eerst in geïnvesteerd voordat ze ging praten over hoe het niet goed gaat. Ik ben wel scherper in als ik van deze jongere een appje krijg, want ook suïcidale gedachtes is risicogedrag. Dus in zo'n voorbeeld zie je wel alle doelstellingen terug."

■ **Jongerenwerker**

Door de band die jongerenwerkers van Stichting JoU opbouwen met jongeren kunnen ze preventief te werk gaan. Daarom is inzet op tienerwerk op de basis-school zo belangrijk en bevorderend voor preventie, volgens zowel medewerkers van Stichting JoU als samenwerkingspartners. Ook de scholen in het voortgezet onderwijs die gesproken zijn in het kader van dit onderzoek zijn positief over de inzet van Stichting JoU: Schooljongerenwerkers op een VO-school proberen in de pauzes ruzies te voorkomen en op te lossen en gaan gesprekken

aan met jongeren die alleen zijn in de pauze. Ook werken ze heel proactief, dat werkt voor de school goed, zegt de zorgcoördinator van een VO-school. Eén van de professionals van een VO-school geeft aan dat jongeren echt gezien worden door jongerenwerkers en dat schooljongerenwerkers zorgen voor verbinding tussen groepen op school, bijvoorbeeld door middel van schaken. De regisseurs benoemen dit ook:

"Jongerenwerkers zijn handelingsbekwaam om contact te leggen met jongeren"

■ **Regisseur**

Jongeren uit zowel de meidengroep als uit de groep rolmodellen laten weten het gevoel te hebben altijd aan te kunnen kloppen bij de jongerenwerkers. Twee meiden uit de meidengroep vertellen over hun persoonlijke verhalen en laten weten dat een jongerenwerker hen beter begreep dan de zorgcoördinator of een andere hulpinstantie. Eén jongere uit de meidengroep zegt:

"[Naam jongerenwerker] is een luisterend oor, als er wat is kan ik altijd bij haar terecht. [Ze] voelt ook aan als er wat aan de hand is, dan stuurt ze een appje. Ik kan dingen tegen haar zeggen die ik aan niemand anders vertel. Ik kan ook advies vragen."

■ **Jongere uit meidengroep**

Wanneer we haar vragen wat maakt dat ze bij de jongerenwerker terecht kan antwoordt ze:

"Vertrouwen. Toen ik ... [persoonlijk verhaal], kon ik bij [naam jongerenwerker] terecht, ik kon ook bij een hulpinstantie terecht, maar dat wilde ik niet, liever bij [naam jongerenwerker]"

■ **Jongere uit meidengroep**

Een andere jongere uit de meidengroep vertelt het volgende:

"Eerst was ik naar een zorgcoördinator op school gegaan, die hielp niet goed. Daarna ging ik naar een jongerenwerker, die begreep me wat meer en was meer een luisterend oor. [Een jongerenwerker] is iets persoonlijker dan een zorgcoördinator. We appten ook vaak, bijvoorbeeld of alles goed gaat."

■ Jongere uit meidengroep

Inzet op zelfvertrouwen en verantwoordelijkheid jongeren

Dit laatste element, jongeren zelf laten reflecteren en daarmee verantwoordelijkheid nemen, werkt ook bevorderend omdat het jongeren vertrouwen geeft en het gevoel geeft dat ze serieus worden genomen, geven jongeren in de focusgroepen zelf aan. Zo zegt één van de rolmodellen:

"Je wordt ook op jonge leeftijd wel echt serieus genomen en dat doet me wel goed. Anders dan wanneer je tegen je moeder praat en je denkt dat je het beter weet."

■ Rolmodel

Dit geeft de jongeren voldoening en zelfvertrouwen, laten zij merken. Sommige jongeren geeft het ook inzicht in wat ze leuk vinden om te doen en wie ze zijn. In de tussenevaluatie in 2022 (Gemeente Utrecht, 2022) wordt de manier waarop Stichting JoU jongeren serieus neemt en ze vertrouwen geeft – daarmee aansluitend bij de intrinsieke motivatie van jongeren – genoemd als een belangrijk werkend element. Dit doet Stichting JoU bijvoorbeeld door het geven van verantwoordelijkheid over taken zoals het opzetten van activiteiten. Jongeren zoals de rolmodellen maar ook de meidengroep organiseren zelf activiteiten en benoemen dat ze dat heel leuk vinden. Naast het gevoel dat ze serieus genomen worden, en het gevoel dat ze veel leren over wat ze leuk en niet leuk vinden om te doen, vertellen jongeren ons dat ze trots op zichzelf zijn en niet hadden verwacht dat ze sommige organisatorische taken hadden kunnen doen.

Wanneer jongeren vertellen over wat ze vinden van het jongerenwerk komen er meerdere voorbeelden naar voren waarin ze vertellen over verantwoordelijkheden die ze krijgen, of momenten waarop ze andere jongeren hebben kunnen helpen. Ze waarderen de kansen die ze hiervoor krijgen van de jongerenwerkers. Zo zegt een rolmodel dat ze, voordat ze rolmodel werd veel ging helpen bij activiteiten in het buurthuis:

"Sommige meiden zijn van onze leeftijd, iets jonger ook. Sommige hadden ook wel bagage, en dan kon ik daar wel goed over praten met hun. En dan konden wij echt wat bieden. We begonnen als doelgroep daar maar we namen meer taken op ons. De mogelijkheden werden ook echt gegeven aan ons dus dat was heel fijn, het ging heel makkelijk."

■ Rolmodel

Een ander rolmodel zegt dat ze het mooi vindt om bij te mogen dragen aan het jongerenwerk:

"Het geeft heel veel voldoening om mensen te helpen. We zijn in contact met een doelgroep van onze leeftijd. Ik heb het altijd al leuk gevonden om mensen te helpen. En JoU zit door de hele stad en er wordt veel gebruik van gemaakt. Het is mooi om daaraan bij te dragen. Je leert er ook veel van als rolmodel zijnde."

■ Rolmodel

Ook in de meidengroep gaat het gesprek over activiteiten die zij organiseren of waar ze bij helpen. Dit vonden zij allemaal erg leerzaam:

"Soms doen we dingen die ik zelf nooit zou doen, maar dan kom ik erachter dat ik het toch wel leuk vindt. Dus dan kom je achter meer dingen die je leuk vindt. [Ik heb] ook echt geleerd van organiseren, bijvoorbeeld door het helpen bij kinderdisco's, met al die kinderen."

■ Jongere uit meidengroep

Eén van de rolmodellen noemt dat hij door het zijn van een rolmodel heeft gezien hoe andere jongeren hun leven leiden en invullen, en dat hij met dit inzicht tot de conclusie is gekomen dat hij graag aan de 'voorbeeldkant' zou zitten, in plaats van aan de 'negatieve kant die hij door het zijn van een rolmodel dus ook ziet bij andere jongeren:

"Ik heb denk ik wel een beetje ontdekt dat de wereld waar sommige jongeren inzitten echt niet iets voor mij is. Dat ik liever aan de 'voorbeeldkant' zit. Niet aan de negatieve kant, dat ik niet denk van ik wil op die manier m'n geld verdienen. Door rolmodel te zijn zie ik die andere kant ook bij jongens. Anders had ik dat niet gezien."

■ Rolmodel

Ook jongeren die we spraken bij de Young Minds bijeenkomst, en die niet betrokken zijn bij Stichting JoU laten weten dat ze het belangrijk zouden vinden om verantwoordelijkheden en vertrouwen te krijgen van jongerenwerkers. Ze vinden het belangrijk dat er naar hun ideeën geluisterd zou worden.

Jongeren voelen dat jongerenwerkers hen waarderen. Zo zegt een rolmodel het volgende:

"Je gaat ook terug naar het jongerenwerk omdat de jongerenwerkers ook terugkeren naar jou. Jongerenwerkers reflecteren echt op jouw werk en wat jij doet, dan zeggen ze 'lekker bezig'. Als je complimenten krijgt van andere mensen dan word je trots op jezelf. Ze zien je. Je voelt de waardering."

■ Rolmodel

Ook geven jongeren, zowel de rolmodellen als de meidengroep aan dat ze zichzelf kunnen zijn bij de jongerenwerkers.

Jongeren noemen dat ze het waarderen wanneer jongerenwerkers ook dingen over zichzelf vertellen of hen kleine hulpvragen stellen en delen wat zij zelf hebben meegemaakt. Zo zegt één van de rolmodellen dat jongerenwerkers de situatie van jongeren goed kennen, dat ze veel hebben gezien en soms hetzelfde hebben meegemaakt. In het gesprek geven de rolmodellen aan zich hierdoor meer begrepen te voelen. In het gesprek met de meidengroep vertellen de meiden dat jongerenwerkers hen wel eens om advies vragen, bijvoorbeeld over hoe ze social media moeten gebruiken. Doordat jongerenwerkers en jongeren elkaar leren kennen bestaat er meer gelijkwaardigheid dan in een hulpverlenerssituatie. Ondanks dat jongerenwerkers nog steeds een professionele rol hebben ten opzichte van de jongeren delen zij ook verhalen over hun eigen leven of moeilijkheden waar ze tegenaan zijn gelopen. Dit brengt meer gelijkwaardigheid en wederkerigheid, en daarmee meer toegankelijkheid om als jongere ook hulp aan te nemen van zo'n jongerenwerker.

Een wijkagent en iemand van het Buurtteam Jeugd & Gezin blikken terug op hun eigen jeugd. Beiden herkennen de uitwerking van jongerenwerkers op jongeren. Zij benoemen dat zij in hun jeugd zelf ook veel in de buurthuizen hebben rondgehangen. Een wijkagent benoemt dat hij toen hij jong was door het jongerenwerk heeft ingezien dat er mensen en organisaties zijn die echt het beste met je voor hebben:

"Dus ik heb toen ook kennis mogen maken met organisaties, en dat mensen echt het beste met je voor hebben. En dat was voor mij toen niet vanzelfsprekend. Dat mensen je kunnen helpen. Ze zijn er ook voor vragen."

■ Wijkagent

Een medewerker van DOCK is veel in contact met stagiairs van mbo's. Zij geeft aan dat ze veel jongeren tegenkomt die een opleiding gaan doen om jongerenwerker te worden, omdat ze zelf iets aan het jongerenwerk gehad hebben en nu iets 'terug willen geven aan de kinderen in de wijken in Utrecht'.

Aanwezigheid in en aansluiting op alle leefwerelden van jongeren

Een ander element dat veel terugkomt – aansluitend op wat we zagen in de literatuurverkenning – is de *aanwezigheid van Stichting JoU in alle leefwerelden van jongeren* (namelijk op school, in de wijk en online). In de aanpak van schooljongerenwerk op school (Stichting JoU, z.d.) wordt benoemd dat een belangrijk onderdeel van schooljongerenwerk is dat jongerenwerkers ook in de vrijetijd van de jongeren werken en hun leefwerelden buiten de school kennen, waardoor ze consequent op hun gedrag en signalen kunnen inspelen: “De verbinding tussen die leefwerelden is waar het jongerenwerk op school het verschil maakt. In samenwerking met medewerkers op school, zorgverleners en partners in de wijk werken jongerenwerkers aan een veilig en stevig pedagogisch schoolklimaat en een kansrijke, positieve identiteitsontwikkeling van jongeren.” (Stichting JoU, z.d.). Sinds 2023 zet Stichting JoU bij het schooljongerenwerk in op een meer wijkgerichte aanpak, waarbij de schooljongerenwerkers zich zoveel mogelijk buiten school in dezelfde wijk bevinden als de school, waardoor ze beter zicht hebben op de jongeren (RadarAdvies, 2023).

In een van de gesprekken geeft een basisschool aan dat lijntjes van school naar buurthuizen gemakkelijk gelegd worden. Leerlingen pikken ook snel op dat ze met iemand contact op kunnen nemen van het jongerenwerk in hun eigen wijk. Het is extra bevorderend als jongerenwerkers ook uit de wijk komen waar de school staat of waar veel leerlingen vandaan komen.

“Een succes van het jongerenwerk is ook het kennen van de wijk en de buurt. Dat is heel anders dan in een kantoor zitten zoals wij dan meer zijn. Jongeren staan niet te popelen om met een ‘hulpverlener’ bij ons aan tafel te zitten. En dan is een jongerenwerker heel laagdrempelig.”

■ **Buurtteammedewerker**

In de brochure ‘Tienerwerk op de basisschool’ (Van der Lit, z.d.), bedoeld voor professionals met praktijkvoorbeelden, ervaringen van leerkrachten en jongerenwerkers en tips voor de samenwerking tussen tienerwerkers en leerkrachten, noemt een directeur: “ik denk dat het werkt als zij [tienerwerk] eerder betrokken zijn [voor het voortgezet onderwijs]. Zodat kinderen al bekend zijn met jongerenwerk voor er eventuele problemen gaan spelen”. Een andere directeur zegt: “ik vraag [jongerenwerker] erbij als er conflicten zijn met leerlingen van onze buurschool of onze naaste burens. [Jongerenwerker] heeft heel goed bemiddeld”. Een leerkracht noemt in deze brochure: “nu ik [tienerwerker] ken, weet ik dat ik een leerling een werkblad mee kan geven om te oefenen, dat ik een laptop kan uitlenen, want als ze hier in de buurtkamer zijn, weet ik dat ze hulp krijgen”.

In deze leefwerelden werkt JoU vanuit dezelfde visie, maar multimethodisch. Die verbinding tussen de leefwerelden is volgens de regisseurs van Stichting JoU heel belangrijk om het jongerenwerk niet te laten versnipperen:

“Toen er op een school in Utrecht ruzie was, zei de school tegen de jongeren: Oké hoe gaan we dit oplossen, willen jullie begeleid worden door JoU? En die jongeren kennen ons en wij kennen die jongeren. We weten wie ze zijn, waar ze vandaan komen. Dus omdat het een stedelijke organisatie is werden die jongeren doorverwezen naar ons door de jeugdagente op een bepaalde school.”

■ **Regisseur**

Volgens een van de samenwerkingspartners is Stichting JoU goed bezig met hun social mediakanalen, en ook om zichtbaar en vindbaar te zijn op plekken waar overlast is. Wanneer sommige jongerenwerkers niet zo handig zijn met social media, schakelen ze soms de jongeren in om hen te helpen, laten jongeren die we spraken weten. Een suggestie vanuit de evaluatie schooljongerenwerk (RadarAdvies, 2023) is om jongeren nog meer verantwoordelijk te laten zijn voor de invulling van deze social mediakanalen.

Doorverwijzen en delen van informatie wanneer nodig

Jongerenwerkers geven aan goed te weten wanneer ze jongeren door moeten verwijzen naar andere partijen en houden die lijntjes kort. Afgesproken is dat één of twee hulpvragen door het jongerenwerk behandeld kunnen worden. Als er meer hulpvragen zijn, dan wordt een IB'er betrokken, en veelal wordt er ook doorverwezen naar en samengewerkt met de partijen in domein 2, zoals de Buurtteams Jeugd & Gezin. Ook als de veiligheid in het geding komt, wordt er doorverwezen volgens Regisseurs. IB'ers en jongerenwerkers kunnen wel naast jongeren blijven staan in hulptrajecten, bijvoorbeeld om jongeren hiervoor gemotiveerd te houden. Dit alles wordt ook gecommuniceerd aan de jongeren zelf, laten de Regisseurs weten. De codes rondom de veiligheidsaanpak of Veilig Thuis bijvoorbeeld worden met de jongeren gedeeld als dit van toepassing is op de situatie:

"Zo moet je het ook communiceren met jongeren; dit moet er gebeuren als dit gebeurt. En dan zeg je; maar wie gaat melden, jij of ik? Het is ook goed om jongeren daarin mee te nemen wat het proces is."

■ Regisseur

Verder geven jongerenwerkers aan te weten hoe ze het delen van informatie aan de politie of school moeten begrenzen. Jongerenwerkers weten vaak veel van de achtergrond van jongeren die onderdeel zijn van groepen waar problemen spelen. Zij kunnen duiding geven aan die problematiek tegenover de politie. Voor de politie is de laagdrempeligheid en betrouwbaarheid van jongerenwerkers naar jongeren heel belangrijk. Zowel de politie als de jongerenwerkers zelf willen het vertrouwen dat jongeren hebben in jongerenwerkers bewaken. Zoals eerder gezegd benadrukt de wijkagent dat het goed is als jongerenwerkers hen soms vertellen dat ze een detail niet kunnen vertellen omdat de jongeren anders weten dat het van het jongerenwerk komt.

Jongerenwerkers zelf benoemen ook dat dit soms lastig is, maar dat het wel lukt. Om het vertrouwen van jongeren te behouden is het belangrijk niet alles te delen met de politie. Hetzelfde geldt voor informatie delen met school. De jongerenwerkers zelf noemen dat ze in dienst staan van de ontwikkeling van de jongeren, en niet in dienst van de school of de politie, maar wel samen hetzelfde doel hebben.

Een regisseur geeft aan dat jongeren zelf vaak weten dat jongerenwerkers met de politie samenwerken. Jongerenwerkers benadrukken aan jongeren dat wanneer zij hen goed kennen en jongeren hen toelaten om te helpen, dat zij in gesprekken met de politie voor hen kunnen opkomen als dat eerlijk is:

"Maar nu weten de jongeren al dat we met de politie samenwerken. Maar ze weten ook: als ik je ken en je laat je helpen door mij, dan kan ik in het gesprek aan tafel met de politie het voor je opnemen, door te zeggen dat je aan het werk bent aan jezelf. En als er dan een groepsscan op jongeren komt dan durven we te zeggen tegen de jongeren dat ze in een groepsscan zitten. Omdat ze ook weten dat we voor ze opkomen als dat eerlijk is. We hebben zelfs gehad dat criminele jongeren die eerst tegenover elkaar stonden, vervolgens in een soort huiswerkbegeleiding bij ons bij elkaar zitten om te leren hoe ze hun financiën moeten regelen als ze wit werken. En die jongeren zijn nu rolmodellen. En dan denken jongeren in de buurt; Hoe komt diegene aan die mooie auto? En dan is het antwoord; Gewoon een leaseauto door als zzp'er in de zorg te werken."

■ Regisseur

Nauwe samenwerking met partners

Stichting JoU besteedt in haar documenten veel aandacht aan de samenwerking met partners. Zo is de handreiking voor IB'ers (Hilverdink & Van Woudenberg, 2023) onder andere opgesteld om tegemoet te komen aan een van de genoemde uitdagingen in de samenwerking met partners (zie paragraaf 4.2.2), waaronder Buurtteams Jeugd & Gezin en het veiligheidsdomein: "Met behulp van deze handreiking is het voor de IB'er makkelijker om in gesprek met de betrokken partijen de rol- en taakverdeling helder te kunnen maken en houden". Ook in het document 'Aanpak schooljongerenwerk op school Utrecht' (Stichting JoU, z.d.) wordt het bevorderende effect van het samenwerken met verschillende betrokkenen benadrukt. Zo wordt onder andere gezegd:

"Door met schoolmedewerkers, ouders en andere partners samen te werken, kunnen deze vroege signaleringen voorkomen dat er problemen of incidenten ontstaan en kunnen we mooie initiatieven ontwikkelen."

In de inspiratiebundel Samenwerken aan mentale weerbaarheid jongeren (Sonneveld & Snijder, 2024) wordt de BuKoJoU aanpak besproken, waarin o.a. genoemd wordt dat het 'samenspel jongerenwerk en jeugdhulp jongeren verbinding brengt, sociale steun en nieuwe vriendschappen' (blz. 5).

In de focusgroepen met jongerenwerkers, en de focusgroepen met samenwerkingspartners als Sport-Utrecht, DOCK, de Buurtteams Jeugd & Gezin en de politie wordt dit beeld vanuit de documenten bevestigd met allerlei voorbeelden vanuit de praktijk. Vaak benoemen deze respondenten dat ze dezelfde pedagogische visie delen, en dat dat zo belangrijk is:

"Ja je merkt echt met de andere partijen zoals DOCK dat we elkaar wekelijks zien, het voelt als collega's, we maken gebruik van elkaars locatie. We hebben dezelfde pedagogische visie."

■ Jongerenwerker

Medewerkers van de verschillende samenwerkingspartners benoemen een aantal punten waardoor de samenwerking met Stichting JoU goed verloopt. Zo noemen partners dat wanneer er samen activiteiten georganiseerd worden, er daarna ook een korter lijntje is ontstaan om contact met elkaar op te nemen voor andere zaken, om samen te werken in activiteiten of in hulpvragen. Een medewerker van SportUtrecht zegt hierover:

"Zo'n activiteit samen organiseren is een middel om elkaar te leren kennen en daarna kunnen mensen elkaar bellen om samen te werken, korte lijntjes te hebben."

■ Medewerker SportUtrecht

Een medewerker van het Buurtteams Jeugd & Gezin geeft een soortgelijk argument:

"Wij doen dus dingen samen, samen draaien we de groepen, ondersteunen we de jongeren. Zo leer je heel veel van elkaars expertise. Dan hebben we een intensieve samenwerking. (...) Het grootste succes is hoe we gegroeid zijn in de samenwerking. In het begin was het heel lastig om te bekijken wat het nieuwe werken in de wijk is. Buurtteams kwamen er en iedereen moest ineens samenwerken met de Buurtteams. Dus daar waren de nodige uitdagingen. Dat wederkerig leren heeft heel erg geholpen."

■ Buurteammedewerker

Nauw contact en duidelijke afspraken worden door bijna alle samenwerkingspartners benoemt als werkzaam voor een goede samenwerking. Een medewerker van DOCK benoemt dat de samenwerking over de afgelopen jaren gegroeid is, en dat het werkt als er duidelijke afspraken gemaakt worden, zowel op managementniveau als op uitvoerend niveau:

"Goed samenwerken gaat over goede afspraken en kloppende verwachtingen. Ik ben wel heel tevreden over hoe dat afgelopen jaren gegroeid is. Er zijn best veel wisselingen aan beide organisaties met mensen. Die samenwerking zit in de pedagogische basis vormgeven, voor jeugd en jongeren van betekenis zijn, vangnet hebben, talent en perspectief hebben. Keuzes maken die met elkaar samenhangen. Wij lopen overal; veiligheidsvraagstukken, samen opvoeden, bewonersavonden, speeltuinen, economie, werkgelegenheid. Daar wordt dan bij gedacht; daar kan de sociale basis bij zitten (DOCK) en JoU zou dat ook hebben. En dat we daar dan samen keuzes in gaan maken. Dus in managementniveau en uitvoerend, in de hele lijn. Managementkeuzes worden gevoed uit de praktijk. Het komt deels op personen terecht die elkaar snappen en elkaar gunnen. En soms gaat het om structuren; dus via tienerwerk, of ik en [stafmedewerker] of [stafmedewerker]. Gaat ook om waardering voor de ander en respect voor andere keuzes. We moeten niet verwachten van JoU dat ze keuzes maken die wij belangrijk vinden. En daar kun je alleen maar respect en waardering voor hebben."

■ Medewerker DOCK

Het persoonlijk kennen van elkaar als samenwerkingspartners werkt bovendien bevorderend voor de samenwerking. Op deze manier krijgen samenwerkingspartners vertrouwen in elkaars manier van werken. Zo benoemt een van de Buurtteammedewerkers dat zij veel mensen kent bij Stichting JoU en de samenwerking daardoor soepel verloopt. Ze hoopt dat meer collega's van haar de jongerenwerkers persoonlijk leert kennen, om vaker de link te leggen onderling:

"Meer vertrouwen in elkaars doen en laten, maar ook op persoonlijk vlak. Dat je elkaar dan ook leert kennen en elkaar kunt bellen ook op casusniveau van; hoe gaan we dit aanvliegen. In het overdragen, maar ook andersom; van ik zit toch met deze situatie in m'n maag. Hoe moet ik omgaan met de meldcode. Wat is die ondergrens, wanneer meld ik het nou?"

■ Buurtteammedewerker

Ook in de samenwerking met scholen is het volgens jongerenwerkers belangrijk om elkaar te leren kennen en een band op te bouwen. Eén jongerenwerker zegt dat het belangrijk is om niet gezien te worden als buitenstaander maar echt als onderdeel van de school. Het opbouwen van deze vertrouwensrelatie met scholen, maar ook met andere partijen kan soms een aantal jaar duren, laat een jongerenwerker weten. Momenteel is Stichting JoU bijvoorbeeld bezig met een project genaamd 'Welzijn op Recept', waarbij huisartsen doorverwijzen naar het jongerenwerk:

"We zijn ook bezig met 'welzijn op recept' aan het invoeren. Eer dat je de wereld van huisartsen binnenkomt en voordat zij het vertrouwen hebben dat ze naar JoU door kunnen verwijzen dat duurt jaren. Ons kapitaal zijn de mensen die we hebben."

■ Stafmedewerker

Stichting JoU is al in een aantal wijken bezig met het opbouwen van samenwerking tussen huisartsen en het jongerenwerk. Wanneer Buurtteams bovendien betrokken zijn bij een gezin waarin een jongere aanwezig is, schakelen zij het jongerenwerk in. Deze wisselwerking in het betrekken van elkaar als samenwerkingspartner wordt als een goede ontwikkeling gezien door de jongeren van de Young Minds. In dit gesprek opperen een aantal jongeren namelijk het idee dat jongerenwerkers niet alleen moeten doorverwijzen naar hulpverleners, maar dat hulpverleners ook naar het jongerenwerk kunnen verwijzen. Een van de jongeren suggereert dat het waardevol is om jongeren aan een jongerenwerker te koppelen wanneer andere instanties vanwege problemen bij hen thuis al betrokken zijn. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de Buurtteams Jeugd & Gezin.

Actieve inzet op reflectie en ontwikkeling

Een van de manieren waarop Stichting JoU zorgt voor de professionele kwaliteit en ontwikkeling van haar medewerkers, is via de JoU Academie, van waaruit trainingen en workshops worden georganiseerd voor jongeren, ouders, buurtbewoners, vrijwilligers, professionals en medewerkers (JoU staf, 2023). Voor jongerenwerkers van Stichting JoU die meer dan acht uur per week bij JoU werken, is er bijvoorbeeld een verplichte intervisiegroep die minimaal vier keer per jaar bijgewoond moet worden. Hierin reflecteren jongerenwerkers op zichzelf en op elkaar. In 2023 hebben alle collega's die een vast contract kregen ook een ontwikkelonderzoek gedaan.

Volgens de geïnterviewde jongerenwerkers is er veel aandacht voor het blijven ontwikkelen als jongerenwerker binnen Stichting JoU. Sommige jongerenwerkers (vooral veel IB-ers) zijn o.a. SKJ-geregistreerd, en moeten daar punten voor blijven halen. Het loopbaanbudget mag vrij besteed worden. Jongerenwerkers geven aan het erg belangrijk te vinden om te blijven ontwikkelen:

"Het is continu werken aan jezelf. Als monteur heb je je moeren en je bouten en als jongerenwerker zijn wij zelf ons eigen gereedschap. Je moet echt bij die snelle leefwereld van de jongeren blijven. Want anders kun je niet meer die kwaliteit waarborgen die je zegt dat je hebt."

■ Jongerenwerker

Ondanks dat jongerenwerkers hier vanuit Stichting JoU tijd voor mogen vrijmaken, vinden sommige jongerenwerkers het zelf lastig om te kiezen voor een studie of cursus in plaats van werk te verrichten wat direct ten behoeven is van de jongeren. Het blijkt soms lastig om in de waan van de dag, en de vraagstukken of activiteiten die urgentie hebben, tijd te maken voor deze zelfontwikkeling.

De JoU Academie, samen met het kwaliteitssysteem (Kwaliteitslabel Sociaal Werk) stimuleert een cultuur van reflectie en innovatie binnen de organisatie. Dit betekent dat er regelmatig wordt geëvalueerd en dat er nieuwe methodieken worden ontwikkeld en getest om de effectiviteit van het jongerenwerk te verbeteren. In de jaarrapportage van 2023 noemt Stichting JoU dat de JoU Academie heeft geleid tot een verbetering van de vaardigheden en kennis van het team. Ook helpt de continue inzet op professionele ontwikkeling en bijscholing het jongerenwerk om beter in te spelen op de actuele behoeften van jongeren en om effectieve interventies te bieden.

Daarnaast werkt Stichting JoU samen met beleidsmakers, politiek, partners, opvoeders en kenniscentra om inzichten te delen over wat jongeren in Utrecht beweegt (JoU staf, 2023). Zo wisselt Stichting JoU kennis en ervaringen uit met andere jongerenwerkorganisaties. Ook namen in 2023 drie jongerenwerkers deel aan een Erasmus+ project ENPP (European Network Places of Peace) met een uitwisselingsprogramma in Bulgarije, waar zij trainingen volgden en internationale collega's die met jongeren werken ontmoetten (JoU staf, 2023). Ook draagt Stichting JoU actief bij aan kennisontwikkeling door hun samenwerking met en deelname aan onderzoek van het lectoraat Youth Spot aan de Hogeschool van Amsterdam (JoU staf, 2023).

Verder zijn in verschillende documenten van Stichting JoU ervaringen opgenomen van jongerenwerkers, samenwerkingspartners en andere betrokkenen, die specifiek gaan over het werk van Stichting JoU (JoU staf, 2021; 2022; 2023) waaruit blijkt dat er actief feedback verzameld wordt van betrokkenen, zowel intern als extern, waaronder ook jongeren en ouders. In 2023 is bijvoorbeeld een jongerenpeiling uitgevoerd, waarin jongeren uit verschillende wijken in Utrecht zijn gevraagd naar hun mening over de inzet, opzet en aannemelijke effectiviteit van het jongerenwerk door Stichting JoU (JoU staf, 2023).

In het gesprek met stafmedewerkers wordt opgemerkt dat zij als organisatie veel en vaak verantwoorden, met deze tussenevaluatie, de eerdere evaluatie van subsidietenders, de evaluatie van het schooljongerenwerk, naast de jaarlijkse rapportages, werkbezoeken, etc. Hier zou volgens de staf meer gebruik van kunnen worden gemaakt door de gemeente Utrecht, om naar buiten toe te laten zien wat de successen zijn van het jongerenwerk in Utrecht:

"Laat als stad maar zien hoe we hiermee verbondenheid creëren, hoe goed we dit in Utrecht georganiseerd hebben. Het jongerenwerk als geheel, in geen andere grote stad is het in één organisatie belegd en daar kijken andere steden jaloers naar ons, horen we regelmatig, maar ook de JoU Academie, de veiligheidsaanpak, het jongerenwerk op scholen, op basisscholen, op MBO's."

■ Stafmedewerker

Ook met samenwerkingspartners vinden er evaluatiemomenten plaats, die de samenwerking tussen samenwerkingspartners bevorderen. Deze evaluatiemomenten heeft Stichting JoU met samenwerkingspartners tijdens bepaalde projecten zoals Tienerwerk, of 'Utrecht zijn we Samen', of met organisaties als Jellinek of HALT. Er zijn ook evaluatiemomenten tussen individuen die veel met elkaar samenwerken binnen de verschillende samenwerkende partijen. Bij activiteiten in samenwerking met andere partijen is er in het draaiboek vaak ruimte voor het bespreken van een voortraject, een natraject, hoe het gedeeld eigenaarschap in elkaar zit en wordt er ruimte gemaakt voor evaluatie, vertelt een medewerker van SportUtrecht ons.

In de evaluatie van subsidietenders in 2022 (Gemeente Utrecht, 2022) werd benoemd dat er nog meer kwalitatief hoogwaardige evaluaties zouden mogen plaatsvinden, als onderdeel van een lerende, reflectieve grondhouding. De huidige tussenevaluatie is hier een mooi voorbeeld van, waarbij Stichting JoU zeer open stond voor de gesprekken die we voerden met jongerenwerkers, regisseurs en stafmedewerkers.

Tegelijkertijd merkt één van de stafleden op dat het wellicht ook waardevol zou zijn om meer structureel in te zetten op het evalueren van projecten:

"Bijvoorbeeld BuKoJoU lijkt heel goed te werken, of bijvoorbeeld Grijp je Kans, dat zou ik wel eens goed geëvalueerd willen hebben, om dat goed te onderbouwen. Dan kunnen we onze resultaten wat beter in beeld krijgen, en leerpunten krijgen. Maar daar moeten we ook tijd en geld voor hebben."

■ Stafmedewerker

Een andere stafmedewerker voegt hieraan toe dat dit ook voor het beeld naar buiten waardevol zou zijn. Zodat laten zien kan worden waarom een project werkt.

In de jaarrapportage van 2023 en in de gesprekken met medewerkers van Stichting JoU wordt verder benoemd dat JoU gestart is met een Waardentraject om de diversiteit binnen de organisatie te benutten en de kernwaarden opnieuw te verankeren. De diverse achtergronden, leeftijden, talenten en ervaringen van medewerkers versterken zowel de kwaliteit van het werk als de aansluiting met jongeren:

"Redenen om daarbij stil te staan: heel veel nieuwe mensen om die aan boord te krijgen, die waarden weer afstoffen, zodat mensen ze weer op konden noemen. We zijn een super diverse organisatie, culturele achtergrond, opleidingsniveau, leeftijd. Dat helpt ons enorm in het werk, maar diversiteit kan er ook toe leiden dat we elkaar niet zo goed snappen. Hoe ga je daarmee om. Gedeelde waarden kunnen helpen om daarnaar terug te grijpen. Verschillen zien maar ook duidelijk hebben wat overeenkomt. Zodat je ook tegen nieuwe collega's kunt zeggen; als je bij JoU komt werken dan staan we hiervoor."

■ Stafmedewerker

Tegelijkertijd vraagt diversiteit om begrip en open communicatie. Door het Waardentrajec kunnen medewerkers samen de waarden van JoU herdefiniëren en concreet maken in hun werk en samenwerking. Dit traject draagt bij aan een betere werksfeer en verdere ontwikkeling.

Door het Waardentrajec kan het gesprek over kernwaarden opnieuw geopend worden, waardoor reflecteren op elkaar en op zichzelf makkelijker wordt. Niet iedereen heeft geleerd dat te doen, wat het belangrijk maakt om erop in te zetten:

"Bijna alle nieuwe collega's die hbo hebben gedaan leren reflecteren totdat ze erbij neervallen. Maar dat was vroeger niet, de wat oudere collega's hebben dat niet in hun opleiding geleerd hoe ze daarmee om moeten gaan en hoe ze feedback moeten geven en ontvangen. Dan bespreek je binnen de teams; wat betekent veiligheid voor jou en voor jou en voor jou."

■ Stafmedewerker

Het is vervolgens na het bepalen van en praten over de waarden volgens de stafmedewerkers belangrijk om deze waarden ook te vertalen in daadwerkelijke manieren van handelen.

4.2.3. Belemmerende elementen

Literatuur over jongerenwerk

Naast het ontbreken of slechts in beperkte mate aanwezig zijn van de eerder genoemde randvoorwaarden, die als voor de hand liggende belemmerende factoren kunnen worden beschouwd (Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023), worden in de literatuur over jongerenwerk tevens diverse uitdagingen benoemd. Een van de uitdagingen die wordt genoemd in het jongerenwerk is de samenwerking tussen de verschillende partners hierbij, waaronder met ouders, scholen, politie en lokale organisaties (Koetsenruijter, Tuncay, Manders & Sieckelinck, 2024). Een belemmerend element wat hierbij naar voren komt

is het gebrek aan informatie-uitwisseling tussen de verschillende partners. Ook de uiteenlopende belangen van de verschillende partners worden als een belemmering genoemd. Er is volgens deze literatuur dan ook behoefte aan meer duidelijkheid over de rolverdeling en samenwerking tussen jongerenwerk en andere partners in de preventieve aanpak.

Ook in de literatuur over schooljongerenwerk wordt de samenwerking als uitdaging benoemd, waarbij onder andere de volgende risico's worden aangekaart: (1) te weinig tijd om wederzijdse verwachtingen af te stemmen en managen; (2) gebrek aan consequente terugkoppeling van acties op signaleringen; (3) gebrek aan (blijvend) werken aan beeldvorming. Een vierde risico dat genoemd wordt, is dat door jongerenwerkers structureel in te zetten op school, ze te veel gezien worden als vast onderdeel van het schoolsysteem, wat kan leiden tot verlies van hun onafhankelijke positie (die juist essentieel is voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie), verwarring over de rol en verantwoordelijkheden van jongerenwerkers versus die van het schoolpersoneel, als ook financiële en organisatorische druk, omdat dit voldoende stabiele middelen vereist (Rijnders, Manders & Metz, 2021).

Documentatie en interviews over Stichting JoU

Gelijkwaardige versus gezagsrelatie met leerlingen

Wat opvalt in het analyseren van de verschillende databronnen is dat alhoewel de vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongere over het algemeen naar voren komt als een bevorderend element uit de inzet van het jongerenwerk algemeen en Stichting JoU specifiek, het door enkele scholen ook als een belemmerend element wordt ervaren (RadarAdvies, 2023; Gemeente Utrecht, 2024). Volgens deze scholen zit de vertrouwensband in de weg bij een meer officiële hulpverleningsrol van Stichting JoU binnen de signalering, en past de gelijkwaardige relatie die jongerenwerkers aangaan met jongeren niet in een onderwijscontext, waar een gezag relatie met meer begrenzing meer voor de hand ligt.

Jongerenwerkers zelf zeggen hierover dat zij deze positie bewust innemen. Een medewerker van de staf van Stichting JoU zegt daarover dat een jongerenwerker ook naast de jongere kan staan, een grens kan stellen én een kans kan geven:

"Er werd gezegd door een school; je staat te veel naast de jongeren. Dat is nou precies de kracht van de jongerenwerker. En dat is soms moeilijk uit te leggen wat dat nou oplevert."

■ **Stafmedewerker**

Ook regisseurs geven aan dat ze de jongerenwerkers aansturen op doorvragen bij jongeren en terugkomen op bepaalde onderwerpen, maar niet te veel vragen. En bovendien: niet oordelen, maar de jongere laten reflecteren op diens gedrag. Dit gaat mogelijk in tegen wat scholen met een bepaalde visie verwachten van (onderwijs)professionals binnen de muren van het schoolgebouw. Omdat het juist de vertrouwensband en het gelijkwaardige contact met leerlingen is die vroegtijdige signalering mede mogelijk maakt, als ook het bespreekbaar maken van en inspelen op signalen, is dit een ingewikkeld vraagstuk, wat vraagt om extra aandacht binnen de opdracht van het jongerenwerk.

In de evaluatie van het schooljongerenwerk in 2023 (RadarAdvies, 2023) werd Stichting JoU onder andere aanbevolen om scholen beter informeren over wat hun aanpak inhoudt, wat de doelen van hun aanpak zijn en welke rol scholen zelf hierin kunnen spelen. Ook werd geadviseerd om beter te communiceren wat Stichting JoU doet op school, en meer afspraken te maken over de samenwerking en signalering van problemen. Bijvoorbeeld door op basis van privacywetgeving duidelijke kaders te scheppen over wanneer en hoe zorgelijke signalen gedeeld kunnen en mogen worden. Ook werd benadrukt dat zowel scholen als schooljongerenwerk allebei een verantwoordelijkheid hebben wat betreft de signalering van zorgelijk gedrag (RadarAdvies, 2023). Stichting JoU heeft aangegeven in de toekomst scherper te zijn op het opzetten van eenduidige en duidelijke afspraken en regelmatige afstemming hierover (Stichting JoU, 2024). Dit is onder andere opgepakt en terug te zien in het document

'Aanpak Jongerenwerk op school Utrecht', wat meer gedetailleerde informatie bevat over de methodieken en afspraken die zijn gemaakt om de ondersteuning van jongeren op scholen te optimaliseren. Ook is er een symposium georganiseerd om deze aanpak verder te bespreken en verbeteren (JoU staf, 2023).

Kwetsbaarheid van projecten bij personeelwisselingen

Een risicofactor die in de tussenevaluatie van subsidietenders in 2022 (Gemeente Utrecht, 2022) benoemd werd is de kwetsbaarheid van een project bij vertrek van een projectleider. Dit heeft soms geleid tot discontinuïteit en uitdagingen in de uitvoering van projecten. Ook in de gesprekken die we voerden komt enkele keren naar voren dat een project of de relatie met bepaalde jongeren soms erg persoonsafhankelijk is. De betrokkenheid en inzet van een bepaalde jongerenwerker blijken soms essentieel; de verbinding met de jongere berust dan vooral op deze ene persoon, zonder dat dit breder gedragen wordt. Wanneer deze jongerenwerker wegvalt, ligt ook het werk stil dat hij of zij heeft opgebouwd. Dit beaamt ook een medewerker van SportUtrecht in het gesprek.

De stafmedewerkers van Stichting JoU herkennen dat sommige projecten afhankelijk zijn van specifieke personen, en laten weten dat ze hier actief mee bezig zijn nadat dit ook in de tussenevaluatie twee jaar geleden (Gemeente Utrecht, 2022) naar voren kwam:

"We willen meer projecten regulier maken, niet meer afhankelijk van één enthousiaste collega maar veel meer gedragen door de teams. Samen verantwoordelijk is een waarde die eruit kwam. Veel meer beleggen in de organisatie. Onderdeel maken van het werk in plaats van iets een project laten zijn. Dat herken ik, van toen die tussenevaluatie."

■ **Stafmedewerker**

Jongeren merken de persoonsafhankelijkheid zelf ook: bij wisselingen van jongerenwerkers kunnen projecten vertraging oplopen of tijdelijk stil komen te liggen. Zo worden gesprekken met de rolmodellen bijvoorbeeld minder vaak gedaan doordat er veel wisselingen in het team in de betreffende wijk is. Deze twee rolmodellen geven aan dat het op zo'n moment voelt alsof ze opnieuw moeten opstarten met de nieuwe jongerenwerkers.

Persoonsafhankelijkheid komt ook terug wanneer het in de gesprekken met jongerenwerkers en samenwerkingspartners gaat over de samenwerking met elkaar. Beide groepen geven aan dat een samenwerking soms afhankelijk is van of bepaalde medewerkers van verschillende partijen elkaar kennen, en of het klikt, terwijl dit volgens een jongerenwerker het liefst niet afhankelijk zou zijn van personen:

"Maar dat zou eigenlijk niet afhankelijk moeten zijn per persoon. Het moet een strategie zijn."

■ Jongerenwerker

Een medewerker van een van de Buurtteams Jeugd & Gezin benoemt dat zij veel mensen bij Stichting JoU kent, en dat daardoor de samenwerking goed gaat:

"Het voordeel is dat ik de meeste mensen ken. En dus kan ik heel snel door dat persoonlijke contact elkaar vinden en aanspreken van kom hiermee dit dat."

■ Buurtteammedewerker

In de jaarrapportage van 2023 noemt Stichting JoU de volgende maatregelen om deze kwetsbaarheid te mitigeren: (1) overdrachtsdocumenten waardoor de kennis en ervaring van vertrekkende projectleiders goed wordt gedocumenteerd en overgedragen; (2) extra investeren in de interne opleiding van voldoende gekwalificeerd personeel om de impact van het vertrek van een projectleider te minimaliseren; en (3) mentorschap en begeleiding van nieuwe projectleiders door ervaren collega's (JoU staf, 2023).

Weinig uren voor en wisselingen in schooljongerenwerkers

Aansluitend op het voorgaande belemmerende element blijkt uit de gesprekken dat wisselingen in schooljongerenwerkers belemmerend werken voor zowel de inzet als de kwaliteit van het jongerenwerk. Wisselingen door bijvoorbeeld uitval of ziekte van jongerenwerkers zorgen ervoor dat leerlingen de jongerenwerkers minder zien en minder makkelijk een band met hen op kunnen bouwen. Dit zorgt er ook voor dat projecten minder goed van de grond komen en dat er minder doorgepakt kan worden. Ook zorgt het ervoor dat de multi-methodische aanpak van Stichting JoU die juist zo goed lijkt te werken, minder goed van de grond kan komen. Ook scholen geven aan het lastig te vinden wanneer schooljongerenwerkers wisselen:

"[We] moeten waken dat het dezelfde jongerenwerkers blijven. Er waren wissels en dat was niet fijn. Die moeten school leren kennen en mensen bij wie ze terecht kunnen om dingen door te geven. Zij moeten de weg kennen binnen de school. Maar wij moeten daar ook met de goede mensen op werken."

■ Onderwijsprofessional VO-school

Soms duurt het lang voordat een schooljongerenwerker vervangen wordt, volgens een VO-school. Dan duurt het ook weer even voordat ze ingewerkt zijn:

"Bij ziekte of afwezigheid duurt af en toe lang voor vervanger geregeld is. We betalen er wel voor, dus we verwachten wel dat ze op de werkvloer zijn."

■ VO-school

Ook op PO-scholen blijkt het soms lastig om de vaste gezichten te behouden. Daar kan nu niet altijd continuïteit aan geboden worden omdat het Tienerwerk niet structureel bekostigd is:

"Ik wil gewoon continuïteit bieden aan de mensen die er werken (jongerenwerkers) en aan de school, die hebben dan goede ervaringen met elkaar en die willen dat de jongerenwerkers blijven maar dat kan je dan niet met 100% zekerheid zeggen."

■ Jongerenwerker

Hoe meer uur schooljongerenwerkers op school zijn, hoe beter de band is met leerlingen en hoe meer impact het schooljongerenwerk op hen heeft. Hiernaast is het ook zo dat hoe meer uur schooljongerenwerkers op school zijn, hoe beter ze de visie van de school begrijpen en hoe korter de lijntjes zijn tussen schooljongerenwerkers en school. Een onderwijsprofessional van een VO-school zegt dat overleg in overlegvorm nu niet meer echt nodig is omdat de jongerenwerkers die nu rondlopen al zo lang betrokken zijn dat ze weten wat ze aan elkaar hebben:

"2-3x per jaar is er wel contact met JoU. Korte lijntjes onderling. Echt overleg is er niet vaak meer, omdat het niet nodig is. Als er iets langskomt met elkaar afstemmen. Hoeft niet meer in overlegvorm. Degenen die hier nu rondlopen zijn al zo lang betrokken dat ze weten wat je aan elkaar hebt. Wij boffen enorm met degenen die we hebben, echt enorm. Daar valt of staat het wel mee. We hebben eerder ook een jongerenwerker gehad die aangestuurd moest worden. Dan is de toegevoegde waarde anders. Deze zijn zeer proactief. Nemen meer op zich dan de gemiddelde jongerenwerker. Fingers crossed dat het zo blijft."

■ Onderwijsprofessional VO-school

In de jaarrapportage van 2023 noemt Stichting JoU onder andere dat ze streven naar langdurige samenwerkingsverbanden en structurele financiering, om zo wisselingen te minimaliseren en de continuïteit van de jongerenwerkers te waarborgen. Ook zijn er meer vaste contactpersonen aangesteld. Dit sluit aan

op de eerdergenoemde conclusies uit het RadarAdvies rapport over schooljongerenwerk (2023), waarin een vast contactpersoon als cruciale factor werd benoemd voor het succes van jongerenwerk op school.

Vraag versus capaciteit

In 2022 werd de grote vraag naar onder andere Tienerwerk op school als een risicofactor genoemd (Gemeente Utrecht, 2022). Een ander risico was dat het lastig bleek voldoende vrijwilligers te vinden, waaronder rolmodellen. Stichting JoU geeft in haar jaarrapportage van 2023 aan dat ze veel nieuwe medewerkers heeft verwelkomd, om zo de continuïteit van hun werk te waarborgen en om in te spelen op de groeiende vraag naar hun diensten (JoU staf, 2023).

Wel vertelt een jongerenwerker ons dat Stichting JoU op dit moment niet meer PO-scholen aan kan nemen om Tienerwerk op uit te voeren, ook omdat ze de continuïteit niet kunnen beloven vanwege financiële redenen. Dit terwijl het volgens jongerenwerkers wel erg belangrijk is om het Tienerwerk 'procesmatig' aan te pakken, met een pedagogische visie:

"Als je hapsnap doet, tussendoor af en toe in de pauzes, dat is niet tienerwerk. Ik zie dat scholen ook zoeken naar een antwoord op de vragen die ze hebben. Wij zijn uit ons jasje gegroeid en daarom kunnen we nu niet méér scholen aannemen. En dan gaan scholen zzp'ers inhuren en andere organisaties. En die gaan dan leuke activiteiten organiseren voor vermaak en extra ogen op het veld bij de school, maar daar zit niet echt een pedagogische visie achter."

■ Jongerenwerker

Tienerwerk wordt door verschillende samenwerkingspartners zoals DOCK, de Buurtteams Jeugd & Gezin en de scholen en de jongerenwerkers zelf gezien als iets wat echt preventief kan werken: daar kunnen jongerenwerkers signaleren. Ook kan zo de overgang van PO naar VO beter worden:

"Dat ze de kinderen al kennen, dat als ze 14/15 zijn dan is de basis hopelijk al gelegd. Anders moeten ze dan nog de band opbouwen."

■ **Onderwijsprofessional PO-school**

In de focusgroep met scholen komt het idee naar boven dat het mooi zou zijn als tienerwerkers zouden overleggen met schooljongerenwerkers over leerlingen die de overgang van PO naar VO gaan maken, zodat er al kennis is over die nieuwe groep brugklassers.

Omdat er geen structurele subsidie is voor tienerwerk kunnen Stichting JoU en hun samenwerkingspartner hierin nu geen nieuwe scholen aannemen. Het gebrek aan structurele financiering voor tienerwerk op basisscholen wordt door zowel samenwerkingspartners als de jongerenwerkers en JoU-staf als een belemmering gezien. Dit zorgt er namelijk voor dat het lastig is om deze inzet te continueren, vaste gezichten en structuur te behouden op de PO-scholen. Dit is vervelend voor zowel de scholen als voor de jongerenwerkers zelf. Zo laat een jongerenwerker die het contact met PO-scholen coördineert weten dat hij het belangrijk vindt om continuïteit te bieden aan de school, de leerlingen en de jongerenwerkers, en dat dat nu niet altijd lukt vanwege een gebrek aan structurele financiering. Een directeur van een PO-school geeft aan dat zij wel zou willen dat de inzet van de jongerenwerkers in het Tienerwerk op haar basisschool wordt vergroot, maar dat ze het idee heeft dat daar op dit moment geen budget voor is bij Stichting JoU:

"Uurtje per week maar. Half uur op schoolplein en daarna nog half uur. Band opbouwen is lastig en hen vinden buiten schooltijd is ook lastig. Die verbinding wordt eigenlijk niet gemaakt. Waarschijnlijk is budget de reden dat ze er zo weinig zijn. (...) Ze zijn van harte welkom om langer en meer aanwezig te zijn. Dan kan je mogelijk echt het verschil maken."

■ **Onderwijsprofessional PO-school**

Structurele inzetbaarheid is volgens zowel scholen als jongerenwerkers belangrijk voor het opbouwen van de samenwerking met scholen en de relaties met jongeren.

In de gesprekken met samenwerkingspartners en medewerkers van Stichting JoU zelf wordt meerdere keren genoemd dat het soms lastig is om nieuwe ideeën uit te proberen en samenwerkingen aan te gaan door het gebrek aan tijd. Het jongerenwerk krijgt uit allerlei hoeken van de samenleving verschillende vragen. Deze vragen overtreffen vaak de capaciteit van het jongerenwerk. Het gebrek aan ruimte heeft verschillende gevolgen voor de uitvoering van projecten en samenwerkingen. Zo benadrukken samenwerkingspartners en medewerkers van Stichting JoU dat meer ruimte ervoor zou kunnen zorgen dat er meer nieuwe initiatieven uitgetest kunnen worden en meer samenwerkingen aangegaan kunnen worden. Hoewel er vaak ideeën zijn, kost de uitvoering ervan veel tijd. Zoals een vertegenwoordiger van de politie aangeeft:

"We zijn ook een tijdje bezig met ze om de samenwerking met de rolmodellen en de politie te versterken. Die ideeën zijn er maar dan moet het ook uitgevoerd worden en moet tijd voor zijn."

■ **Wijkagent**

Daarnaast kan meer geld in plaats van beperkte potjes voor pilots ervoor zorgen dat de resultaten van pilots beter geborgd kunnen worden in het reguliere werk. Zo stelt een Buurtteammedewerker Jeugd & Gezin dat ze zich soms afvraagt hoe verder te werken na een project of pilot zonder het potje geld. Ook is het cruciaal om continuïteit richting jongeren te kunnen waarborgen. Een jongerenwerker benadrukt het belang hiervan:

"Ik ben afhankelijk van subsidies, ik ben keihard bezig met opbouwen van vertrouwen bij jongeren, en dan kan ik iemands contract niet verlengen en dan is wat we hebben opgebouwd voor niks."

■ Jongerenwerker

Moeilijkheden rondom prioriteren

Ook het belang van het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten werd in 2022 als aandachtspunt opgemerkt tijdens de evaluatie van subsidietenders (Gemeente Utrecht, 2022). Genoemd werd dat het verstandig is om de blik wat meer naar binnen te richten: welke interne rollen zijn er nodig om het project tot een succes te maken, hoe kunnen we beter prioriteren en keuzes maken? Uit de gesprekken met stafmedewerkers komt naar voren dat Stichting JoU zich bewust is van de brede inhoudelijke opdracht die ze heeft en de afgelopen jaren ook bewust bezig is geweest met het afbakenen van haar rol en hoe ze hierin samen kan werken met partijen met vergelijkbare doelstellingen. Dit doen ze onder andere in de verschillende methodiekbeschrijvingen (zie: Nijland, Boomkens & Metz, 2016; Hilverdink & Van Woudenberg, 2023). En sindsdien zijn er verschillende interne projectleiders aangesteld.

In de jaarrapportage van 2023 noemt Stichting JoU het belang van keuzes maken en prioriteren en benadrukken ze dat door de toenemende vraag naar hun diensten en beperkte middelen, het essentieel is om strategische keuzes te maken. Ze geven daarom prioriteit aan projecten en initiatieven die de grootste impact hebben op de jongeren en de gemeenschap. Ook werken ze samen met

partners in de wijk, wijkbureaus en de politie om zicht te houden op de ontwikkelingen in de wijk en gezamenlijk oplossingen te vinden voor risicofactoren in de opgroeiomgeving. Daarnaast geven ze aan regelmatig te reflecteren op hun aanpak en methodieken om ervoor te zorgen dat ze blijven aansluiten bij de behoeften van jongeren en de veranderende omstandigheden in de samenleving.

Onder jongerenwerkers lijkt het maken van keuzes nog steeds een punt van aandacht, waarbij het er met name om gaat dat er eerder **'nee'** gezegd zou mogen worden. Dit zou de jongerenwerker meer focus kunnen geven. Uit de antwoorden van de jongerenwerkers is ook op te maken dat ze soms taken moeten oppakken, of meetings moeten bijwonen, wat besloten is door de organisatie:

"Soms ligt het bij de jongerenwerker zelf dat een agenda vol zit, en soms ligt het bij de organisatie. Dat ze dingen bij je inplannen, voor nieuwe projecten bijv."

■ Jongerenwerker

"Iets meer afbakenen voor mij persoonlijk. Ik zeg snel; doe ik wel is goed. Ik zit in allerlei verschillende groepen. En soms geeft dat een beetje half werk. En ik heb nu afgesproken met mijn regisseur van wat zijn mijn hoofdtaken; drie taken, en wat daarom heen zit moet passen. En anders gaat het naar een andere jongerenwerker. En mijn regisseur is best goed daarop voor het team. En de ene periode gaat het beter en andere periode veel moeilijker en vol (...). En je hebt niet altijd daar zelf inspraak in. Soms wordt het er wel een beetje doorheen gedrukt. De organisatie wil ook zelf goed zitten in de samenwerking. En dat gaat soms ten koste van de werknemers. Dat is een continue strijd."

■ Jongerenwerker

Regisseurs zouden daar volgens de jongerenwerkers nog meer een rol in kunnen spelen om jongerenwerkers in de gaten te houden. Sommige jongerenwerkers kunnen namelijk moeilijker voor zichzelf opkomen dan andere, en sommige regisseurs zien het niet altijd als het niet goed gaat met hun medewerkers:

"Regisseurs moeten toch wat vaker even een momentje inplannen met de jongerenwerkers van; hoe gaat het, kun je het nog aan. Er zijn ook jongerenwerkers die minder goed voor zichzelf op kunnen komen. Dat daar wat meer naar gekeken wordt. Dat regisseurs daar ook naar kijken, van wie heb ik voor me. Ligt ook aan de regisseur die je hebt. Niet alle regisseurs zien het als het niet goed gaat met hun medewerkers."

■ **Jongerenwerker**

Keuzes maken gaat niet alleen over wat niet meer te doen, maar ook over waar meer in te doen. Een medewerker van SportUtrecht benoemt dat Stichting JoU heel veel expertise heeft, maar af en toe nog meer agenderend mag werken. Stichting JoU heeft een agenderende rol in het online werken, tienerwerk op de basisschool en het vormgeven van BuKoJoU-groepen. Desondanks mag Stichting JoU vaker expliciet aangeven waar de urgentie ligt, samenwerkingen aangaan en anderen benaderen, en bepaalde problematiek aan de kaak stellen:

"[Bij JoU ligt] het ook heel erg aan de persoon, persoon X is weg, bij wie wordt het belegd. En daarin nemen ze soms een afwachterende rol. Hoe kunnen we in de stad zorgen dat we die trajecten tot rolmodellen met elkaar afstemmen. Zij hebben de expertise in huis, maar wij pakken die aanpakende rol. Maar wie pakt die rol. Die strategische laag, ambassadeurschap, pioniersschap daar kunnen ze organisatorisch ook beter in worden."

■ **Medewerker van SportUtrecht**

Dit is in lijn met wat uit meerdere gesprekken terugkomt, dat er vaak prioriteit gegeven wordt aan urgente zaken zoals veiligheidsvraagstukken, maar minder gekeken wordt naar de grote lijnen van wat er nog meer speelt in de context van het jongerenwerk.

In de tussenevaluatie van subsidietenders in 2022 (Gemeente Utrecht, 2022) werden 3 randvoorwaarden genoemd waar de gemeente in moet voorzien om de prioritering op inhoud te laten plaatsvinden, namelijk: (1) het ontwikkelen van een uitgesproken visie die in de praktijk houvast biedt om keuzes te maken en die organisaties vervolgens vertalen naar een aanpak op wijkniveau afhankelijk van de behoeften in die wijk; (2) voldoende tijd om alle initiatieven die opgebouwd zijn in de afgelopen jaren te laten landen; (3) opdrachten en initiatieven die vanuit de gemeente naar de zes organisaties komen moeten inhoudelijk en in de tijd op elkaar zijn afgestemd.

Afstemming van verwachtingen met huidige samenwerkingspartners

Ondanks dat de samenwerking vaak goed verloopt, zoals te zien bij het bevorderende element 'Nauwe samenwerking met partners', laten verschillende samenwerkingspartners en medewerkers van Stichting JoU ons weten dat die samenwerking met en afstemming tussen samenwerkingspartners soms nog verbeterd kan worden. Deze belemmerende factor heeft zowel invloed op de inzet van Stichting JoU als op de kwaliteit en ontwikkeling van de organisatie. Zo merkt een medewerker van SportUtrecht op dat de afstemming tussen samenwerkingspartners in de wijken nog beter kan, zodat dubbel werk voorkomen wordt en er meer gezamenlijke activiteiten mogelijk zijn:

"Wat doen we dubbel en wat kunnen we samendoen? Op managementniveau kunnen we zeggen; we hebben die personen in de wijk. Maar die personen moeten elkaar echt kennen. Dan moeten we kijken hoe we die verbindingen kunnen leggen."

■ **Medewerker SportUtrecht**

Bovendien blijkt uit de gesprekken dat, omdat alle partijen verschillende opdrachten vanuit de gemeente hebben, de focus van de betrokken partners soms elders ligt, waardoor de samenwerking lastig blijkt. Het zou volgens een aantal jongerenwerkers helpen om een opdracht per thema te krijgen van de gemeente voor verschillende partijen in de stad, zodat duidelijker wordt wat men van elkaar kan verwachten en waar de samenwerking uit zou moeten bestaan:

"Bijvoorbeeld een opdracht van SportUtrecht is dat ze jongeren toe leiden naar sport, en niet jongeren die al sporten begeleiden. Dus soms wil je samenwerken op sport bijvoorbeeld, maar dat is dan niet hun opdracht. Voor de grote partijen hebben we een opdracht per thema nodig, want die is nu voor elke partij anders. Zodat we kunnen samenwerken met elkaar."

■ Jongerenwerker

Ook samenwerkingspartners merken op dat het verschil in opdracht vanuit de gemeente de samenwerking soms bemoeilijkt. Een medewerker van SportUtrecht noemt dat het meer eenduidigheid zou geven als er afspraken gemaakt worden met de gemeente over welke gezamenlijke opdrachten de samenwerkingspartners te vervullen hebben en dit dan ook op te nemen in de jaarplannen. Hij oppert het idee om op wijkniveau één regisseur te hebben die de opdrachten bekijkt voor alle partijen en dan beslist over welke partijen samen voor de betreffende opdracht in te zetten. Een Buurtteammedewerker Jeugd & Gezin illustreert hoe de verschillen in financiering en opdracht de samenwerking tussen hen en Stichting JoU in de weg kan zitten:

'Er is nu een opdracht om samen te werken in de wijk. Soms zijn er potjes en extra geld te vinden. En wij hebben gewoon een bak geld. En zij [Stichting JoU] kunnen alles dan éénmalig doen, en wat is dan de clue; wat doe je met borging als zo'n project of pilot afgelopen is en werkt. Nu hebben we voor een bepaalde periode geld voor een pilot, maar hoe gaan we dat dan daarna doen als we resultaten hebben en die samenwerking gelukt is. Hoe gaan we dat regulier

doen. Als ik een gastles wil geven met JoU, ik heb nu die link gelegd. Maar dan kan het niet omdat zij geen uren hebben."

■ Buurtteammedewerker

Een medewerker van DOCK noemt dat de samenwerking hierdoor uiteindelijk berust op de persoonlijkheden van de collega's:

"JoU heeft ook een ander type financiering, andere opdracht, dus die structuren lijnen niet altijd in op elkaar. Hoe krijg je die op één lijn. En dan komt het neer op persoonlijkheden, de ene kan dat wel samen werken en de ander niet."

■ Medewerker DOCK

Hij voegt hieraan toe dat met een andere opdracht ook een andere prioritering komt. Bij Stichting JoU zijn de veiligheidsvraagstukken onderdeel van de opdracht, waardoor deze soms prioriteit krijgen, laat hij ons weten. Dit vergt dan ook dat samenwerkingspartners hun verwachtingen naar elkaar goed moeten afstemmen:

"Soms verwacht je elkaar ergens, en dan zijn we er niet of JoU is er niet. En dat zijn soms dan verschillen in opdracht, want veiligheidsvraagstukken krijgen dan urgentie. Maar die flexibiliteit moet er ook zijn in het dan zijn bij die andere activiteiten. Gaat om de verwachtingen die je wekt bij elkaar."

■ Medewerker DOCK

Bovendien hangen samenwerkingen, zoals we eerder noemden, soms af van de persoonlijke contacten van de professionals (ook van andere organisaties), waardoor het contact tussen organisaties soms beperkt blijft tot deze individuen. Dit geldt ook voor samenwerkingen met scholen. Wanneer de directie van een school verandert, veranderen ook de verwachtingen naar het school-jongerenwerk, wat invloed heeft op de samenwerking en de inzet. In grotere organisaties is het vanzelfsprekend dat sommige medewerkers meer kennis of een uitgebreider netwerk hebben. Toch zou het mooi zijn als de informatie-uitwisseling

en neiging om samen te werken nog meer structureel te verankeren binnen de teams. Het is daarbij van belang om dit op een manier te organiseren die efficiënt is en geen aanzienlijke extra tijdsinvestering in overlegmomenten vereist.

Voor een aantal samenwerkingspartners is het soms onduidelijk hoe beslissingen genomen worden in de organisatie van Stichting JoU, wat voor vertraging kan zorgen. Volgens een van de samenwerkingspartners kunnen snelle acties soms vertraging oplopen doordat binnen Stichting JoU eerst afstemming nodig is met meerdere personen of omdat goedkeuring van een specifieke persoon vereist is, die op dat moment niet beschikbaar is. Sommige samenwerkingspartners benoemen tot slot dat ze soms niet weten bij wie ze terecht moeten als het gaat om snel schakelen, organisatorische beslissingen maken, inhoudelijke beslissingen maken:

"Voor ons is het heel erg zoeken naar én de juiste mensen die op school zaten en naar wie we toe moesten én voor hoe het systeem van het jongerenwerk in elkaar zit. Er werken heel veel mensen en allemaal hebben ze een andere functie binnen JoU. Voor ons was dat best onduidelijk. Nog steeds onduidelijk bij wie je met wat waar naartoe kan. De directeur is weer ergens voor, je hebt weer iemand ertussen, dat vind ik nog steeds lastig. Leuke nieuwe termen met regisseur, en daarom niet duidelijk hoe het zit. Ze zijn heel toegankelijk, je kan altijd bij ze aankloppen en ze zullen je altijd verwijzen naar de juiste persoon en ze zullen meedenken, maar is onduidelijkheid in."

■ **Onderwijsprofessional VO-school**

"Ik heb het geluk dat het jongerencentrum in mijn wijk ligt. Dus dan ga ik daar naar binnen en dan loop je iemand tegen het lijf aan. Andere wijkagenten moeten hun best daarvoor doen. Dus dat zichtbaarder wie bereikt moet worden kan wel iets zichtbaarder. Bij nieuwe wijkagenten moet het ook wel een beetje uit hunzelf komen. Of van de tegenpartij of het komt niet."

■ **Wijkagent**

Dit gebrek aan helderheid over de organisatorische structuur voor externen is op meerdere momenten in de gesprekken teruggekomen. In combinatie met de persoonsafhankelijkheid en het verschil in opdrachten vanuit de gemeente bemoeilijkt dit in sommige gevallen de samenwerking met samenwerkingspartners.

Het afstemmen van verwachtingen tussen scholen en jongerenwerkers is cruciaal voor het succes van schooljongerenwerk. Soms ontstaan er misverstanden omdat de verwachtingen van scholen niet altijd overeenkomen met de visie van Stichting JoU. Wanneer deze verwachtingen en vragen echter besproken worden onderling, blijkt uit de gesprekken dat jongerenwerkers en scholen vaak tot een gemeenschappelijk begrip komen. Een goed voorbeeld hiervan is dat op een school die we spraken de jongerenwerkers sinds dit schooljaar meer één-op-één gesprekken voeren met leerlingen in plaats van grote activiteiten te organiseren. Deze aanpak is gebaseerd op een vooraf besproken visie en heeft al positieve resultaten opgeleverd. In de focusgroep met onderwijsprofessionals komt bovendien het idee op om meer af te stemmen op het niveau van scholengemeenschappen. Alle scholen die we geïnterviewd hebben, waren per toeval onderdeel van een bepaalde scholengemeenschap. Door mooie voorbeelden te delen en kennis en inzichten uit te wisselen tussen schooljongerenwerkers, kan er meer eenduidigheid ontstaan. Dit zou niet alleen de samenwerking verbeteren, maar ook voorkomen dat telkens opnieuw het wiel uitgevonden hoeft te worden. Breder agenderen onder de scholengemeenschappen kan er volgens de geïnterviewde scholen bovendien voor zorgen dat succesvolle methoden en ervaringen breed worden gedeeld en toegepast, wat de effectiviteit van het schooljongerenwerk mogelijk ten goede kan komen.

Moeizame samenwerkingen met andere aanbieders van jongerenwerk

Een laatste factor die soms een belemmerende invloed heeft op de uitvoering van het jongerenwerk door Stichting JoU, is de soms complexe samenwerking met andere partijen in de stad die ook jongerenwerk of soortgelijke diensten

leveren. Verschillende jongerenwerkers en regisseurs noemen dat de opkomst van kleinere projecten en organisaties 'shopgedrag' veroorzaakt bij jongeren. Volgens een van de regisseurs worden jongeren daarmee aangemoedigd om te consumeren in plaats van te participeren. Als jongeren niet krijgen wat ze willen bij de ene organisatie, gaan ze door naar de andere organisatie die het hen wel geeft. Zowel regisseurs als jongerenwerkers zien graag dat de gemeente bekijkt welke projecten en organisaties echt een meerwaarde hebben voor het jongerenwerk, en of het overeen komt met de pedagogische visie die er stedelijk uitgedragen wordt.

Het uitblijven van de samenwerking met deze partijen rondom jongerenwerk wordt door meerdere respondenten gezien als een gemiste kans. Zowel Stichting JoU zelf als de samenwerkingspartners zien dat er genoeg werk is, en dat de partijen elkaar juist kunnen aanvullen. Stichting JoU geeft aan die toenadering wel te hebben opgezocht, maar tevergeefs. Hier nog meer op inzetten zou passen in de wens van de gemeente om verschillende partijen in de stad intensief te laten samenwerken.

Een samenwerkingspartner noemt als voorbeeld dat er in het VO soms commerciële partijen komen om (sport)activiteiten te organiseren. Deze partijen zijn volgens hen wel pedagogisch onderlegd, maar komen niet uit de wijk, terwijl zowel de samenwerkingspartner die dit punt noemt, als Stichting JoU, een bepaalde pedagogische kijk hebben, beiden expliciet die vertaalslag naar de wijk maken, en ook een bekend gezicht zijn in de wijk. Dit zorgt ervoor dat dergelijke commerciële partijen op scholen alleen van toegevoegde waarde zijn voor de school zelf, maar niet voor de wijk of de stad.

"Sommige scholen gaan nu pedagogische conciërges opleiden omdat ze denken die rol van jongerenwerker over te nemen. Maar dat vind ik wel een zorgelijke trend. Ik vind het zorgelijk als er geen jongerenwerk is op scholen omdat scholen een andere financiële keuze maken."

■ Medewerker SportUtrecht

Ook vanuit de accounthouders van de gemeente Utrecht wordt de aanwezigheid van andere initiatieven in de stad benoemd als aandachtspunt, omdat dit mogelijk een belemmerende factor is voor het jongerenwerk. Zij benoemen onder andere bewonersinitiatieven, die vaak varen op hun ervaringen in de wijk die ze een warm hart toedragen en die kunnen soms niet stroken met de visie en aanpak van organisaties in de wijk, zoals hoe je jongeren bereikt, met jongeren samenwerkt, wat hierin werkt en wat niet. Dit zorgt soms voor moeizame samenwerkingen, deels vanuit het ontbreken van een opdracht met (kwaliteits)eisen en voorwaarden, waaronder samenwerking met partners in de stad. Ook zij benoemen de pedagogische visie van Stichting JoU, waaronder de Vreedzame wijkmethodiek⁵ waar in Utrecht veel waarde aan wordt gehecht, en het contrast met andere partijen die minder methodisch werken, waarbij het soms onduidelijk is in hoeverre deze partijen hier aandacht aan besteden.

Onduidelijkheid over de rol van Stichting JoU

In verschillende gesprekken met zowel medewerkers van Stichting JoU, als samenwerkingspartners komt ter sprake dat andere partijen soms nog niet precies weten wat Stichting JoU doet of waar het jongerenwerk voor is. Ook loopt het jongerenwerk soms tegen een niet-kloppend imago aan, zoals het eerdergenoemde beeld dat Stichting JoU er alleen is voor probleemjongeren. Het gebrek aan zichtbaarheid van het beroep jongerenwerk is iets wat ook in eerdere jaren werd aangekaart als een landelijk aandachtspunt van het professionele jongerenwerk in Nederland (De Meere & Stoutjesdijk, 2019).

Medewerkers van JoU laten weten de afgelopen jaren veel bezig te zijn geweest met het uitleggen aan anderen waar het jongerenwerk zich mee bezig houdt, en dat het bijvoorbeeld geen hulpverlening en geen jeugdhulp is, maar dat het

5 De basis van de Vreedzame Wijk bestaat uit 4 pijlers: 1. Positieve sociale gemeenschap (We horen bij elkaar, we hebben hart voor elkaar), 2. Conflicthantering en mediatie (We hebben oor voor elkaar, we lossen conflicten zelf op), 3. Taken en Verantwoordelijkheden (We dragen allemaal een steentje bij), 4. Omgaan met diversiteit (We zijn allemaal anders). Voor meer informatie, zie: <https://www.kis.nl/interventie-database-effectieve-aanpak-discriminatie-lokaal/de-vreedzame-wijk>.

jongerenwerk wel een rol kan spelen in de ontwikkeling van jongeren, om jeugdhulp te voorkomen, of voor de jeugdhulp. Hierin is het ook belangrijk om duidelijk te maken dat Stichting JoU sommige dingen niet doet, laten medewerkers van Stichting JoU weten. Meerdere keren wordt genoemd dat JoU niet alle ballen hoog kan houden. Als tijdens individuele begeleiding blijkt dat er bijvoorbeeld meer hulp ingeschakeld moet worden, schakelen jongerenwerkers partners in om vervolgens samen of naast de jongere in kwestie te staan in complexe trajecten. Dit is ook belangrijk om uit te dragen, aangezien het jongerenwerk soms als dagbesteding gezien wordt voor jongeren met bepaalde multi-problematiek door sommige mensen, benoemt één van de jongerenwerkers.

Ook scholen weten niet altijd wat het schooljongerenwerk kan inhouden, en hebben soms het idee dat jongerenwerk er alleen is voor 'probleemjongeren'. Dit terwijl het jongerenwerk volgens Stichting JoU juist breder is dan dat. Het gaat ook om verbindingen leggen tussen jongeren, de sfeer op een school verbeteren, ruzies voorkomen, iets betekenen voor de mentale gezondheid van alle jongeren of bijvoorbeeld als er prestatiedruk speelt op scholen. Dit kan bijvoorbeeld ook goed op scholen met veel kinderen van hoogopgeleide ouders waar veel mentale problematiek is. Jongerenwerkers vertellen dat het beeld dat het jongerenwerk er alleen is voor kwetsbare jongeren nog steeds heerst. Volgens hen gaat het juist ook om talentontwikkeling, en is Stichting JoU er bijvoorbeeld ook voor jongeren met hoogopgeleide ouders die problemen hebben met drank en drugs. Een onderwijsprofessional van een VO-school vraagt zich bovendien af of iedereen die de doelgroep is van Stichting JoU wel weet heeft van Stichting JoU. Het jongerenwerk zou volgens haar meer aandacht mogen krijgen.

Volgens andere medewerkers van Stichting JoU kijken de directies van scholen soms vanuit een onderwijsbril naar het schooljongerenwerk, terwijl schooljongerenwerkers zich eigenlijk opstellen ten behoeve is van de jongeren zelf. Eén van de jongerenwerkers voegt daaraan toe dat jongerenwerkers op sommige scholen komen waar ze vragen: wat komen jullie doen? En dat ze op dat moment

de school moeten overtuigen. Eén van de stafmedewerkers zegt daarnaast dat het soms ook even duurt voordat het jongerenwerk een school echt binnengetreden is en de effecten meetbaar zijn. Ook wanneer er bijvoorbeeld door de gemeente een opdracht uitgezet wordt om op een aantal scholen uit te voeren, is deze opstartfase erg complex:

"Je kunt niet als jongerenwerker daar op de stoep staan van; wij komen hier jongerenwerk uitvoeren (...) voordat wij binnen zijn duurt het een half jaar, en voordat je effecten merkt is het een jaar verder. Die scholen hebben hun eigen besturen en die beslissen daarover."

■ Stafmedewerker

Stichting JoU realiseert zichzelf tot slot ook dat ze soms meer zichtbaar moeten zijn in waar ze aan bijdragen. In de jaarrapportage 2023 noemt Stichting JoU geïnvesteerd te hebben in betere communicatie en voorlichting om hun rol en activiteiten duidelijker te maken voor het publiek, via verschillende communicatiekanalen, werkbezoeken, trainingen, voorlichtingen, presentaties, en samenwerkingsoverleggen. Verder organiseert en participeert Stichting JoU in publieke evenementen om hun werk te promoten, en vergroten ze door hun samenwerking met scholen, buurtteams en andere partners hun zichtbaarheid en bekendheid (JoU staf, 2023). Ook de eerdergenoemde documentatie rondom bijvoorbeeld de aanpak van het schooljongerenwerk draagt hieraan bij.

Daarnaast geven medewerkers van Stichting JoU aan dat ook de gemeente een belangrijke rol kan spelen hierin, zowel in de communicatie als in het faciliteren van bredere structurele veranderingen. Zo blijkt dat er meer duidelijkheid nodig is over welke jeugdhulpzaken onder de verantwoordelijkheid van het jongerenwerk vallen. Dit vraagt om een cultuurverandering waarbij meer nadruk wordt gelegd op sociale hulp vanuit het jongerenwerk, in plaats van een directe doorverwijzing naar specialistische zorg. Momenteel heerst onder jongeren en ouders vaak een beeld dat specialistische jeugdhulp de enige passende oplossing is. De gemeente kan een rol spelen in het versterken van het

imago van het jongerenwerk in deze context. Hierover zijn reeds gesprekken gaande. Tegelijkertijd betekent een grotere bekendheid op dit gebied ook een groeiende vraag naar jongerenwerk. Het is dus belangrijk om hierbij ook aandacht te hebben voor de praktische randvoorwaarden, en de benodigde ondersteuning die dit vraagt.

Niet alle jongeren worden bereikt

Een belemmerend element wat raakt aan het voorgaande element (onbekendheid met of onduidelijkheid over de rol van Stichting JoU) is dat niet alle jongeren bereikt worden. Jongerenwerkers zelf laten ons weten het lastig te vinden om sommige groepen te bereiken, die over het algemeen door meer organisaties moeilijker te bereiken zijn. Ze geven voorbeelden van jongeren met mentale problemen, meiden die veel thuiszitten, of jongeren die niet (meer) naar school gaan. Jongerenwerkers vertellen dat ze merken dat steeds meer jongeren last hebben van mentale problematiek. Ze zijn bezig met het uitbreiden van de BuKoJoU-groepen, voor jongeren met mentale problemen. Een medewerker van SportUtrecht is enthousiast over de focus op deze groep. Hij benoemt dat het belangrijk zou zijn om het thema 'bewegen' bij de aanpak voor jongeren met mentale problemen toe te voegen:

"BuKoJoU zien we als belangrijk, (...) Maar zo'n draaiboek vormen van BuKoJoU duurt best lang voordat het vormgegeven wordt. Ze gaan eerst draaien en dan kijken wat werkt en dat delen. Als gemeente zijnde moet je dit in elke wijk als opdracht hebben, maar ook werken met samenwerkingspartners, en daar ligt ook wat bij bewegen."

■ Medewerker SportUtrecht

Hij vertelt bovendien dat JoU eerst kijkt wat werkt en dat vervolgens deelt. Ook jongerenwerkers vinden het belangrijk om serieus te kijken naar 'wat werkt' bij deze groep, zodat het gedeeld kan worden, de groepen uitgebreid kunnen worden en er meer samenwerkingspartners bij betrokken kunnen worden.

Uit de focusgroep met jongeren van Young Minds blijkt ook dat jongeren niet altijd weten wat het jongerenwerk van Stichting JoU inhoudt en wat het voor hen kan betekenen. Het woord 'jongerenwerk' klinkt volgens alle jongeren als 'hulpverlening'. Vijf van de zes aanwezige jongeren wisten daarnaast niet waar het buurthuis zat in hun wijk. Ze vertelden dat ze niet snel zouden binnenstappen bij een buurthuis, omdat ze niet weten wat ze ervan kunnen verwachten. Ze geven aan de mensen daar niet te kennen en weten niet of ze hun kunnen vertrouwen. Ook noemen ze dat het voor veel jongeren erg spannend is om sociale dingen te doen: een stap het buurthuis inzetten is dan al erg groot. Eén van de jongeren komt met het idee om voor alle buurthuizen video's te maken van hoe het er bij binnenkomst uit ziet en waar je heen zou moeten lopen. Zo kunnen jongeren die er nog nooit zijn geweest vanuit huis zien wat ze kunnen verwachten.

Eén van de jongeren geeft aan dat als jongeren eerder slechte ervaringen hebben gehad met hulpverlening, de drempel om naar een buurthuis te gaan een stuk hoger ligt. De jongeren die we spraken willen concreet weten wat ze kunnen verwachten van een buurthuis. Dit zou hen helpen om eropaf te durven stappen. Eén jongere legt uit dat hij denkt dat het jongerenwerk bedoeld is voor jongeren met heftige problematiek en voelt zich bezwaard om hun plekje in te nemen:

"Ik zou me dan bezwaard voelen... als ik weet dat er jongeren zijn die echt hulp nodig hebben, voelt het niet alsof mijn probleem erg genoeg is. Stel ik heb stress over een toets ofzo, dan haal ik de tijd weg van iemand die wel echt hulp nodig heeft of meer hulp nodig heeft dan ik. Waar leg je die grens dan, er zijn maar een beperkt aantal plekken."

■ Young Minds jongere

Sommige jongeren denken daardoor dat zij niet in de doelgroep vallen. Ook bleek het onduidelijk voor hen wat de leeftijdscategorie van de doelgroep van het jongerenwerk is. Een aantal jongeren gaven aan dat zij voornamelijk jongens rond de 12 jaar zien bij het buurthuis, en voelen zich daar zelf niet tussen passen als 18+er. De jongeren opperden dat duidelijker gecommuniceerd moet worden wat de doelgroep van het jongerenwerk is. Als duidelijker

zou zijn dat alle jongeren bij Stichting JoU welkom zijn, inclusief jongeren die gewoonweg leuke activiteiten willen doen, maar ook jongeren met kleine of grote hulpvragen, dan zouden ze er wellicht makkelijker op af stappen. Ook zou duidelijker gecommuniceerd moeten worden dat de jongerenwerkers de jongeren ook door kunnen sturen naar hulpverlening.

Dezelfde jongeren hebben bovendien een bepaald beeld van het schooljongerenwerk. Twee van de zes jongeren heeft schooljongerenwerkers rond zien lopen bij hen op school, maar vertelden dat deze vooral in gesprek gingen met vmbo-leerlingen. Met havo- en vwo-leerlingen leken de jongerenwerkers weinig contact te leggen. Volgens enkele jongeren houden ze hierdoor een imago in stand die uitstraalt dat jongerenwerkers er alleen zijn voor vmbo-leerlingen en niet voor andere niveaus. Mogelijk stappen jongeren van havo of vwo daardoor niet zelf op de jongerenwerkers af, vertellen zij ons. Twee jongeren van de groep studeren aan de HKU en hebben daar nog nooit gehoord van schooljongerenwerkers. Dit terwijl ze denken dat het van toegevoegde waarde zou zijn als ze zich daar ook kenbaar maken.

Wat de jongeren van de Young Minds opvalt is dat in wijken als Overvecht en Kanaleneiland de buurthuizen zichtbaar zijn, dat er veel gebeurt en dat er veel in geïnvesteerd wordt. Jongeren vragen zich af waarom er niet meer gebeurt in een wijk als Leidsche Rijn. Eén jongere vertelt dat er bij haar en haar vriendinnen thuis werd verteld dat zij niet naar de buurthuizen in Overvecht moest gaan, omdat er vaak oudere jongens op scooters rondhingen, en de ouders niet wisten wie de jongerenwerkers waren. Ze laat weten dat het belangrijk is om rekening te houden met de thuissituatie van jongeren, en dat jongerenwerkers zich meer kenbaar zouden kunnen maken aan ouders, als ze deze jongeren ook willen bereiken. De jongeren benadrukken ook dat Stichting JoU duidelijker zou moeten maken, bijvoorbeeld met het opstellen van een programma, wat er te doen is bij hen in de buurt. Genoemd wordt dat het niet alleen belangrijk is om jongeren het buurthuis in te krijgen, maar ook om hen te behouden. Het is

daarbij volgens één van de jongeren die vroeger bij het jongerenwerk betrokken was van belang dat Stichting JoU laat zien dat het buurthuis 'een poort naar de wereld' kan zijn, waarbij je juist uit 'de bubbel van de wijk' kan gaan:

"En nog iets over het welkom voelen... toen ik jong was dacht ik, ja, leuk, tv kijken. Maar nu denk ik, ik heb thuis ook een tv en een bank. Dus in een buurthuis moet je juist... is het toch wel in zo'n wijk een poort naar de wereld. Bijvoorbeeld we gingen naar XXX, naar andere steden. Ik ging in XXX studeren, en toen zijn we een keer naar XXX gegaan. Dus gewoon om jongeren welkom te laten voelen en naar het buurthuis te krijgen, moet je adverteren dat het iets is om uit de bubbel van de wijk te komen. Als je als jongerewerker gewoon het buurthuis opendoet en op de bank gaat zitten, lopen er misschien een paar vaste mensen binnen, dan heb je het wel gehad. Je moet er actiever in zijn om jongeren naar binnen te halen en te behouden."

■ Young Minds jongere

4.2.4. Samenvattend

Bevorderend	Belemmerend
Eenduidige, multi-methodische pedagogische aanpak	Gelijkwaardige vs. gezagsrelatie met leerlingen
Laagdrempeligheid en bereikbaarheid	Kwetsbaarheid van projecten bij personeelwisselingen
Vertrouwen en gelijkwaardigheid in communicatie	Weinig uren voor en wisselingen in schooljongerenwerkers
Inzet op zelfvertrouwen en verantwoordelijkheid jongeren	Vraag versus capaciteit
Aanwezigheid in en aansluiting op alle leefwerelden van jongeren	Moeilijkheden rondom prioriteren
Doorverwijzen en delen van informatie wanneer nodig	Afstemming van verwachtingen met samenwerkingpartners
Nauwe samenwerking met partners	Moeizame samenwerkingen met andere aanbieders van jongerenwerk
Actieve inzet op reflectie en ontwikkeling	Onduidelijkheid over de rol van Stichting JoU
	Niet alle jongeren worden bereikt

4.3. De invloed van contextfactoren op de uitvoer van de opdracht door Stichting JoU

De aannemelijke effectiviteit en de aanpak van het jongerenwerk worden beïnvloed door verschillende contextfactoren. Omstandigheden in de samenleving, maar ook in de stad kunnen de situatie van het jongerenwerk veranderen. De afgelopen jaren zijn er verschillende contextfactoren geweest die de uitvoering van de opdracht door Stichting JoU hebben beïnvloed. Het zijn geen contextfactoren die alleen invloed hebben op het werk door Stichting JoU, maar factoren waar de hele samenleving, en daarmee ook alle professionals in het sociaal domein, mee te maken krijgen. Hieronder worden de belangrijkste factoren beschreven, als ook hoe Stichting JoU hierop heeft ingespeeld: (1) de Coronapandemie en de online context; (2) mentale gezondheid; (3) wereldgebeurtenissen; (4) veranderingen in de demografie van de wijk; (5) radicalisering en polarisatie; (6) toename van jeugdcriminaliteit. We baseren dit op de documentanalyse en de interviews.

De Coronapandemie en de online context

Zowel uit de documenten van Stichting JoU, waaronder de verschillende jaarrapportages, als uit de interviews met jongerenwerkers, blijkt dat de Coronaperiode een grote impact heeft gehad op de uitvoering en inhoud van het jongerenwerk. Specifiek wordt genoemd dat de online leefwereld van jongeren, die tijdens de pandemie nog belangrijker is geworden, een blijvende invloed heeft op hun mentale gezondheid en welzijn. JoU heeft daarom extra inspanningen geleverd om jongeren te begeleiden in hun digitale interacties en om een gezonde online omgeving te bevorderen (JoU staf, 2023).

Jongerenwerkers vertellen dat het jongerenwerk veranderde toen jongeren niet meer op straat waren en bij het buurthuis langskwamen, maar thuis moesten blijven. Toen de overheid het toeliet werden de buurthuizen voor kleine groepen jongeren geopend, om bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding te

krijgen, of gewoonweg een plek te hebben om huiswerk te kunnen maken. Een jongerenwerker geeft aan dat veel jongeren thuis geen goede plek en faciliteiten hebben om geconcentreerd aan hun huiswerk te zitten. Dit maakte het in de Coronaperiode moeilijk voor hen om hiermee aan de slag te blijven.

Veel jongeren hebben zich eenzaam gevoeld in de coronatijd, noemt een regisseur. Hij benadrukt dat er thuis misschien veel drukte was, maar dat niemand naar hen luisterde. Het contact met jongeren is in de coronaperiode aangehouden. Een regisseur benoemt dat toen kinderen weer naar school mochten, je zag dat sommige kinderen heel erg naar binnen keerden omdat ze niet wisten hoe ze zich in sociale settingen moesten gedragen, en dat sommige kinderen juist naar buiten keerden en dachten dat ze alles mochten. Dit komt volgens hem omdat deze kinderen geen sociale vaardigheden geleerd hebben, en dat is terug te zien in het jongerenwerk na de Coronaperiode.

Ook in het evaluatierapport van het schooljongerenwerk (RadarAdvies, 2023) wordt genoemd dat de gevolgen van de pandemie nog steeds een rol spelen in het werk van Stichting JoU, en wordt het achterblijven van identiteitsontwikkeling en sociale vaardigheden genoemd. Ook hier wordt de toenemende mate waarin jongeren tijd online doorbrengen genoemd. Dit wordt ook door de accounthouders van de gemeente Utrecht gesignaleerd. Schooljongerenwerk probeert rondom deze thema's meer bewustzijn te creëren onder scholen door bijvoorbeeld trainingen aan te bieden rondom de werking van het puberbrein en de online leefwereld, om zo docenten meer op de hoogte te brengen van de effecten die corona op de jongeren heeft gehad.

Daarnaast heeft Stichting JoU de eerdergenoemde toolbox ontwikkeld om extra in te zetten op identiteitsontwikkeling onder jongeren. Tot slot vervullen ook de buurthuizen een belangrijke rol om ontmoetingsplekken te bieden aan jongeren waarin er ruimte is om te werken aan identiteitsontwikkeling en sociale vaardigheden, wat zo gemist is in de coronaperiode en een inhaalslag behoeft.

Mentale gezondheid

Een onderwerp dat vaak aan bod komt in de gesprekken met de jongerenwerkers, als ook in de documenten van Stichting JoU, is de verminderde mentale gezondheid van jongeren. Ook de accounthouders van de gemeente Utrecht zien het mentale welzijn van jongeren na de pandemie en de lockdowns nog steeds als een urgente kwestie (RadarAdvies, 2023). Jongerenwerkers wijden dit probleem aan o.a. de (nasleep van) de Coronaperiode, social media, gamen, verslaving, en een veranderende druk die op jongeren wordt gelegd. De verminderde mentale gezondheid van jongeren maakt ook dat er groepen jongeren niet gezien worden. Jongeren die veel binnen zitten, omdat ze bijvoorbeeld veel gamen, weinig vrienden hebben, of door mentale problemen niet veel buiten komen, worden minder vaak gevonden en gezien door jongerenwerkers, geven zij aan.

Het ambulante jongerenwerk op straat is hiervoor niet toereikend, maar blijft nog steeds noodzakelijk en kan ook als verbindende factor werken tussen de inzet op school en in de vrije tijd. Wanneer jongeren het buurthuis niet binnenwandelen, is het voor jongerenwerkers moeilijk om betrokken te zijn. Een aantal jongerenwerkers benoemt dat het schooljongerenwerk hier deels een oplossing voor biedt. Op deze manier kunnen jongerenwerkers jongeren die op school zitten en niet lekker in hun vel zitten signaleren, aanspreken, leren kennen en een band op bouwen, en vervolgens ondersteunen en eventueel doorverwijzen. Schooljongerenwerk biedt echter geen oplossing voor het niet in het zicht hebben van jongeren die om wat voor reden dan ook thuis zitten en niet naar school gaan, of naar scholen gaan die geen schooljongerenwerk van Stichting JoU in huis hebben.

In de jaarrapportage 2023 geeft Stichting JoU aan naar aanleiding van de groeiende vraag en problematiek de inzet op mentale gezondheid van jongeren vergroot te hebben, samen met het Buurt-team, KOOS Utrecht en Spoor030.

Zo zette Stichting JoU samen met de Buurtteams Jeugd & Gezin en KOOS de BuKoJoU-groepen op, voor jongeren met mentale problematiek.

Volgens een regisseur hebben meiden het op een specifieke manier moeilijk, afhankelijk van o.a. onzekerheid, leven binnen verschillende culturen, social media, financiële situatie, thuis niet kunnen praten met ouders, mantelzorg, geen fouten mogen maken, niet serieus genomen worden. Zowel op school als in het buurthuis worden dan activiteiten ingezet om samen te koken en te kletsen, om zo een veilige sfeer te maken waar naar hen geluisterd wordt. Er zijn ook trainingen zoals 'Girl You Matter' die ingezet worden om meiden te motiveren om te durven praten. In het RadarAdvies rapport over schooljongerenwerk (2023) benadrukken verschillende scholen het belang van de aanwezigheid van vrouwelijke jongerenwerkers op school, specifiek voor de ondersteuning van meisjes.

Wereldgebeurtenissen

Ook de aardbevingen in Turkije en Marokko en de situatie in het Midden-Oosten hebben een grote impact (gehad) op de jongeren en jongerenwerkers (zie ook Sieckelink, 2023). Deze gebeurtenissen hebben geleid tot verhoogde stress en onzekerheid onder jongeren, wat extra aandacht en ondersteuning vereist van Stichting JoU, vermeldt Stichting JoU in de jaarrapportage 2023. Stichting JoU heeft deze gebeurtenissen bespreekbaar gemaakt in hun contacten met jongeren op straat en op school, waarbij ze ernaar hebben gestreefd om neutraal te blijven ten opzichte van de gebeurtenissen. Jongerenwerkers zijn actief en open het gesprek aangegaan over wat er in de wereld gebeurt en hoe dit hen beïnvloedt, zodat jongeren hun gevoelens en zorgen konden delen. Daarnaast heeft Stichting JoU extra inspanningen geleverd om de jongeren te ondersteunen die direct of indirect getroffen zijn door deze gebeurtenissen. Dit omvatte zowel emotionele steun als praktische hulp, zoals het bieden van een veilige ruimte waar jongeren hun ervaringen kunnen delen.

Veranderingen in de demografie van de wijk

In de jaarrapportages van Stichting JoU wordt ook benoemd dat de demografie van de wijken waarin Stichting JoU actief is, de afgelopen jaren is veranderd (JoU staf, 2023, 2022, 2021). De groeiende en steeds diverser wordende bevolking in Utrecht zorgt er bijvoorbeeld voor dat er meer jongeren zijn met verschillende culturele achtergronden, wat vraagt om een meer inclusieve benadering in het jongerenwerk, gericht op de behoeften van jongeren uit verschillende culturele achtergronden. Stichting JoU heeft haar programma's uitgebreid om beter hierop in te kunnen spelen. Zo biedt Stichting JoU nu meer activiteiten die gericht zijn op taalontwikkeling en culturele uitwisseling. Daarnaast biedt de gemeente regelmatig de training 'Multicultureel vakmanschap voor huidige en nieuwe medewerkers' aan. Ook heeft Stichting JoU de samenwerking met scholen en andere lokale partners versterkt.

In bepaalde wijken nemen sociaaleconomische ongelijkheden toe, wat de kansen en uitdagingen voor jongeren beïnvloedt, vooral op het gebied van toegang tot onderwijs en werkgelegenheid, met name binnen kwetsbare gezinnen. Om deze ongelijkheden aan te pakken, ontwikkelt Stichting JoU specifieke, vrij toegankelijke programma's en activiteiten voor deze doelgroep. Dit omvat onder meer gratis huiswerkbegeleiding, sport- en cultuuractiviteiten, en workshops gericht op persoonlijke ontwikkeling, zelfvertrouwen en loopbaanbegeleiding, met als doel gelijke kansen te bevorderen. Jongerenwerkers zijn beschikbaar voor jongeren om hen te ondersteunen bij het navigeren door mogelijke uitdagingen, en hen te stimuleren actief deel te nemen aan de samenleving. Dit gebeurt zowel in het dagelijks contact als via initiatieven zoals jongerenraden en participatieprojecten, waarin jongeren worden aangemoedigd hun stem te laten horen. Door de samenwerking met scholen te versterken, wordt het bereik onder jongeren vergroot en kunnen zij nog beter worden ondersteund in hun ontwikkeling.

Radicalisering en polarisatie

In de jaarrapportage 2023 wordt verder genoemd dat de vraag naar de inzet van de sociale basis ter preventie van criminaliteit, zorg, polarisatie en armoede is toegenomen (JoU staf, 2023). Stichting JoU geeft aan samen te werken met partners in de wijk, wijkbureaus en de politie om zicht te houden op de ontwikkelingen in de wijk en gezamenlijk oplossingen te vinden voor risicofactoren in de opgroei-omgeving. Daarnaast wordt vermeld dat jongerenwerkers actief het gesprek aangaan met jongeren over de betrouwbaarheid van informatiebronnen en de invloed van sociale media. Dit helpt jongeren om kritisch na te denken over de informatie die ze tegenkomen en om te gaan met polarisatie en radicalisering. Deze aanpak is onderdeel van hun bredere strategie om een veilige en ondersteunende omgeving te creëren voor jongeren, waarin ze kunnen groeien en zich ontwikkelen tot actieve en betrokken burgers. Luisteren naar onvrede, inzetten op verbinding en dialoog blijven in deze tijd van groot belang.

In het evaluatierapport van het schooljongerenwerk door Stichting JoU is ook aan scholen gevraagd naar ontwikkelingen rondom radicalisering en polarisatie (RadarAdvies, 2023). Volgens het merendeel van de scholen die deelnamen aan het evaluatieonderzoek van het schooljongerenwerk speelt radicalisering geen grote rol op school (RadarAdvies, 2023). Vanuit veel scholen is er daarom ook geen concrete opdracht voor het schooljongerenwerk om hierop te focussen. Polarisation speelt volgens de scholen in iets meerdere mate. Het RadarAdvies rapport concludeerde daar Stichting JoU in beperkte mate inspeelt op de recente ontwikkelingen op het gebied van radicalisering en polarisatie, en erkent tegelijkertijd dat het lastig is heel concreet in te spelen op de verschillende ontwikkelingen op deze thematiek. Het advies van Radar is daarom een brede focus op thema's als sociale cohesie en het bevorderen van de dialoog onder polariserende groepen als onderdeel van het zorgen voor een stabiele schoolomgeving, en daarnaast de grieven van leerlingen die hier mogelijk aan ten grondslag liggen serieus te blijven nemen. Dit komt overeen met de aanpak die Stichting JoU in haar meest recente jaarrapportage omschrijft.

Toename van jeugdcriminaliteit

In de jaarrapportages noemt Stichting JoU een lichte stijging in het aantal meldingen van jeugdcriminaliteit, waaronder vandalisme en kleine diefstallen (JoU staf, 2021), cybercriminaliteit, met name online pesten en fraude (JoU staf, 2022), en geweldsincidenten (JoU staf, 2023). Stichting JoU heeft hierop gereageerd door extra aandacht te besteden aan preventie en signalering van risicogedrag, onder andere door voorlichtingscampagnes en educatieve programma's, gericht op de bewustwording van de gevolgen van (online) crimineel gedrag en het bieden van alternatieven. Jongerenwerkers hebben intensiever samengewerkt met scholen, Buurtteams Jeugd & Gezin en de politie om jongeren in een vroeg stadium te bereiken en te ondersteunen. Dit omvat gezamenlijke interventies en het delen van informatie om effectief te kunnen reageren op incidenten. Daarnaast biedt Stichting JoU individuele begeleiding aan jongeren die in aanraking zijn gekomen met criminaliteit, gericht op het versterken van hun sociale vaardigheden en zelfvertrouwen.

Ook betreft Stichting JoU jongeren actief bij buurtactiviteiten en projecten, om een gevoel van verantwoordelijkheid en verbondenheid te creëren, wat kan bijdragen aan het verminderen van crimineel gedrag. Stichting JoU richt zich hiermee niet alleen op het aanpakken van de symptomen van jeugdcriminaliteit, maar juist ook op het bestrijden van de onderliggende oorzaken, door jongeren positieve alternatieven en ondersteuning te bieden (JoU staf, 2023; 2022; 2021). Ook de eerdergenoemde interventieprogramma's gericht op conflictbeheersing en het bevorderen van positieve sociale interacties dragen hieraan bij.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1. Conclusies

Hieronder vatten we kort en bondig de belangrijkste conclusies samen en geven we antwoord op de onderzoeksvragen van deze tussenevaluatie, te weten: (1) Hoe dragen de activiteiten van Stichting JoU bij aan de doelstellingen voor Utrechtse jongeren?; (2) Welke aspecten van de inzet van Stichting JoU werken belemmerend of bevorderend?; (3) Welke invloed hebben contextfactoren, zoals de nasleep van de coronaperiode, op de uitvoering van de opdracht door Stichting JoU?; (4) Wat zijn de werkzame en belemmerende organisatorische factoren van Stichting JoU?. Het gaat hierbij nadrukkelijk om aannemelijke effecten.

Bijdrage aan de doelstellingen

Er kan op basis van de bevindingen uit de documentatie over Stichting JoU, de bredere literatuurverkenning van het jongerenwerk, en de interviews en focusgroepen met jongeren, samenwerkingspartners en medewerkers van Stichting JoU, worden geconcludeerd dat de activiteiten van Stichting JoU over het algemeen positief bijdragen aan de vier inhoudelijke accenten binnen de doelstelling van het jongerenwerk.

Verbinden van jongeren

De organisatie speelt een belangrijke rol in het verbinden van jongeren met hun omgeving. Zo zijn jongerenwerkers zichtbaar aanwezig in de wijken en organiseren ze activiteiten die verbindingen bevorderen tussen jongeren, buurtbewoners en andere organisaties in de buurt. Jongeren die bekend zijn met Stichting JoU noemen het betrokken worden bij het organiseren en bijwonen van activiteiten in de wijk als belangrijke meerwaarde. Dit sluit aan op de literatuur over de rol van jongerenwerk in het verbinden van jongeren met hun omgeving, waarin onder andere de samenwerking in de gemeenschap wordt benadrukt, het hebben van positieve relaties en het ervaren van sociale steun.

De structurele aanwezigheid en de samenwerking met lokale partners vergroot de kans op impact. Daarnaast is het aantal jongeren op straat dat Stichting JoU bereikt toegenomen de afgelopen jaren. Ook het bereik van ouders is toegenomen in de afgelopen jaren. Het bieden van steun aan ouders wordt ook in de literatuur als belangrijk aandachtspunt van het jongerenwerk genoemd.

Stimuleren tot meedoen

De organisatie biedt een breed, groeiend scala aan activiteiten aan om jongeren te stimuleren om mee te doen, zowel op het gebied van school (en werk) als op het gebied van vrijetijdsbesteding, waaronder sport en cultuur. Deze vormen van ondersteuning en begeleiding dragen volgens de literatuur bij aan de sociale en economische participatie van jongeren.

Op school biedt de organisatie jongeren niet alleen ondersteuning, maar zorgt ze ook voor de verbinding tussen school en wijk. Zowel een veilig, positief schoolklimaat als de verbinding met de wijk worden in de literatuur als belangrijke bijdragen van het jongerenwerk benoemd.

Veel van de groepsactiviteiten worden georganiseerd op basis van de wensen en voorkeuren van jongeren, waardoor jongeren zich serieus genomen voelen. Jongeren geven aan actief betrokken te worden bij de uitvoering hiervan. Ook geven jongerenwerkers jongeren verantwoordelijkheden, wat volgens jongeren helpt om erachter te komen wat ze wel en niet leuk vinden. Deze aanpak sluit aan op de literatuur over jongerenwerk, waarin een toename in het nemen van eigen verantwoordelijkheid, het gebruik maken van eigen mogelijkheden en maatschappelijke participatie worden uitgelicht.

Begeleiden bij identiteitsontwikkeling

De organisatie focust nadrukkelijk op een positieve identiteitsontwikkeling onder jongeren. Verschillende partijen benoemen dit als de belangrijkste, meest impactvolle doelstelling van Stichting JoU. Ook jongeren die bekend zijn met Stichting JoU geven aan dat zij zich ondersteund voelen bij hun identiteitsontwikkeling en dat zij door de activiteiten van Stichting JoU beter in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving. Volgens verschillende samenwerkingspartners zou Stichting JoU deze doelstelling nog zichtbaarder mogen maken.

De organisatie zet in op identiteitsontwikkeling door het aanbieden van individuele begeleiding en het organiseren van groepsactiviteiten waardoor jongeren hun talenten (verder) ontwikkelen en ontdekken wat ze leuk en niet leuk vinden. Het bereik hiervan is grotendeels consistent door de jaren heen. Voor sommige doelgroepen is een groei zichtbaar, waaronder voor meiden. De nadruk van Stichting JoU op talentontwikkeling en het bevorderen van zelfbewustzijn, zelfwaarde en eigenaarschap sluit aan op de literatuur over jongerenwerk, waarin deze elementen ook worden benadrukt.

Preventie en signalering van risicogedrag

De organisatie heeft een uitgebreid, consistent aanbod gericht op het begeleiden van jongeren voordat ze risicogedrag gaan vertonen, en wordt als een belangrijke partner gezien op het gebied van preventie en veiligheid. Verschillende samenwerkingspartners benoemen dat deze doelstelling het meest zichtbaar is in het werk van Stichting JoU. Hierbij worden onder andere het leggen van goed contact met jongeren, de integrale aanpak en het zorgen voor een veilig en positief (school)klimaat genoemd, aansluitend op de aandacht voor positieve veiligheid en samenwerking in de gemeenschap die in de literatuur over de preventieve werking van jongerenwerk benoemd worden.

In hun aanpak zet Stichting JoU in op een gelijkwaardige vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongere. Ook in de literatuur wordt veelvuldig benadrukt dat een dergelijke werkrelatie gebaseerd op vertrouwen een belangrijke voorspeller is van effectieve hulp bij jongeren, en daarmee cruciaal voor de inzet op preventie van risicogedrag. Door sommige scholen wordt deze focus op een gelijkwaardige relatie als minder positief ervaren. Jongeren benoemen echter dat de meerwaarde van jongerenwerkers op school juist is dat zij vaak als een derde, neutrale partij kunnen functioneren.

Bevorderende factoren

Ook de manier waarop Stichting JoU inzet op het behalen van deze doelstellingen sluit grotendeels aan op wat in de bredere literatuur over jongerenwerk wordt genoemd over werkzame elementen en randvoorwaarden voor impactvol jongerenwerk. Dit is onder andere terug te lezen in de uitgebreide onderbouwing en beschrijving van de gebruikte methodieken. Uit de documentanalyse, interviews en focusgroepen komen verschillende elementen

uit de inzet en organisatie van Stichting JoU naar voren die ook in de bredere literatuur over jongerenwerk worden benadrukt als belangrijke onderdelen van impactvol jongerenwerk, en daarmee als bevorderend kunnen worden gezien.

De vijf belangrijkste bevorderende aspecten die hierbij naar voren kwamen zijn:

- het actief betrekken van jongeren bij het organiseren van activiteiten, waarbij zij regie en verantwoordelijkheid krijgen;
- het aanwezig zijn in en verbinden van de verschillende leefwerelden van jongeren, en de laagdrempelige bereikbaarheid van de jongerenwerker hierbij;
- de nadruk op een gelijkwaardige vertrouwensband tussen jongere en jongerenwerker;
- de focus op een positieve identiteitsontwikkeling van jongeren;
- de multi-methodische aanpak, waarbij actief wordt samengewerkt met partners in het sociaal domein.

Belemmerende factoren

Daarnaast worden ook verschillende aspecten gesignaleerd die belemmerend kunnen werken in de uitvoering van het jongerenwerk. De belangrijkste belemmerende aspecten die we terugzagen zijn:

- het imago van jongerenwerk, dat soms bestaat bij samenwerkingspartners en jongeren, dat het alleen hulpverlening biedt en zich uitsluitend richt op probleemjongeren;
- onduidelijkheid over de rol van de schooljongerenwerker, met name over een gelijkwaardige relatie met de leerling (het uitgangspunt van Stichting JoU) versus een gezagsrelatie (het uitgangspunt van sommige scholen);
- de vele vragen aan het jongerenwerk die soms groter zijn dan de capaciteit van Stichting JoU, en de complexiteit van het maken van keuzes over waar prioriteit aan te geven;

- de kwetsbaarheid van projecten voor personeelsswisselingen, veel hangt namelijk af van de vertrouwensband tussen jongere en jongerenwerker;
- de complexiteit van het samenwerken met partners in het sociaal domein, waarbij rekening moet worden gehouden met uiteenlopende (en soms ontbrekende) opdrachten vanuit de gemeente.

Invloed van contextfactoren

Er zijn verschillende externe contextfactoren die de afgelopen jaren invloed hebben gehad op de uitvoering van het jongerenwerk door Stichting JoU. De meest genoemde factoren zijn de Coronaperiode en de verschuiving naar de online leefwereld van jongeren, de mentale gezondheid van jongeren, verschillende wereldgebeurtenissen, veranderingen in de (culturele en sociaaleconomische) demografie van de wijken, radicalisering en polarisatie, en jeugdcriminaliteit. Stichting JoU beschrijft in haar jaarrapportages hoe ze op deze contextfactoren heeft ingespeeld, waarbij met name naar voren komt hoe voor deze thema's nieuwe programma's zijn ontwikkeld en/of ingezet is op het versterken van de samenwerking met lokale partners, scholen en de gemeente om jongeren hierin nog beter te bereiken en ondersteunen.

De focus van Stichting JoU ligt hierbij nadrukkelijk op het ondersteunen van de jongeren, en minder op het breed aandacht vragen voor of aan de kaak stellen van bepaalde problematiek. Wanneer sommige partners aangeven dat zij graag een meer agenderende rol zouden zien van Stichting JoU, doelen zij waarschijnlijk op dit laatste aspect. Stichting JoU lijkt echter adequaat in te spelen op de effecten die belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen hebben op de jongeren in Utrecht, en hun veranderende behoeften en uitdagingen, aansluitend op de signaalfunctie die wordt omschreven in de opdracht van het jongerenwerk.

5.2. Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies, schetsen we hieronder verschillende aanbevelingen voor de verdere beleidsperiode en een nieuwe opdracht voor het jongerenwerk.

Beeldvorming over het jongerenwerk

Bekendheid en beeldvorming, een belangrijke randvoorwaarde genoemd in het onderzoek naar (school)-jongerenwerk, is iets waar nog meer op ingezet kan worden. Volgens verschillende partners is de doelstelling van Stichting JoU met betrekking tot de identiteitsontwikkeling van jongeren niet altijd even zichtbaar, terwijl deze doelstelling juist bijdraagt aan een imago waarin jongerenwerk er voor alle jongeren is, en niet alleen draait om preventie en signalering van risicogedrag onder zogenaamde probleemjongeren. Jongeren adviseren om het imago van jongerenwerk aantrekkelijker te presenteren, bijvoorbeeld door een campagne te starten om samen met jongeren buurthuizen van Stichting JoU meer naamsbekendheid te geven en te werken aan een nog inclusiever imago van het buurthuis, zodat ook jongeren die niet bekend zijn met stichting JoU zich hier welkom voelen. Om ook moeilijker bereikbare jongeren te bereiken, adviseren jongeren om via sociale media nog actiever in te zetten op eenvoudige, laagdrempelige communicatie, bijvoorbeeld via korte filmpjes over de activiteiten die worden aangeboden, zodat jongeren weten wat ze kunnen verwachten. Ook de gemeente kan hier een rol in spelen, onder andere door het uitdragen van een uitgesproken visie over (het belang van) het jongerenwerk.

Afstemming binnen het sociaal domein

De afgelopen jaren heeft Stichting JoU hard gewerkt aan de samenwerkingsrelaties met andere organisaties in het sociaal domein, wat geleid heeft tot betere afstemming van activiteiten en een efficiëntere inzet van middelen. Toch

blijven o.a. de rolverdeling, informatie-uitwisseling en verschillende belangen en verwachtingen een uitdaging. Hier kan gericht op ingezet worden, door zowel Stichting JoU, de andere partijen, als de gemeente. Dit kan bijvoorbeeld door op wijkniveau ambities te formuleren op punten waar je elkaar vindt, of door de jaarplannen van verschillende samenwerkingspartners en partijen die jongerenwerk aanbieden, naast elkaar te leggen, om goed af te kunnen stemmen wie wat doet en welke expertise waar het beste op kan worden ingezet. De gemeente kan dit proces van afstemming bevorderen door mee te denken, het bieden van een duidelijke structuur die de verschillende opdrachten met elkaar verbindt, als ook de ruimte en benodigde ondersteuning die nodig is voor het afstemmen hierin.

Verduidelijking over de rol van de schooljongerenwerker

Ook kan er nog actiever gewerkt worden aan en ingezet worden op het verduidelijken van de rol van Stichting JoU in het schooljongerenwerk. Door de verschillende, soms botsende visies op de relatie tussen jongerenwerker en leerling is afstemming tussen Stichting JoU en scholen extra belangrijk, zodat in een vroeg stadium duidelijk is of de visies voldoende overeenkomen voor een vruchtbare samenwerking. Stichting JoU heeft hier de afgelopen jaren al extra op ingezet door onder andere het op papier zetten van de aanpak van het jongerenwerk op school. Toch lijkt er soms nog onduidelijkheid of ontevredenheid te zijn bij scholen hierover. Twee elementen spelen hierbij een rol: (1) de gelijkwaardige relatie die de schooljongerenwerker heeft ten opzichte van de leerlingen (tegenover de gezagsrelatie die sommige scholen aangeven graag te zien bij de jongerenwerker); (2) de uitvoering van de professionele rol van de schooljongerenwerker.

Het eerste element komt veelvuldig in de literatuur naar voren als een belangrijke voorwaarde voor impactvol jongerenwerk (o.a. vanuit de zogenaamde presentiebenadering en het 'insiders perspectief'), en wordt ook door jongeren benoemd als cruciaal. Dit kan gebruikt worden als onderbouwing in de communicatie naar en afstemming met scholen. Hierbij kan Stichting JoU ook geholpen

worden door de gemeente, bijvoorbeeld bij het koppelen van het jongerenwerk aan scholen wanneer er een opdracht uitgezet wordt om uit te voeren op scholen. Over het tweede element, waarin het bewaken van de professionele rol van de schooljongerenwerker wordt benadrukt, zou Stichting JoU nog duidelijkere afspraken kunnen maken met scholen, met name over het delen van signalen, bijvoorbeeld door onderdeel te zijn van vaste structurele (ondersteunings) overleggen. Ook kan een scholennetwerk behulpzaam zijn, waarin scholen die gebruik maken van jongerenwerk en jongerenwerkers hun ervaringen kunnen uitwisselen en zo van elkaar leren.

De puzzel van structureel aanbod en beperkte capaciteit

Het belang van het opbouwen van langdurige vertrouwens- en samenwerkingsrelaties in het jongerenwerk botst met het gebrek aan structurele financiering. Ook persoonsafhankelijkheid is een ingewikkeld construct binnen jongerenwerk, omdat er veel afhangt van het vertrouwen tussen jongere en jongerenwerker, en het niet altijd mogelijk is om de gewenste continuïteit hierin te bieden. Dit belemmert het jongerenwerk. Jongeren profiteren dus van een structureel aanbod van jongerenwerk. Hetzelfde geldt voor de samenwerkingen met partners, waarbij het opbouwen van vertrouwensrelaties ook tijd kost.

Voor deze randvoorwaarden van langdurige vertrouwensrelaties en continuïteit is meer aandacht nodig, niet alleen vanuit Stichting JoU, maar breder, onder andere vanuit de gemeente. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat voldaan kan worden aan de grote vraag naar jongerenwerk? En hoe kan het jongerenwerk ondersteund worden zodat zij de continuïteit kunnen bieden die zo'n belangrijke randvoorwaarde is van impactvol jongerenwerk? Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de verdere beleidsperiode, als ook voor de nieuwe opdracht voor het jongerenwerk.

Doorlopend monitoren en evalueren van projecten

Om de effecten van het jongerenwerk door Stichting JoU op de doelstellingen van het jongerenwerk nog beter in beeld te krijgen, zowel voor Stichting JoU zelf als voor anderen, waaronder de gemeente, is het advies om tijdens projecten meer te monitoren en evalueren. Op deze manier kan gedurende het regulier proces vastgelegd worden wat (niet) werkt en waarom, en wordt dit een structureel onderdeel van het leren en ontwikkelen. Alhoewel de samenwerking van Stichting JoU met het lectoraat Youth Spot aan de Hogeschool van Amsterdam een belangrijke bijdrage levert aan de kennis over het jongerenwerk, zou meer gerichte monitoring van projecten meer zicht kunnen bieden op aannemelijke effecten van, als ook leerpunten voor, specifieke aanpakken of methodieken van Stichting JoU. Door aan de start van nieuwe projecten bijvoorbeeld een nulmeting uit te voeren, waarin relevante gegevens over de deelnemers en hun ervaringen worden geregistreerd, en dit tijdens en/of na afloop van een project te herhalen, zorg je voor meer zicht in het bereik en de impact van de inzet. Ook het registreren van de duur van een project (start- en einddatum contact) is belangrijk, omdat dit iets zegt over de te verwachten impact.

Een meer structurele manier van monitoren en evalueren binnen het reguliere proces is niet alleen waardevol voor interne evaluaties van projecten, maar zorgt ook voor een basis voor externe verantwoording. Ook kan het een bijdrage leveren aan de beeldvorming over het jongerenwerk vanuit Stichting JoU, omdat zo een duidelijker beeld naar buiten toe kan worden uitgedragen over wat een project precies doet en waarom het werkt. Daarnaast profiteert ook het bredere jongerenwerk van meer kennis over specifieke programma's, en kan daarmee dus op grotere schaal impact gemaakt worden. Dit vraagt wel om extra ondersteuning in de opstartfase, omdat hier op dit moment weinig ruimte voor is.

Deze aanbevelingen bieden handvatten voor de verdere ontwikkeling van het jongerenwerk door Stichting JoU en dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van de opdracht jongerenwerk 2020-2026, als ook de nieuwe opdracht voor het jongerenwerk.

Bronnenlijst

Documentatie over Stichting JoU

Gemeente Utrecht. (2022). *Sterke basis, ambitieus perspectief - tussenevaluatie subsidietenders gemeente*. Utrecht, juli 2022.

Hanrath, J., Van der Herberg, E. & Donker, A. (2023). *Vroegtijdig ingrijpen op antisociaal gedrag 0-15jarigen: wat als je het de praktijk vraagt?* Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Hilverdink, P. & Van Woudenberg, S. (2023). *Laagdrempelig, praktisch en nabij. Methodiek van de Individueel Begeleider bij JoU*. Utrecht: Stichting JoU.

JoU Staf. (2021). *Jaarrapportage 2021*. Utrecht: Stichting JoU.

JoU Staf. (2022). *Jaarrapportage 2022*. Utrecht: Stichting JoU.

JoU staf. (2023). *Jaarrapportage 2023*. Utrecht: Stichting JoU.

Koetsenruijter, R., Tuncay, B., Manders, W. & Sieckelinck, S. (2024). *Preventie van jonge aanwas door jongerenwerk en straathoekwerk: Samenwerken aan positieve veiligheid*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

Manders, W. & Todorović, D. (2021). *Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren*. Hogeschool van Amsterdam, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie, Lectoraat Youth Spot.

Nijland, E., Boomkens, C. & Metz, J.W. (2016). *Kracht van meiden! Methodiek-beschrijving voor het werken met meiden in het jongerenwerk*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

RadarAdvies. (2023). *Evaluatie SchoolJongerenWerk*. Gemeente Utrecht.

Sonneveld, J. & Snijder, M. (2024). *Samen werken aan mentale weerbaarheid van jongeren - 6 inspirerende en leerzame praktijken vanuit het jongerenwerk*. Utrecht: Sociaal Werk Nederland.

Sonneveld, J., Metz, J., & Manders, W. (2019). *De preventieve kracht van het jongerenwerk. bijdrage aan de transformatiedoelen van de Jeugdwet*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

Stichting JoU. (2022). *Jongerenpeiling 2022 - bereik jongerenwerk Utrecht 2022*.

Stichting JoU. (2023). *Jongerenpeiling 2023 - bereik jongerenwerk Utrecht 2023*.

Stichting JoU. (z.d.). *Aanpak. Jongerenwerk op school Utrecht*.

Todorović, D., Koetsenruijter, R., Manders, W., & Sieckelinck, S. (2023). *Echt zijn in de online leef-wereld: Een handreiking voor jongerenwerkers*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

Van der Lit, G. (z.d.). *Tienerwerk op de basisschool*. Utrecht: Bredeschool, DOCK, Stichting JoU.

Young Connected. (2024). *Visie van jongeren over ontmoetingsplekken voor Jongeren*. Utrecht: Gemeente Utrecht.

Literatuur over jongerenwerk

Baart, A. (2003). Een beknopte schets van de presentietheorie. *Sociale Interventie*, 12, (2).

Day, M., Badou, M. & Van Breda, B. (2020). *Geboren en getogen 2.0 Onderzoek naar de meervoudige identiteit van jongeren met een migratieachtergrond van de tweede en derde generatie*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Day, M., Voorwinden, M., Yassine, D. (2022). *Culturele identiteitsontwikkeling en het jongerenwerk Onderzoek naar en ontwikkeling van tools in Amsterdam Zuidoost*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

De Meere, F.B.J. & Stoutjesdijk, F.D. (2019). *Náást de jongeren: De staat van professioneel jongeren-werk in Nederland*. Sociaal Werk Nederland, Verwey-Jonker Instituut. Geraadpleegd op 6 november 2024, van https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/118048_Naast_de_jongeren_WEB-2.pdf.

Gemeente Utrecht (2020, november). *De Utrechtse aanpak in het sociaal domein: Model en werking in de praktijk*. Geraadpleegd van <https://zorgprofessionals.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zz-zorgprofessionals/2020-11-magazine-de-utrechtse-aanpak-in-het-sociaal-domein.pdf>.

Gemeente Utrecht. (2024). *Samenvatting scholenronde School & Veiligheid*. Interne notitie.

Jongerencoachs als veiligbaken op school. (z.d.). Geraadpleegd van <https://www.socialestabiliteit.nl/praktijkverhalen/jongerencoach-als-veilig-baken-op-school>.

Koops, K., Metz, J., & Sonneveld, J. (2013). *'Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan': onderzoeks-rapport Ambulant Jongerenwerk in de grote stad*. Kenniscentrum Maatschappij en Recht, Lectoraat Youth Spot. Geraadpleegd

op 5 november 2024, van https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-mr/assets_3/onderzoeksrapport-wij-zijn-de-brug-naar-zelf-aan-de-slag-gaan_def-3?1378461855000.

Limburg, S. (2022, december). *Signaleren, versterken, verbinden. Samen voor Jongeren Amsterdam*. Geraadpleegd op 5 november 2024, van https://www.dock.nl/media/lcojppn3/samen_voor_jongeren_amsterdam_rapport_2022_web.pdf.

Marcia, J. E. (1983). Some directions for the investigation of ego development in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 3(3), 215-223.

Metz, J. (2020). De betekenis van het jongerenwerk voor preventie: Een stand van zaken. *Mens & Maatschappij*, 95(2), 113-131.

Rijnders, J., Manders, W., & Metz, J. (2020). *Portretten van vier samenwerkingspraktijken jongeren-werk & voortgezet onderwijs in Amsterdam: rolverdeling, werkzame elementen en randvoorwaarden*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot. Geraadpleegd op 5 november 2024, van https://pure.hva.nl/ws/portalfiles/portal/7122651/Portret_van_de_samenwerkingspraktijken_in_Amsterdam_11247_.pdf.

Rijnders, J., Manders, W., & Metz, J. (2021). *Werkzame elementen en randvoorwaarden in de samenwerking tussen jongerenwerk en scholen voor voortgezet onderwijs*. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 30(3), 17-36.

Sarti, A., Manders, W., Metz, J. en Rijnders, J. (2019a). *Voortgezet onderwijs en jongerenwerk: partners in het versterken van schoolcarrières van jongeren*. *Jeugdbeleid*, 13, 83-91.

Sieckelinck, S. (2022). *Professioneel jongerenwerk: een love tori*. Lectoraat Youth Spot. Geraadpleegd 5 november 2024, van https://pure.hva.nl/ws/portalfiles/portal/24294373/Professioneel_jongerenwerk_een_love_tori.pdf.

Sonneveld, J. (2022). *Benutten van ervaringskennis in het jongerenwerk: literatuurverkenning*. Lectoraat Youth Spot. Geraadpleegd op 5 november 2024, van https://pure.hva.nl/ws/portalfiles/portal/29479809/20221103_Literatuur_ervaringskennis_jongerenwerk.pdf.

Sonneveld, J. (2021). *Ontwikkelmogelijkheden in het jongerenwerk voor jongeren in specialistische jeugdzorg*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

Sonneveld, J., & van Oosterum, T. (2024, 7 juni). Jongerenwerk als schakel tussen onderwijs, zorg en veiligheid. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 5 november 2024, van <https://www.socialevraagstukken.nl/jongerenwerk-als-schakel-tussen-onderwijs-zorg-en-veiligheid/>.

Sonneveld, J., Metz, J., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2021). Samenspel tussen jongerenwerk en specialistische jeugdzorg: Groeikansen voor persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie. *Jeugd in Ontwikkeling* <https://doi.org/10.54447/JiO.11303>.

Van Dijk, T., Koetsenruijter, R., & Sieckelinck, S. (2023). *Twee jaar jongerenwerk op Amsterdamse scholen: een onderzoek naar implementatie, doelrealisatie en versterking*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

COLOFON

Opdrachtgever	Stichting JoU
Auteurs	M. Verstappen, MSc Dr. M. Coopmans M. Day, MSc
Met medewerking van	R.D.W. Glijn, MSc A.L.C. van Loon-Dikkers, MSc S. Boelens, MSc S. Vlot, BSc
Foto voorkant	Stichting JoU
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Giessenplein 59 C 3522 KE Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-355-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, december 2024.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.